

ÉPÍTÉSZET

ÚJDONSÁGOK

RÉSZLETEK

SZERKEZETEK

Ára: 890 Ft

JING, JANG ÉS A KORTÁRS DIALEKTIKA / REJTETT ERŐMŰ / VÍZ – ÍV – TÖMEG

KONTRASZTOS ALKALMAZKODÁS / KOSÁR A DOMBON / ZSÁKBAN TÁNCOLNI – SZABADON

MEGÁLLÓDA / EGY ÁLOM BETELJESÜL

2016/2/március/április

www.teyvtlap.hu

2 pont
2016/63
MEH

Közel nulla energiás (KNE) házak tervezése

Részvételi díj: előzetes regisztráció és átutalás esetén: **3 150 Ft + áfa** (4 000 Ft)
helyszíni készpénzes fizetés esetén: **3 937 Ft + áfa** (5 000 Ft)

A legaktuálisabb témákra koncentrálni folytatódik az Öko-logikus Építésszer konferenciasorozat.

Milyen kategóriát jelent a közel nulla energiaigény 2016. január 1-től? Milyen hőszigetelési igény és milyen további igények lesznek kötelezők? Miért duplázódik az energetikai besorolás betűjele? Mi van a felújításokkal? Mikortól kötelező az energetikai tanúsítás a használatbavételhez? Mit jelent az A/V tényező megszüntetése?

Sok tervezési munkánál már most is a közel nulla energiaigényre kell tervezni (önkormányzati vagy állami hatósági épületeknél, ha azokat 2018. december 31. után veszik használatba), de mivel 2020. december 31. után már minden épület használatbavételénél ez számít, érdemes mielőbb megismerkedni az új előírásokkal és azok gyakorlatával.

Előadónk lesz **Perényi László** (PTE-PMMK, Épületszerkezettani Tanszék), aki az új előírásoknak megfelelő szerkezetekről és csomópontok kialakításáról beszél, elsősorban családi házak vonatkozásában, és tervezünk meghívni osztrák előadókat is, akik megmutatják, hogyan működik a gyakorlatban a közel nulla energiaigényű épületek tervezése.

Előadónk lesz **Bartha Zsombor**, a CEU új campusának, hazánk első minősített felsőoktatási épületének BREEAM minősítője.

Előadónk lesz **Dipl. Ing. Petra Schaner**, a Smart City Wien Agentur (TINA Vienna GmbH) mérnöke, aki a bécsi fenntartható fejlesztések tanulságait fogja bemutatni, és a jövőbe mutató terveket ismertetni (Pécs és Budapesten előben, a többi helyszínen felvételről.)

Dátum	Város	Helyszín
április 19.	Pécs	PTE Pollack Mihály Műszaki Kar
április 26.	Veszprém	Betekinta Hotel
május 3.	Budapest	Benczúr Hotel
május 10.	Debrecen	Kölcsy Központ
május 12.	Szeged	SZTE Kongresszusi Központ
május 19.	Miskolc	City Hotel
május 24.	Győr	Hotel Famulus

A résztvevők egyéves digitális Metszet- és Építési Megoldások-előfizetést kapnak, valamint értékes nyereményeket sorsolunk ki a helyszínen a résztvevő és a kérdőívet helyesen kitöltők között.

Szakmai partner:

HuGBC

Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete
Hungary Green Building Council

Kezdeményező támogatók:

Támogatók:

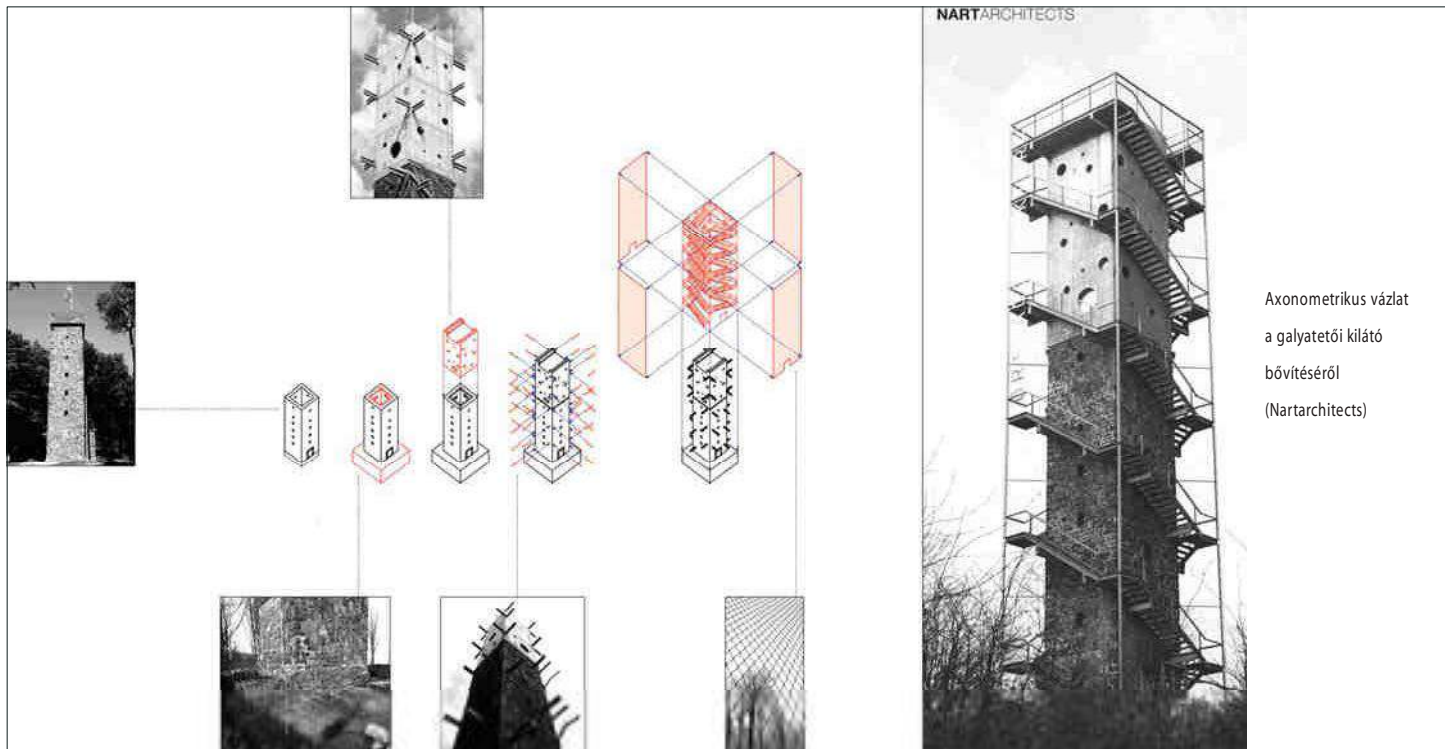

Médiatámogatók:

Részletes információ és regisztráció:
www.eko-logikus.hu

Szervező: **Artifex Kiadó Kft.**
☎ +36-1-783-1711 ✉ info@artifexkiado.hu

Axonometrikus vázlat
a galyatetői kilátó
bővítéséről
(Nartarchitects)

A Hauszmann Terv és a Liget Budapest körüli vitákból nekem hiányzik az úgynevezett „definíciós vita”. Amiben pontosan körül lehetne határolni, hogy miről is folytatunk vitát és hogyan – azaz konkrétan meg lehetne húzni a szakmai és politikai vita határát. A politikai vita más, abban már az ókor óta megengedettek ugyanis meglehetősen piszkos, a racionális vitát kizáró eszközök (az ellenfél személyének támadása, a vélt indítékainak, hátsó szándékoknak emlegetése, azaz az álláspontjának manipulálása, fogalmak pontatlan használata, „elkenése” stb.). Jó, ha észrevesszük: az ilyen típusú vitáknak nem célja a vitapartner meggyőzése, csak híveinek eltántorítása, akárcsak a középkor hitvitáiban. Manapság konkrét szakmák (kommunikáció, politikai marketing) jöttek létre a viták, eszmecserék manipulálására. Szomorú, hogy ez a vitakultúra – hála a közösségi oldalaknak – a magánéleti diskurzusokba is beszivárgott.

Azt hiszem, mindenek ellenére szükség lett volna városfejlesztési diskurzusra, tiszta fogalmakkal és logikával lefolytatott racionális vitákra, mielőtt eldőlt, hogy a Budai Várban és a Városligetben milyen fejlesztések lesznek, meg lehetett volna bízni az urbanisztikai szakmában, hogy figyelembe tud venni hatalmpolitikai szempontokat is a városmorphológiában, hiszen évszázadok óta ezt teszi. Ugyanakkor a viták ezen szintjének elmaradása nem jelenti azt, hogy a politikai szinten eldöntött fejlesztéseknek ne létezne jó szakmai megoldása.

A legfájóbb azonban talán nem is a jó viták hiánya, hanem az álláspontok mögött mindkét oldalon kitapintható kételkedés az építész szakmában. A „ligetvédők” sem hiszik el, hogy a lerobbant épületek helyén megvalósuló új, világ színvonalú épületek javíthatják a Városliget minőségét, élhetőségét, a Hauszmann Terv ellenzői sem hiszik el, hogy lehetséges hetven éve elpusztított épületeket színvonalasan felépíteni, de a vezetés sem hiszi el, hogy a Várhoz modern stílusú épületek is illeszkedhetnek, pedig Farkasdytól Reimholzig már sokan bizonyították az ellenkezőjét.

Itt kapcsolódik e lapszámunk a korábbi számainkban folytatott vitához: a galyatetői kilátó-turistaház fejlesztés éppenséggel egy olyan bővítés, amely meglévő, közel százéves épített együttest értékel fel – világ színvonalon.

C S A N Á D Y P Á L

Kiadja az Artifex Kiadó Kft., 1119 Budapest, Pajkos utca 28. / 36-1-783-1711 / info@artifexkiado.hu / www.tervlap.hu, www.epitesimegoldasok.hu, www.kamaraikpezesek.hu, www.cpr.hu / ISSN 2061-2710 / Terjesztő: Magyar Posta Zrt. / Hirdetésfelvétel, termékek: Berta Ágnes 36-20-396-5671, Sárdy Csaba 36-20-240-7232 / Alapító-főszerkesztő: Szende Árpád / Főszerkesztő, felelős kiadó: Csanády Pál 36-20-312-4514 / Főszerkesztő-helyettes: Katona Vilmos 36-70-236-2075 / Szerkesztő: Dobossy Edit / Szakmai tanácsadók: Csajbók Csaba, Cságoly Ferenc, Vukoszavlyev Zorán, Wesselényi-Garay Andor, Gáspár László, Nagy Sándor, Roth János, Czigány Tamás (Győr), Lengyel István (Debrecen), Patartics Zorán (Pécs), Ripszám János (Siófok) / Lapterv és nyomdai előkészítés: Csányi Tamás, xfergrafika.hu / Nyomda: D-Plus / Olvasószerkesztő: Hudáky Rita / Előfizetés egy évre: 4900 Ft, két évre: 8900 Ft, három évre: 11 900 Ft. Előfizetés kizárólag elektronikusan a terlvap építész közösségi portálon keresztül: www.tervlap.hu / Az építészeti alkotásokat bemutató cikkek lektoráltak.

A láthatatlan hőszigetelés

Kecses, vékony erkélyvonalak, hőhid nélkül. A Schöck Isokorb® elem egyszerűen beépíthető, innovatív és időtálló megoldás, ahol a hőszigetelés láthatatlan marad. Hőtechnikailag elválasztja az erkélyt a belső szerkezettől, így csökken az energavesztés és elkerülhető a penészképződés.

Schöck Isokorb®

Schöck Hungária Kft. | 2040 Budaörs Office Park | Szabadság útja 117. A ép. I/102 | Tel: +36 23 50 72 72 | www.schoeck.hu

CPR adattár

A 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet szerint

MÁR A TERVEZŐ A FELELŐS

az épületbe kerülő építési termékek műszaki teljesítményéért!
Csak az érvényes magyar nyelvű teljesítménynyilatkozat alapján szabad terméket betervezni!

A jogszerű, szakszerű és gyors termékkiírásban INGYENES segítség a

CPR.HU

- ✓ kereshető, szűrhető adatbázis a gyártók teljesítménynyilatkozatai alapján
- ✓ cégek és szakmai szövetségek termékkiírási ajánlásai
- ✓ a jogszabálynak megfelelő, kinyomtatható termékkiírási dokumentáció

T E R M É K E K

- 4 Művészi kontrasztok
 6 Lindab SRP Click tetőburkolatot kapott a Városháza Balatonbogláron
 8 Negyven centiméter vastag XPS tábla?

- 9 **Mai szemmel** ■ Építész: Szendrői Jenő (1913–2000), Menyhárd István (1902–1969)

- 12 **A_pro'** / Gyerekpajta

M E T S Z E T

- 14 Jin, jang és a kortárs dialektika ■ Építész: **Kovács** Csaba, **Vass-Eysen** Áron

K Ü L H O N

- 24 Rejtett erőmű ■ Építész: Toyo **Ito**
 28 Víz – ív – tömeg ■ Építész: Fernando Suárez **Corchete**

T É M A : S Z A B A D I D Ő

- 32 Zsákban táncolni – szabadon ■ Építész: **Bodrossy** Attila DLA
 36 Kontrasztos alkalmazkodás ■ Építész: **Kolossa** József DLA, **Weizskopf** András
 40 Kosár a dombon ■ Építész: **Gutowski** Robert
 44 MegállÓda ■ Építész: **Kendik** Géza, **Papp** Zoltán, **Gönczöl** Zsófia
 48 Egy álom beteljesül ■ Építész: **Szécsi** Zoltán DLA, **Ónodi** Szabó Lajos

Z Ö L D R O V A T

- 54 Környezettudatos sportlétesítmények:
 feloldhatatlan ellentmondás vagy egyedülálló lehetőség?

T E R V P Á L Y Á Z A T

- 56 Mecanoo iroda könyvtárépületei

A K T U Á L I S

- 58 Kultúrák találkozása ■ Építészkongresszus 2016

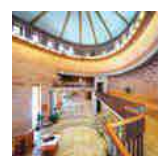
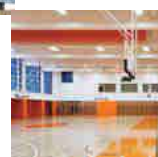
K Ö N Y V

- 64 Nyíltan az építészeti fotóról ■ DOM Publishers: Architectural Photography

- 65 **Abstracts in English**

- 66 **Tervezők, szerzők**

- 68 **Ciki**

A Metszet kedvezményrel fizethető elő
 a tervlap.hu/elfozetes oldalon!

E számunk címlapja a Nartarchitects terve alapján, Ladócsi András fényképének felhasználásával készült.

Otthonunk

- » Háznéző, lakásbemutatók
- » Építészeti, lakberendezési ötletek
- » A jövőre gondolva: építsünk passzívházat!
- » Szakértő tanácsok építőknek, felújítóknak

Digitálisan is olvasható

a digitalstand és a dímag weboldalon!

Művészi kontrasztok

*Városi Gábor festőművész kétlakásos háza,
kontrasztos PREFALZ homlokzattal*

Ellentétes, de nyitott a párbeszédre: ilyen Városi Gábor festőművész kétlakásos háza a budai domboldalon. Az utcai oldalról erődítmény, amelyet zárt PREFALZ homlokzat véd, a kert és a budapesti panoráma felé azonban nyitott, a természetet magába ölelő.

Határokat állítunk és határokat döntünk le. Nagy-Miticzky Szabolcs és Sárkány Bence építészek kontrasztokon alapuló koncepciója e két szempontját egyesíti ez a látványos projekt. Az eredeti koncepció egy Balaton-parti lakókomplexum számára készült, ezt adaptálta a tervező kétlakásos egységként a megbízó kérésére városi beépítésre. És ezzel az előkelő budapesti Mártonhegyen merész építészeti kontrasztot alkotott a konzervatív villákhoz képest. A déli tájra nyitott épület intimitását az északi oldalon kialakított, mintegy 400 m²-es PREFALZ homlokzatburkolat védi.

Délien: nyitott kapcsolat a természettel

A tervező ötlete volt, hogy a lakók a déli oldalon a természet határtalan közelségét érezhessék, így a hatalmas üvegfelületeket csupán egy teljesen nyitott acélszerkezet támasztja meg, nem emel azonban határt bent és kint között. „Az általában igen erős választóvonalat el akartuk kerülni, és a négy teraszt a természetes környezet, az erdő részévé akartuk tenni” – mondják a tervezők az eltűnő határokról, a lakótér és a természet párbeszédéről. A szellős acélszerkezet és a kontrasztos napvitorlák hangsúlyosan elválasztják egymástól a lakószinteket, az épület déli homlokzata általuk zavartalanul, nyitottan csatlakozik a természethez.

Északon: a városnak határt szabni

„A telek erdőszéli, mégis a városi infrastruktúrához csatlakozó fekvése különleges építészeti kihívást jelentett” – mesél Nagy-Miticzky Szabolcs a tökéletesen megoldott feladról. A luxusépület északi oldalát – a nyitott déli oldallal ellentétben – makacsul védi az izgalmas PREFA alumínium homlokzat. A 400 m²-nyi felület védelmet nyújt az időjárás viszontagságai, az utca zaja és a szomszéd épületek ellen, határozott határvonalat húzva mindezek és az épület közé.

A kivitelezés: szakmai mestermű

A homlokzat komplex, háromdimenziós görbülete, mely toldás nélkül fordul át tetőbe, nem csak építészeti volt igényes. „Szükségünk volt valakire, aki ezt valóban meg tudja valósítani. Ez nehéz feladatnak tűnt, egészen addig, amíg rá nem találtunk a PREFÁra és a PREFALZ termékre, ami igen szerencsés véletlennek volt köszönhető – meséli a tervező. A PREFALZ alapanyaga könnyebben kezelhető, mint a legtöbb hasonló korcolható anyag. Számos kreatív, extravagáns megoldást tesz lehetővé mind tetőn, mind homlokzaton. A kiemelkedően magas, két irányban görbült homlokzat nemcsak tervezési, hanem kivitelezési szempontból is különleges volt. A kivitelező Ács-Bádogos-Szigetelő Kft. a PREFA régi partnere, aki az ideális alapanyagot tökéletes szaktudással párosítva kivitelezte az épületet.”

Az eredmény: PREFALZ tökéletesség

A tervek megvalósítása nem volt mindig egyszerű, bár a PREFALZ alapanyag kiemelkedően jó alakíthatóságával és a vízzáró kapcsolatok csavarozás-, ragasztás- vagy forrasztásmentes kialakítási lehetőségével mindenképpen előnyt jelentett. „Mivel az épület a budai hegyoldal egyik keskeny utcájában található, már az alapanyag kiszállítása is körültekintést igényel. Az alapanyagok ívesítését a PREFA szakembere végezte, a kivitelező felmérése alapján. A PREFALZ szalagokat deszkázatra helyezett szegtömítő bitumenes elválasztó rétegre rögzítették, mindössze másfél hónap alatt.

Mivel az épület alumíniumhomlokzata mind az utcáról, mind a bejáratról jól látható, a megrendelő határozott feltétele volt, hogy a felülete teljesen sík legyen, és a matt megjelenésű P.10 antracit színű lemezen egyetlen hullámosodás se legyen látható” – meséli mosolyogva a tervező, aki tudja, mennyire eltérő a megrendelők igénye az egyes országokban: „Magyarországon a legtöbb megrendelő tökéletesen sík felületet akar látni. A nyugat-európaiak ebben a kérdésben sokkal engedékenyebbek.”

(x)

SRP CLICK

SÍKLEMEZ FEDÉSEK

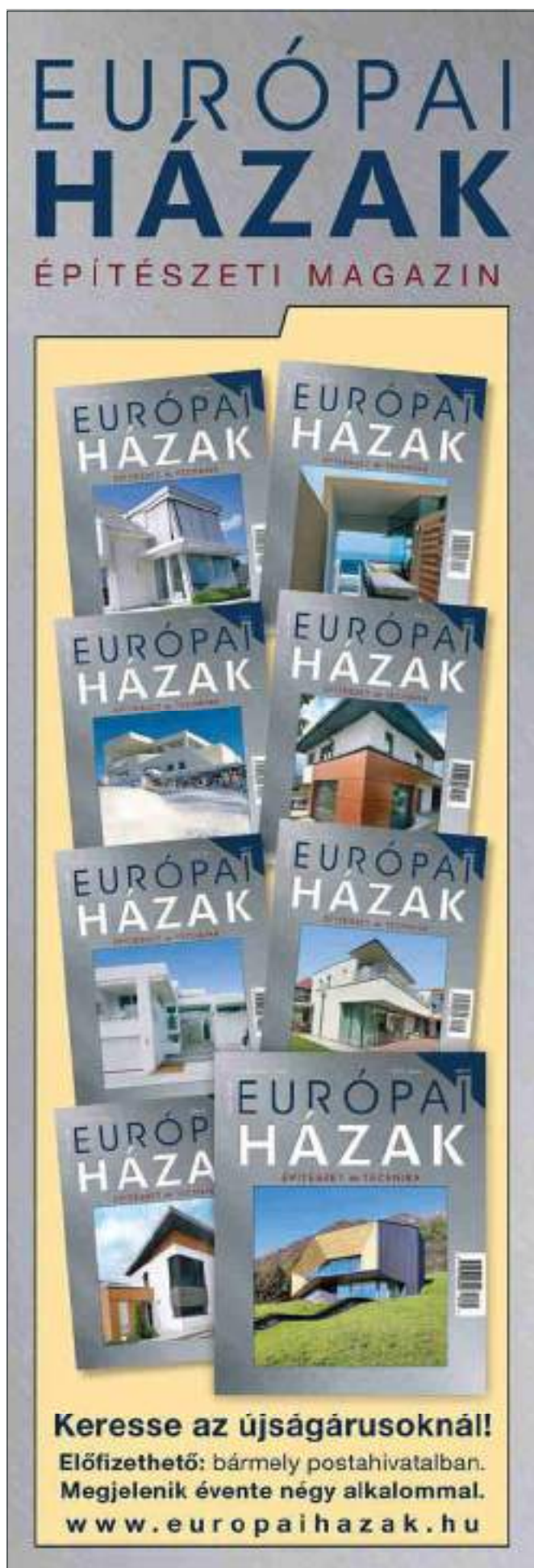
*egyszerűen és esztétikusan
a Lindabtól*

Egyszerűbb tetőformák esetén a Lindab az SRP Click, tűzihorganyzott, előkorcolt tetőprofil ajánlja, amely egyrészt nagyszilárdságú és tartós másrészt pedig bepattintós (click-es) illesztésének köszönhetően gyors, rendkívül gazdaságos és esztétikus tetőfedést nyújt.

+36 23 531 300
info.profil@lindab.hu

Lindab
www.lindab.hu

Lindab SRP Click tetőburkolatot kapott a Városháza Balatonbogláron

A felújítási munkálatokat a helyi Együttértés Építőipari Bt. végezte. Tuli Szilárd, a cég vezetője beszélt a termék felhasználásáról.

Magastetők építésével, felújításával, bádogos- és ácsmunkákkal foglalkozó cégünk meghívásos pályázaton nyerte el a feladatot, miután több városi középület renoválását is sikeresen elvégeztük. Munkánkat dicséri például az óvoda és a művelődési ház új tetőburkolata is. Ez utóbbi esetében – nem először, hiszen évek óta a Lindab szakmai partnerei vagyunk – a cég svédacél alapanyagú tűzihorganyzott cserepeslemezeit használtuk. A városháza természetesen egyedibb és elegánsabb burkola-

tot kívánt. Ezt a nyolcvanas évek közepén, a kor modern felfogásában tervezett épületet eredetileg pala fedte. A projekt hőszigetelési és ablakcsereprogrammal indult. A tető hőszigetelése megkívánta, hogy a palát elbontsuk, ezt követően új rétegrendet alakítottunk ki az SRP Clickhez/lemezfedéshez.

Mivel a régi fedél anyagánál fogva könnyű volt, csak olyan burkolatot választhattunk, ami nem terheli a szerkezetet, esztétikus és tartós. A város főépítészevel együtt úgy döntöttünk, hogy a Lindab SRP Click lesz a legalkalmasabb erre a célra. Ez egy olyan innováció, amely az előre korcolt elemek miatt jelentősen megkönnyíti a szerelési munkálatokat. A darabokat csak össze kell pattintani.

A felmérést mi végeztük. Az anyagot elküldtük a Lindabnak, ahol az adatokat bevitték a saját rendszerükbe, és ez alapján kaptunk pontos ajánlatot, továbbá egy olyan térképet is a tetőzetről, ahol egyértelműen be volt jelölve, hogy az érkező elemeknek hol lesz a helyük. Igaz, hogy több éve dolgozunk a Lindabbal, de az általuk biztosított szerelési útmutató mindig jól jön. A szállítás nagyon pontosan és professzionális módon történt. A darabok ugyanis egyértelmű jelzésekkel vannak ellátva, így igen egyszerű beazonosítani az elhelyezésüket.

A városháza tetején több kiugró félköríves tetőablak is található, ame-

lyek fedése nagy gondosságot és speciális anyagot is igényelt. Ezekhez a Lindab PLX-et választottuk. Ez egy nagyon könnyen megmunkálható, lágy, „kezes” fém. Szépen alakítható az íves formákhoz is. Ezek egyébként tekercsekben érkeznek. A PLX volt tehát az egyetlen, amit a helyszínen kellett vágnunk, mert a többi már eleve méretezve érkezett. A készre csomagolt szállításnak ez a magas foka egyfelől azért is hasznos, mert a vágásokkal nem kell megbontanunk azt a speciális bevonatot, amely az egyébként is tűzihorganyzott svédacél alapanyag számára még fokozottabb korrózióvédelmet nyújt. A másik előnye pedig az, hogy így minimalizálni lehet az anyagvesztést. Ez a megrendelő számára jelentősen növeli a termék ár-érték arányát.

Az SRP Clicket matt antracit kivitelben választottuk. Mivel a fedél borítása nagy felületen lehajlik a homlokzatra, az acélszürkével kevert kék nagyszerű ellenpontja a fehér oldalfalaknak.

A Lindab SRP Clickkel, illetve a PLX-szel többszörös célt sikerült megvalósítanunk: építészeti értékeit megőrizve úgy újítottuk meg a városházánkat, hogy az még évtizedekig modern és dinamikusságot hordozó jelképe legyen városunknak.

Azért is szeretem a Lindab termékeit használni, mert a Lindab komplett rendszerekben gondolkodik. A burkolati lemezek mellett az esővíz elvezetését szolgáló csatornák és a tetőbiztonsági elemek egyaránt megtalálhatók a kínálatukban.

Lindab Kft., Bátorbágy

A különbség szemmel látható.

Tűrvédelem (R120)

Magas visszaverő képesség

GRAFIT REFLEX®

Kimagasló hőszigetelő képesség, fényvisszaverő bevonattal.

Az Austrotherm GRAFIT REFLEX® homlokzati hőszigetelő lemez kimagasló hőszigetelő képessége révén könnyen kielégíti az egyre szigorúbb hővédelmi követelményeket.

A világos bevonat meggátolja a lemezek káros felmelegedését, így a kivitelezés egyszerű, gyors és biztonságos.

www.austrotherm.hu

Negyven centiméter vastag XPS tábla?

A fordított rétegrendbe épített hőszigetelésnek nedves környezetben is tartósan meg kell őriznie jó tulajdonságait – erre az extrudált polisztirolhab lemezek (XPS), illetve a speciális, formahabosított hőszigetelő lemez, a Zenit alkalmas.

Sajnálatosan az extrudált polisztirolhab hőszigetelő termékek az elmúlt évekig csak korlátozott vastagságban álltak rendelkezésre, így az új épületenergetikai követelmények kielégítése nehézségekbe ütközött. Az épületek hőszigetelésére 2015-től részlegesen életbe lépett költséghatékony modell szerint a lapos-

tetők hőátbocsátási tényezője nem lehet több, mint $0,17 \text{ W/m}^2\text{K}$. Ez éppen kielégíthető 20 cm vastag XPS lemezzel, de ha az épület összesített energetikai mutatója ennél nagyobb hőszigetelési értéket követel, vagy a beruházó nem elégszik meg azzal, hogy a szerkezet az előírásokat éppen hogy teljesítse, hanem igazán energiatakarékos épületet – akár passzívházat – szeretne, úgy ez már nem lesz elégséges. A 20 cm-es vastagság gyártástechnológiai korlátja eddig azt eredményezte, hogy a fordított tetővel készülő passzívházakról le kellett mondanunk. A termékfejlesztésnek köszönhetően viszont ma már van olyan megoldás, amivel a szabványok előírásainak megfelelő, energiatakarékos épületeket alkothatunk.

A jelenlegi gyártási vastagság megduplázása a táblák felületi hőkezelésével, majd a lemezek egymásba préselésével érhető el – így anyagában homogén, akár 40 centiméter vastag XPS hőszigetelő lemezek is gyárthatók. A rétegezéshez semmilyen segédanyagot nem kell használni, és a vastag termékek mechanikai, páratechnikai és nedvességfelvételi tulajdonságai megegyeznek a vékony lapokéval. Sőt, a hővezetési tényezője még kedvezően is alakulhat. Közismert, hogy az extrudált polisztirolhab anyagok hővezetési tényezője függ a gyártási vastagságtól. Ez a függés a technológia fejlődésével egy korszerű XPS termék esetében ma így néz ki:

Vastagság [mm]	Hővezetési tényező [W/mK]
30-60	0,033
70-80	0,035
100-160	0,036
180-200	0,038

A nagy vastagságú homogén termékek gyártásához használt, vékonyabb lemezek hővezetési tényezője alacsonyabb, így a 20 cm-nél vastagabb XPS termékeknel egységesen $0,035 \text{ W/mK}$ -es hővezetési tényezővel számolhatunk. Ezzel a fordított rétegrendű tetők hőátbocsátási tényezője is elérheti a $0,09 \text{ W/m}^2\text{K}$ -es értéket, de lehetővé vált a passzívházak fordított tetővel való tervezése is.

Austrotherm Kft., Győr

[1] A hőszigetelési igény növekedése kihívás a tervezőknek, az építetőknek és a gyártóknak egyaránt – de ma már az energiatakarékos fordított tetők kialakítására is van megoldás

[2] A Zenittel a minden vastagságban egyforma ($0,035 \text{ W/mK}$) hővezetési tényező és a 40 cm-es maximális gyártási vastagság révén lehetővé vált a passzívházak fordított tetővel való tervezése is, és alkalmazásával a 2020-tól érvényes követelmények is kielégíthetők

[3] A Zenit hőszigetelést először 2008 őszén építették be fordított rétegrendű lapostetőbe. Az ÉMI által előírt utóellenőrzés során, négy év elteltével vettek mintát az eredeti beépítésből: az anyag nyomószilárdsága, nedvességtartalma és hővezetési tényezője meghaladta a követelményszintet

**Kiállítások, ahol építőipar
és otthonteremtés együtt van.**

CONSTRUMA OTTHONTERMETÉSI KIÁLLÍTÁSI CSOKOR

CONSTRUMA

35. Nemzetközi építőipari szakkiállítás

**RENEO
CONSTRUMAKERT**

2016. április 6-10.

www.construma.hu

hungexpokiállítás
programod van

**OTTHON
Design**

5. Otthonteremtési szakkiállítás

KONYHAShow

LAKÁSVásár

www.otthon-design.hu

Construma a hazai legnagyobb építőipari-otthonteremtési kiállítási csokor, ami az otthonteremtés teljes spektrumát lefedi a lakásvásárlástól az építkezésen át a lakberendezésig.

- **Fókuszban az otthonteremtéssel kapcsolatos aktuális újdonságok:** innovatív építési és épületgépészeti megoldások, támogatási lehetőségek és a legfrissebb design trendek.
- Pályázatírási, építési jogi tanácsadás első kézből.
- Tetőtér-beépítési bemutató, gazdag szakmai program.
- ÖKO CITY kiállítás és interaktív bemutatóház.
- MÉK tagok a kiállítás megtekintéséért 1 továbbképzési pontot kapnak.
- **Újdonságok:** Építész Centrum, Merkapt Nagy Kazánválasztó, ERP bemutatószínpad (a hagyományos gázkészülékek betöltésének hatása az építőipar szegmensére), KONYHA SHOW.

Egyidejű kiállítás:

LIGNO NOVUM
WOOD CITY HUNGARY

Szakmai partnerek:

Magyar Építőipari Kamara
Lakásépítési és Lakberendezési Szakmai Bizottság

Magyar Építőipari Kamara

Fő támogató:

otp Lakástakarék
Szép otthon, jók a házai

Kiemelt médiapartner:

SZÉP HÁZAK

METSZET

Építész Tervezői Napok 2016

április 21./május 26./szeptember 22./október 13./november 10.
Bara Hotel konferenciaközpontja (Budapest XI., Hegyalja út 34–36.)

A konferenciasorozat szakmai védnöke: **dr. Becker Gábor** egyetemi tanár (BME)
az Építésztechnika Kar Épületszerkezettani Tanszékének vezetője

Résztvételi díj: 2362 Ft + Áfa (3000 Ft).

Az ár tartalmazza az ebédet és a kávészüneti frissítőt, valamint minden résztvevő bruttó
1000 Ft értékben visszatérítést kap a www.tervlap.hu rendszerben.

2016. április 21.

Értéknövelő energetikai felújítás

Tervezett előadók: Dobszay
Gergely, Reisch Richárd, Horváth
Sándor, Lányi Erzsébet

2016. május 26.

**Irodaházak és középületek
épületszerkezetei**

Tervezett előadók: Reisch Richárd,
Horváth Sándor, Pataky Rita

2016. szeptember 22.

Magas- és lapostetők – homlokzatok

Tervezett előadók: Kakasy László,
Fülöp Zsuzsa, Reisch Richárd

2016. október 13.

**Akusztika, hangszigetelés,
teremakusztika**

Tervezett előadók: Borsiné
Arató Éva (OPAKI), Hunyadi Zoltán,
Reis Frigyes, Ilyés László, Csott Róbert

2016. november 10.

**Tűzvédelmi irányelvek
a gyakorlatban, változás
a szemléletben**

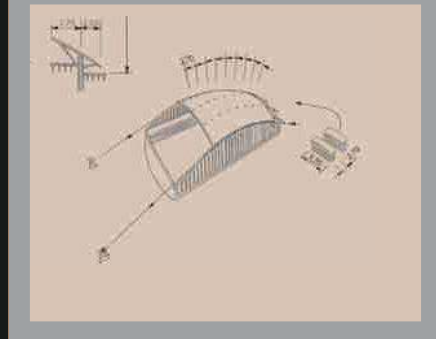
Tervezett előadók: Tótkocsy Lajos Gábor,
Székely Csaba, Kulcsár Béla

Jelentkezés: www.tervlap.hu, jobb oldalon: Építész Tervezői Napok 2016

Tájékoztatás: Artifex Kiadó Kft. ☎ +36-1-783-1711 ✉ info@artifexkiado.hu

Mai szemmel

Vasas csarnok, Budapest-Pasarét (1960)

Építész: Szendrői Jenő (1913–2000), Menyhárd István (1902–1969)

Akkor:

A két világháború között épült vasbeton vázas klubházhoz csatlakozó teniszcsarnok az Ipartervben született. Különlegessége, hogy a korábban jellemző vasbeton héjszerkezetekkel szemben a térlefedése hullámosított alumíniumlemezekkel készült. Már az 1950-es években megindult, de leginkább a 60-70-es években lendült fel – a keleti blokk országaival kötött alumíniumszerződés eredményeképp – az alumínium mint építőanyag széles körű használata. A tartószerkezeti alkalmazás is előtérbe került, így Menyhárd István életművének e késői munkája anyaghasználat tekintetében némiképp kilóg korábbi tervei sorából.

Miután a 62 cm vastag, enyhén ívelt végfalakat felfalazták, a helyszínen összeszerelték és beemelték a 9 m ívmagasságú hosszfalak falvázrendszerét. Előre gyártott, azonos geometriájú, 2 mm vastag lemezekből készültek a tórusz héjfelület szeletei. A véghomlokzatra erősített ferde síkú segédpályán, ún. „kilövőpályán” szegecselték egymáshoz a héjszeleteket, majd csörlők segítségével a peremíveken sorban a helyére húzták az összes héjelemet. Az építési technológia kidolgozása Semsey Lajoshoz köthető. A vasbeton héjakkal szemben itt nem egy minden irányban azonosan viselkedő szerkezettel kellett dolgozni, hanem külön biztosítani kellett a kereszt- és hosszirányú merevséget. Keresztirányban maga a lemez hullámosítása, míg hosszirányban az alsó-felső síkra méterenként felszerelt „H” profilú bordák merevítik az épületet. A héjak viselkedésének magabiztos ismerete kellett a szerkezet kidolgozásához, amely költség- és időhatékony kivitelezést tett lehetővé: nem kellett állványzatot, zsálművet építeni és az időjárásnak kitett, hosszú helyszíni munka is elkerülhető volt.

Szöveg/fotó: Urbán Erzsébet

Most:

Buda két világháború között kiépült villanygyedében alakították ki a lassan már másfél évszázados múltú visszatekintő Budapesti (Budai) Torna Egylet sporttelepét, amelyből mára a Vasas Pasaréti Sportcentrum nőtte ki magát. A teniszcsarnok épületét egy vasbeton hídszerkezetre helyezett alumíniumváz, üvegezett átjáró folyosó köti össze a főépülettel. A területen jelentős fejlesztések kezdődtek 2005-től a sport- és szabadidő komplexum korszerűsítésére. Gyakorló tenispályák számára nagyobb területre volt szükség, így a közel 300 nézőt befogadó egykori teniszcsarnokbelsőt kosárlabdázáshoz alakították át. Az öltözők helye az egykori klubépületben maradt, azonban egy-egy dobozzerű elembe sportszertár és légtechnika került a csarnokba. Teljesen felújították a padló szerkezetet, és a kárpázás elkerülése, csökkentése érdekében utólag lamellaszerű árnyékoló „festés” készült az épület délkeleti oldalának teljes üvegezett felületén. A véghomlokzatok klinkertégla burkolata, és a korrózióálló alumíniumszerkezetek viszonylag időtállóak, így ezek javítása nem vált szükségessé. A műfüves pálya kiépítésekor a második világháborús gránátok eltávolítása mellett a teniszcsarnok azbesztmentesítése is megtörtént. A fejlesztések egyik záró elemeként 2013-ban átadták az új vívócsarnokot is a sporttelepen.

Ma már ritkábban épülnek vasbeton héjszerkezetű térlefedések, de a héjakhoz hasonló erőjátékú terrácsozók, acéllemez- és kompozithéjak napjainkban is készülnek. Ez a háztakarékos szerkezeti megoldásaival, mégis nagyvonalú belső terével, kompakt formájával érdemelte ki, hogy a Koromzai Vilmos által tervezett sportszékházzal együtt műemléki védelem alá kerüljön.

Gyerekpajta

A dabasi református gyülekezet nyaranta tart táborot gyermekeknek. Már 2011-ben elhatározták, hogy építenek egy fedett-nyitott pavilont akác rönkökből. Segítségért a helyi építészhez, Ligetvári Istvánhoz fordultak. A gyülekezet tagjai úgy vélték, egy-két hétvégén összejönnek, és egy ács segítségével összeütik a pajtát, ám hamarosan kiderült: a gyülekezeti ház helyi védettség alatt áll, így építési engedély nélkül még egy kerti szaletlit sem építhetnek. Hamar elkészültek az engedélyes tervek, ám ismét kiderült valami: bajos akácfa rönköt szerezni. Az építettői kedv megcsappant, így sokáig nem történt semmi.

2013 tavaszán lehetőség nyílt arra, hogy pályázzanak a gyülekezeti ház felújítására. A támogatást elnyerték, és még azon ősszel elkezdődtek a felújítási munkálatok: 2014 nyarára újult meg a közel százéves épület.

A sikereken felbuzdulva a gyülekezet aktív tagjainak eszébe jutott, hogy van egy építési engedélyük a közösségi pavilonra, jó lenne azt is felépíteni. Az ötletet általános lelkesedés fogadta. Az önkormányzat bontott cseréppel és térburkolattal, továbbá pénzbeli adománnyal segítette a kivitelezést. Az alapozást és a térburkolatot a helyi szakmunkásképző fiataljaiból álló csapat készítette Józsa Ferenc kőműves mester irányításával. A munkálatokban aktívan részt vett a gyülekezet gondnoka, dr. Dóri Csaba is. A fiatal ácsmester, Kopasz Balázs vállalta, hogy felépíti a nem túl bonyolult, de a szokásostól eltérő szerkezetet. Komolyan vette feladatát, nem egyszerűsítette saját szájízének megfelelő megoldásokra, mint ahogy ez sokszor megesik azokkal, akik önköltségi áron dolgoznak. Határozottságára, kitartására szükség is volt. Építés közben a megbízó részéről tapintható idegenkedés alakult ki a házzal szemben: értetlenkedés fogadta a méretét, a szokásostól eltérő szerkezetét, részleteit. A történet végül kikerekedett: alig néhány oszlop állt még, mikor a városban már híre ment, itt valami más épül. Aztán mikor elkészült, a közösség érezhette az érték erejének konkrét hatását is.

Wesselényi-Garay Andor

Tervezés éve: 2011

Kivitelezés: 2015–16

Építtető:

Református egyházközösség Dabas

Tervezők:

Ligetvári Dorottya Sára, Steiner Rita, Ligetvári István

Kivitelezők:

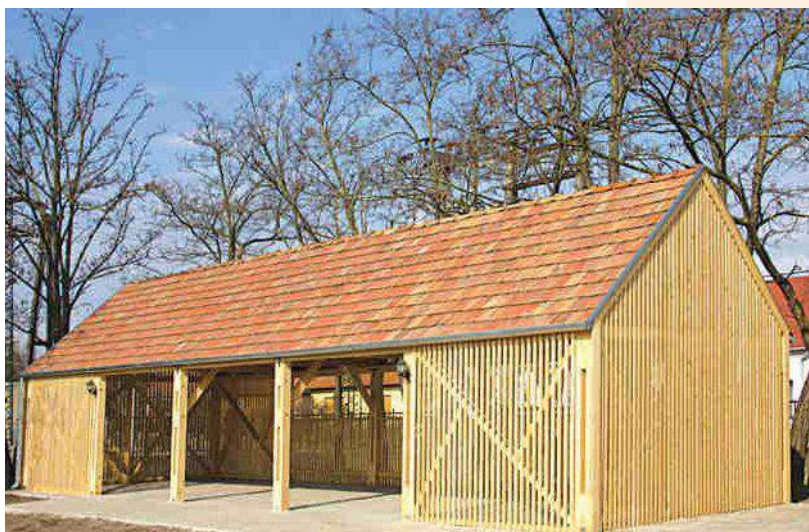
Kopasz Balázs ácsmester,
Józsa Ferenc kőműves mester
és kőműves szakmunkás tanulók

Beruházási költség:

tetőcserép és térburkolat városi adomány
a felhasznált segéd- és építési anyagok,
valamint a munkadíj összesen 2,5 millió forint.

Alapterület: 70,00 m²

Rovatszerkesztő: Wesselényi-Garay Andor; javaslatokat várja a wga418@gmail.com címen

Építész:
Kovács
Csaba,
Vass-Eysen
Áron

JIN, JANG ÉS A KORTÁRS DIALEKTIKA

Turistacentrum és kilátó Galyatetőn

A galyatetői kilátó 2015 őszén elnyerte a média építészeti díját. A felújított, kiegészített kilátó csak a turisztikai mintaprojekt egyik elme, a nagyszállóhoz tartozó hajdani szolgálati épületek bővítésével létrejött turistacentrum ugyanazt az építészeti gondolatot és minőséget képviseli.

A galyatetői beruházás az országos turisztikai fejlesztés zászlóshajója

Magasból lenézni a világra csábító – szédítő távlatot uralhatunk, fentről ráadásul a zavaró részletek sem lát-

szanak. Sok csúcsra feljutni manapság már fáradságba sem kerül – a hegytetőre jól kikövezett, biztonságos út vezet. A természetjárás a polgári társadalmak vívmánya, az ezt megelőző korokban az erdőn-mezőn bolyongó utas csavargónak, társadalmon kívülinek számított. A természet mint a városi lét ellenpólusa egyeseknek a szabadság, másoknak az úri kikapcsolódás közegét jelentette, és jelenti a mai napig. A turistamozgalom születése idején még gyalogos meghódításra várt minden enyhe lanka, ma az igazi kihívást legalábbis a Himalája jelenti. Ezelőtt harminc-negyven évvel még Magyarországon is működtek, és megfizethető szállást kínáltak a turistaházak, a kor színvonalának megfelelő ellátással. Az utóbbi évek EU-s fejlesztései erre a méltán népszerű hagyományra is kiterjedtek, sorra újultak meg, nőttek ki a fák közül országszerte a határtalan perspektívával kecsegtető kilátók, a modern kori turizmus mintaprojektjeként pedig megépült a galyatetői turistacentrum, nem titkolatlan azzal céllal, hogy a tapasztalatokon okulva újjáéleszszék a kék túra útvonalán Magyarország turistaszállásainak hálózatát. A kormány uniós források felhasználásával mintegy 3 milliárd forintot szán erre. Országos mintáról lévén szó, az építészeti minőség kulcskérdés volt, miközben a program rengeteg bizonytalan elemet tartalmazott. Az építészeti feladat tehát nem csak a funkció értelmes és esztétikus kielégítésére, hanem annak meghatározására is vonatkozott.

Varázshegy

Kovács Csaba és Vass-Eysen Áron (Nartarchitects), az együttes vezető tervezői mindketten rendszeres túrázók, komoly hegyeken is szereztek tapasztalatokat. A Müpa hangversenytermének sikere bizonyítja azt a triviálisnak tűnő igazságot, hogy nem baj, ha koncerttermet zeneértő, templomot hívó, hegyi menedékházat pedig hegymászó építész tervez.

A projekt szaksajtóban is sokat publikált eleme, a díjnyertes kilátó jó példa erre, olyan pont, amely a tervezők javaslatára került a programba. A területtel ismer-

kedve tűnt fel számukra a lezárt, elhanyagolt építmény, amely bontásra érett, és a fák is rég túlnőtték. Az eredetileg 14, majd 3 méterrel megemelt, 17 méter magas, mátrai andezitkőből épült tornyot 1934-ben adták át. Hasábos tömege az 1939-ben átadott Nagyszállóval együtt sokáig a terület szimbóluma volt. A Magyarországon kevésbé gyakori mintára, kőből épült torony a provizórikus jellegű, fából épült erdei kilátókkal ellentétben

ugyanazt az úri eleganciát sugározta, amit Galyatető egésze – a magányos vándorlás szabadságával szemben a hegyvidéki üdülés luxusát. A 130 szobás nagyszálló állami luxusberuházásként épült a második világháborút megelőző években, a szocializmus idején először élmunkások kiemelt üdültetését szolgálta, később is csak szakszervezeti beutalóval lehetett igénybe venni, ma pedig elegáns wellness szállodaként üzemel. A hegytetőre au-

Sötétedés után
a kilátó lámpásként világít

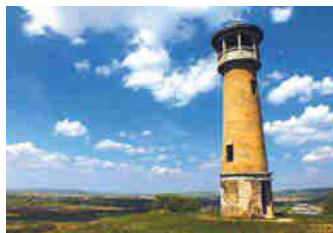
Generáltervező: Nartarchitects
Építész: Kovács Csaba,
Vass-Eysen Áron
Építész munkatárs:
Szenthe Ágoston,
Molnárka Gergely (turistaház)
Statika: Puskás Balázs,
Terraplan '97 Kft.
Épületgépész tervező (turistaház): Bicskei Attila, Seres Edit,
Genimex-M
Elektromosság: Rajkai Ferenc,
Robák Bea, Hungaroprojekt Kft.
Talajmechanika (kilátó):
Vásárhelyi Balázs
Falgrafika (turistaház):
Alvégi Lóci, Noppa Stúdió
Építető: Magyar Természetjáró
Szövetség, Egererdő Zrt.

1

2

3

4

5

6

1 Az áramvonalas – Pécs, 1959

2 A futurista - Balatonboglár, 1958

3 Az „őrtorony” – Esztergom, Kis-Strázsa hegy, 1914 előtt (eredetileg reptéri irányítótorony)

4 A romantikus Nagymaros, 1939

5 A nagytetűvér – Sopron, 1936

6 Modern idők – Szombathely, Olad, 1936

tóval érkező természetkedvelőket ma ugyanaz az elegáns atmoszféra legyinti meg, ami a múlt század első harmadában a nagypolgári üdülőhelyeket jellemezte. A

A Pilisi Parkerdő területén épült a Nagy-Kopasz³ kilátója (nem tévesztendő össze a Budai Hegységben található Nagy-Kopasszal, ahol Basa Péter 2005-ös, építészeti

Puskás Károly és Uray György tervezte épület fekete anedezit tömege a modernkori elit attitűdjét sugározza a hegyvidéki elvonulással kapcsolatban – magányos remetek helyett Thomas Mann Varázshegye köszön vissza. A szállóhoz kapcsolódó kiegészítő létesítmények beolvasztásával kialakított új beépítés építészeti ezt az időtálló, civilizált minőséget folytatja, miközben igyekszik megtalálni a kapcsolódási pontokat a 21. századi gyalogos turizmus gyakorlatához is.

„Fölmenének a hegyre, és Pannónia szépségét látva igen megörülének.” – megújult kilátók ország-szerte

Az állami erdészeti társaságok az elmúlt öt évben mintegy 5,3 milliárd forintot fordítottak közjóléti beruházásokra. A kormány által indított Bejárható Magyarország program a bakancsos turizmus népszerűsítését célozza. 2010 óta az állami erdőgazdaságok megbízásából 29 kilátó épült, illetve újult meg EU-s támogatással, és hét még befejezésre vár. Közös jellemzőjük a fa alkalmazása szerkezetként, burkolatként, önmagában vagy meglévő objektum továbbépítéseként. A variációk egy része a letisztult kortárs dizájnhoz igazodik, hasábos tömeg lécvázzal borítva, olykor hegyes sisakkal vagy szoknyával megbolondítva. Az alapvetően statikai feladat (toronyszerkezet lépcsővel) ritkán jelent valódi statikai újdonságot, többnyire a lépcsőt körülölelő burkolat megoldása adja a kilátók karakterét. A sűrű lécezzést a biztonság in-

portálokon sokszor publikált⁴, aszimmetrikus tömegű, vízszintes lécvázzal borított formabontó kilátója áll). A pilisi Nagy-Kopasz kilátója szerkezetileg kakukktorony: hasábos tömegét tömörfa elemekből, a jenga játék elve alapján rakta össze a tervezője, dr. Lőke Ferenc. Szellemi elődjének tekinthető az ugyancsak Jenga elven működő, de más statikai megoldású, tömör fahasábok egymásra fektetésével kialakított kilátó a Kis-Hárshegyen (Makovecz Imre munkája 1977-ből). Szintén dr. Lőke Ferenc, valamint Koller József és dr. Hoffecker Ákos jegyzi a Pilis-tetőn⁵ álló, Boldog Özsébről, a pálos rend megalapítójáról elnevezett kilátót, amelynek hengerpalástot alkotó függőleges lécváza egy geodéziai mérőtoronyot takar. Talán a hengeres tömeg vállalása, talán az osztások nélküli vertikális lécváz teszi, hogy ez a kilátó valóban a magaspontra figyelemfelhívó objektumává, egyúttal karakteres építészeti alkotássá tudott válni. A konzekvens kortárs design korrekt alkalmazására példa Vörösné Baracsi Erzsébet munkája, az Ipoly Erdő beruházásában épült csóványosi kilátó⁶ (Börzsöny), amely szintén acél szerkezetű geodéziai toronyhoz társított lécvázzal készült, illetve a Pannonhalma melletti 257 méteres magaslaton álló, Benes Gábor vezető tervező irányítása alatt emelt Boldog Mór kilátó⁷. A bevett szerkezetektől eltérő kísérletet jelent Kőmíves Szabolcs badacsonytomaji kilátója, amelynek előregyártott farudakból és szerelt fém csomópontokból álló rácsszerkezete hiperbolikus paraboloidot formál.⁸ A klasszikus balatonboglári

7 Lendület ugrás a semmibe

8 Jöttem, láttam, félttem...

9 Vertikális idővonal – a hallstadi hegyek gyomra rejt a föld egyik legősibb kultúráját

10 Kunyhó a világ tetején

11 Az égbe vezető latorja...

7

8

9

10

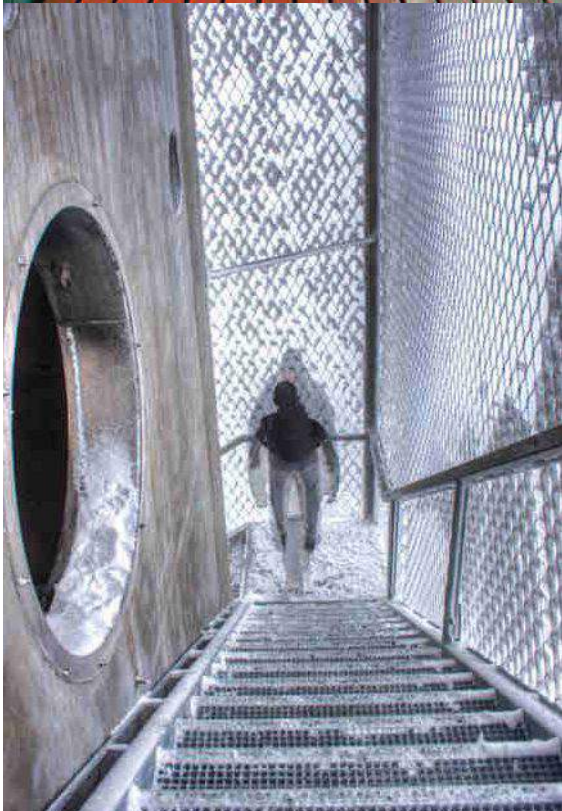

11

dokolja, a tériszonyosok nagy öröme, a magasságtól borzongani vágyó, panorámakedvelők rovására. A Balaton tágabb környékén található kilátók katalógusa mutatja az általános trendet², néhány egyedi példa azonban említésre érdemes.

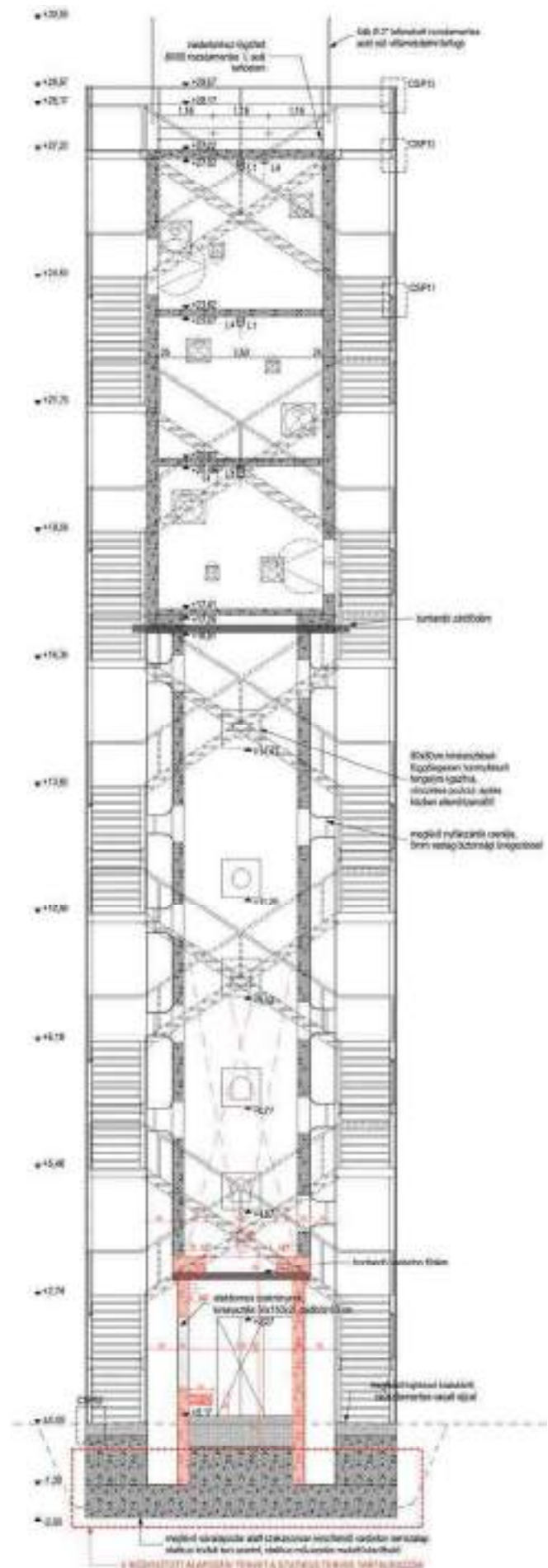
gömbkilátó (1958) szellemi rokona az új kilátók többségéhez hasonlóan vízszintes lécváz burkolatot kapott, ezáltal azonban szellemesen szintenként növekvő hézagokkal, ami a panorámát egyre jobban megnyitja a felfelé haladók előtt. A veszprémi Gulya-dombon álló új kilá-

A kilátó vasbeton szerkezetű magasítása három szinten villannyal és wifivel felszerelt, ötszemélyes bivak-szállásokat rejt

A lépcső biztonságát óvó acélháló az időjárás függvényében más-más látvánnyal ajándékozza meg a felfelé kaptatókat

A barátságos betonbunkerek karakteres attrakcióját, a kerek acélajtót az előírások szigora szülte

Metszet

„Toronyiránt”

tó, Magyar János munkája ugyanezt a formát modellezi, de időtálló fémszerkezettel.⁹ A közvélekedés szerint tájidegennek tűnő anyagválasztás tudatos döntés eredménye, a kilátó körüli fiatal erdőből ugyanis a gombásodás veszélye fokozottan fenyeget.

Védelmet nyújt és távlatot nyit – robosztus torony a tűnékeny fátyol mögött

A galyatetői kilátó megújításának esetében az idő és a kulturális folytonosság dimenzióját legmarkánsabban az anyaghasználat jelzi. A kézenfekvőnek tűnő, másutt szokásos gyakorlattal szemben a fák koronaszintje fölé nyúló magasítást vállaltan nem fából, hanem a kilátó jellegéhez igazodó, időtálló acél és vasbeton szerkezetekkel oldották meg a tervezők. Az eredeti hasáb 4:1-es arányainak tudatos megőrzésére a vasbeton magasítás és a hasáb körül vezetett lépcsőkarok révén növelt oldalhossz adott lehetőséget. A kilátó eredeti, andezitfalazatának markáns megjelenése befolyásolta a kiegészítés további részleteit is. A vasbeton ráépítés szellemében illeszkedik a zárt, erődtímenyjellegű műtárgyhoz. Ezt a karaktert kár lett volna a biztonsági okból megkerülhetetlen, külső

lépcsőkarokat védő köpeny kialakítása érdekében feláldozni, így esett a választás az acélsodronyból szőtt hálóra, amely kívülről teljesen beburkolja a torony négy oldalát. Ez a transzparens felület nemcsak fotogén és filozofikus, de hasznos is: sűrű osztása a legerősebb magasságiszony próbáját is kiállja, ugyanakkor a tekintet szabadon pásztázhatja lépcsőmászás közben a messzeséget. Kellő távolságból szemlélve viszont láthatatlanná válik, érvényesülni engedi a masszív kőfalakat, a megnőtt magassága miatt mégiscsak karcsúbbnak ható tornyot és a trükkös lépcsőrendszert. Első pillantásra ugyanis nem tűnik fel, de a kilátóban Leonardo, Makovecz, valamint saját rémálmaink kettős spirálban vezetett lépcsője köszön vissza. A közvetlenül egymás felett elhelyezkedő karok nem ugyanahhoz a spirálhoz tartoznak, véletlen találkozás kizárva: vagy felfelé haladunk, vagy lefelé, illetve csakis ebben a sorrendben – egyszer fent, egyszer lent. A duplázott vonalvezetés dacára szokatlanul kényelmes lépcsőméretek adódtak, a 17-ről harminc méter magasra nyúlt torony megmászása fel sem tűnik.

A legnagyobb attrakció persze a magasítás belterében megbúvó, a nemzetközi sajtóban is visszhangot keltő három futurisztikus biva-szoba, a tűzvédelmi előírásokat kicselező kerek bejárattal, nemzeti színekben pompázó kajütblakokkal, fapriccsel és adott esetben mínusz 15 fokkal. A kilátóban az a jó, hogy felmászunk, és a szél leszakítja a fülünket – Galyatetőn azonban további testnyúlványok is könnyűszerrel lefagyasztthatóak. A súlyosan ránc csapódó vasajtók mögött meglepően barátságos tér fogad, ahol víz és csatorna nincs, van viszont világítás, áram és wifi – bármikor hívhatunk segítséget. A meghitt zugban öten férnek el kényelmesen, ha pedig épp lakatlan, belülről hívogatóan világít kerek ablakszekein keresztül. A mínuszok ellenére számtalan Jancsi és Juliska töltött itt el egy-egy zimankós éjszakát, ügyes marketingfogás révén a legdermesztőbb időjárást kifo-gók ma már egy-egy szuper hálózású boldog tulajdonosai. A kilátó egésze high-tech szerkezetei ellenére hívogatóan barátságos, ugyanakkor egyértelműen a jövő generáció életérzéseire reflektál.

Régi torony, új szerkezet

A kilátó magasítása értelemszerűen komoly statikai beavatkozásokat követelt. A statikus tervező Puskás Balázs, a Nagyszálló egyik tervezőjének unokája. A kilátó megmaradó, 54 cm vastag andezit terméskő falait belülről 25 cm vastag vasbeton falakkal erősítették meg. A földem helyére monolit vasbeton koszorú került, erre épült az új, vasbeton szerkezetű magasítás. A megvastagított falak alá, közé és abroncsszerűen köré acélgerendákkal összekapcsolt új, masszív vasbeton alapozás készült. Az új vasbeton szerkezetek foglalják magukba a lépcsőt

Robusztus test áttetsző ruhában

gyámolító I acél tartókonsolek. A lépcsőkarok acél-szerkezetűek, a külső rozsdamentes acélháló a sarkokon elhelyezett függőleges acéloszlopokhoz van rögzítve. A hálót feltekerceszt állapotban emelték és rögzítették a legmagasabb ponton, majd fokozatosan engedték a talajig. A sodronyháló csomópontjaiban a kapcsolat gyárilag rászorított gyűrűkkel történt, a sarkokon azonban egyedileg, kézzel rögzítettek minden egyes érintkezési pontot. A megmaradt torony belső tere egyetlen, 17 méter belmagasságú, fehérre meszelt kürtővé változott, az eredeti ablakok körül széles belső kávéval, nagy mélységből beszűrődő fénypázzmákkal.

A tartós anyagból épült kilátótornyok hazánkban kevésbé gyakoriak, többnyire a modern gondolkodás születői, néhány példa azonban említésre érdemes.

Míg tornyokat főleg üzleti célból emelünk manapság, a kilátók célközönsége a skywalkerek közt keresendő.

Harry Potter varázssátra – a turistacentrum kettős természete

A művészfotósoknak témát adó kilátó úgyszólván ráadás volt az eredeti programhoz képest, amely modern igényeknek megfelelő turistacentrum építését tűzte ki célul. Ez a nagyszállóval egyidős, vele átellenes sarkon álló kiszolgálóépület bővítésén kívül magában foglalta a hatvanas években épült nyilvános illemhely, a későbbi síszervíz és a kölcsönző épületének felújítását, és a nagyszálló hajdani építészeti tervének családi házát, amely később falusi általános iskolaként funkcionált. Utóbbiban a turistacentrum üzemeltetőjének szolgálati lakása készül el hamarosan. A teljes együttes három oldalon zárt udvar köré rendeződik, a negyedik oldalt az üzemeltetői telek határolja, a még átadás előtt álló családi házzal. A két-

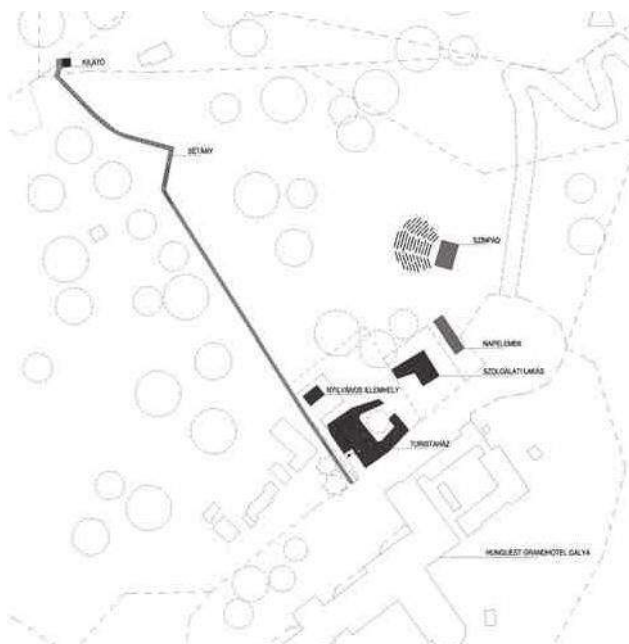
szintes épület bővítményeként létrejött szállásépület magasabb tömegéből kétoldalt enyhe szögben egymás felé tartó, földszintes karok rejtik a turistacentrum járulékos funkcióit. Az ölelő mozdulat világosan kirajzolódik az erdei kilátó felől érkezők előtt, az épület a gyalogos vándorok felé elsőként ötödik homlokzatát tárja fel. A csaknem zárt udvar révén a telepítésnek tagadhatatlanul van valami kolostorra emlékeztető hangulata, amit a kő- és betonfalak, a sötétszürke tetőfedés, a falak fölött fokozatosan, kis törésekkel boruló tetőidomok védelmező gesztusa tovább fokoz. Az udvar, ahová a belső közösségi terek nyílnak, elfordul a nagyszállótól, és a település „főterétől”, mintegy artikulálva, hogy itt másféle látogatók húzzák le a bakancsot, amíg a rántott húsról várnak. Ha a kilátó esetében összehasonlításokkal éltünk, óhatatlanul felmerül a Monte Rosa méltán agyonpublikált épülete – Kovács Csaba nem is tagadja a lelki rokonságot a két objektum között. Galyatetőn azonban az eltérő téri pozíció a menedékhez asszociálható elzárkózás és elfordulás mellett az odafordulás luxusát is megengedheti magának. Az odafordulást és nyitottságot – ami volta-képp a szabadság érzésének záloga – nemcsak az alaprajzi elrendezés, hanem a belső terek megformálása is egyértelműen aláhúzza, dacára az olykor szűkös alapterületnek és kis méreteknél. A puritán egyszerűséggel, átgondolt logikával kialakított, minden szükséges kényelmi berendezéssel felszerelt helyiségek atmoszférája az erdők természetes egyszerűségének és szabadságának folytatása az építészet eszközeivel. A ház úgy viselkedik, mint Harry Potter varázssátra: a zárt tömeg sokkal kisebb térfiguratív sejtet, mint amekkorát a használó tapasztal.

- 1 Anonymus: Gesta Hungarorum. Pais Dezső fordításában: „Majd amikor a hegyre felhágta, Pannónia földjének szépségét látva igen megörültek”, lásd a „Pannónia elpusztítása” c. fejezetet.
- 2 Hozzáférhető: <<http://balcsi.net/balatonikilatok>> [utolsó belépés: 2016. március 21.]. Az alábbi hivatkozásoknál csak az online cikkek hozzáférési helyét tesszük közzé, az utolsó belépési időpontok meg egyeznek – a szerk.
- 3 <<http://epiteszforum.hu/65-lepes-a-nagykopasz-hegy-tetejen>>
- 4 <<http://epiteszforum.hu/kilato-a-nagykopasz-hegyen>>
- 5 <<http://epiteszforum.hu/kilatas-a-pilis-tetorol>>
- 6 <http://www.erdeikirandulasok.hu/erdeihirek/csovanos_atado>
- 7 <http://www.fataj.hu/2012/08/244/201208244_FakilatoAvatasPannonhalman.php>
- 8 <<http://epiteszforum.hu/visszaszerzett-panorama-badacsony-kilato>>
- 9 <<http://www.veszpremkukac.hu/kilato-a-gulya-domb-uj-disze>>
- 10 <<http://hg.hu/cikkek/varos/9950-a-vilag-legszeb-kortars-kilato>>

A nagyszálló hajdani kiszolgáló épületének fekete andezitfalai és a bővítmények látszóbeton felületei egységes objektummá forrnak össze a tetőzet kitérőpáncélja alatt

Bár saját belső világa tagadhatatlan, az új turistacentrum nyilvánvaló párbeszédben áll a terület domináns építészeti hangsúlyával, az 1939-ben épült Nagyszállóval

Sáros bakancstól a teleföntöltőig – a használat átgondolt logikája

Az 1938-ban épült egykori munkásszálló, sütőde, majd raktár épületét modell gyanánt építették: rajta kísérletezték ki a mátrai andezit használatát a falazáshoz. A turistacentrum közösségi és szállásfunkciói az épület oldalakkal, illetve tetőfelépítménnyel megnövelt három szintjén kaptak helyet. A földszint a település, illetve a kilátó felől is megközelíthető, az udvar felé nagy üvegfelülettel nyíló közösségi tér, étterem került, a szükséges kiszolgálóhelyiségekkel, akadálymentesített lakóegységgel, illetve egy bakancstároló-öltözővel – a lakószintekre sáros utcai cipőben már tilos felmenni. A szeparáltan is megközelíthető lépcsőházból szintenként más-más igényt kielégítő lakóegységek nyílnak. A négy férőhelyes

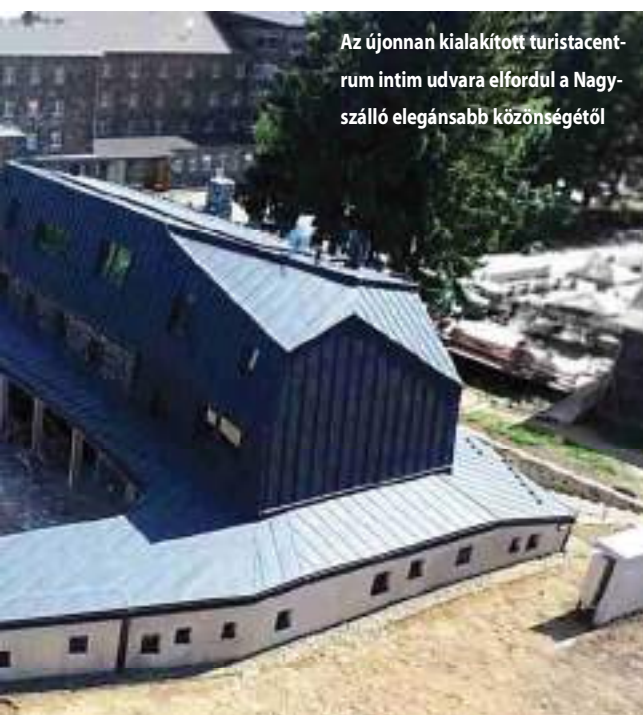

Kovács Csabát, Vass-Eysen Áront és a tervet is jól ismerem, mielőtt elindultunk Gályára. Közös mentünk az irodánkkal, hogy ott találkozzunk az építészekkel is. Jó együtt örülni egy-egy szépen elkészült munkának, még akkor is, ha nem mi terveztük. A Galyatető turistacentrum épületeiben benne van a múlt, a 30-as évek turistaházainak minősége és kőfalai, de a ma érzés- és formavilága, a kreativitás, a beton, a metrógumi, a táblásított többretegű fenyő, a falgrafika, a bakancsos és a bivakszálás, a szabadlépcsős toronymászás, majd a kilátás a fák felett is. Jó emlékek maradtak meg, így újra visszamentem másokkal, majd ők újra ajánlották megint másoknak. Kell ennél több?

Nagy Csaba (Archikon Kft.)

családi szobák mindegyike fürdőszobás, két összetelható ágygal és két, az ágyak fölött kialakított fekhellyel. A legfelső szinten található a „tömeges” bakancsos szállás, ahol a közlekedőből két 16 férőhelyes, egy-egy fürdővel ellátott hálóterem nyílik, így osztálykirándulás esetén a nemek elkülönítése is megoldható – legalábbis az első fél órában. A hálótermekhez közös használatú mosó-konyha is tartozik.

Az építészek ötletességét a szállásfunkciók lehető legértelmesebb kialakítása tette igazán próbára, és ez a közös hálóterem berendezésében érhető leginkább tetten, ahol 2,5 négyzetméteren sikerült összkomfortos lakóznak kialakítani. „Az én ágyam az én váram” jegyében minden ágyhoz karnyújtásnyira elérhető, zárható, méretes éjjeliszekrény tartozik, belsejében konnektorral, a bú-

Az újonnan kialakított turistacentrum intim udvara elfordul a Nagyszálló elegánsabb közönségétől

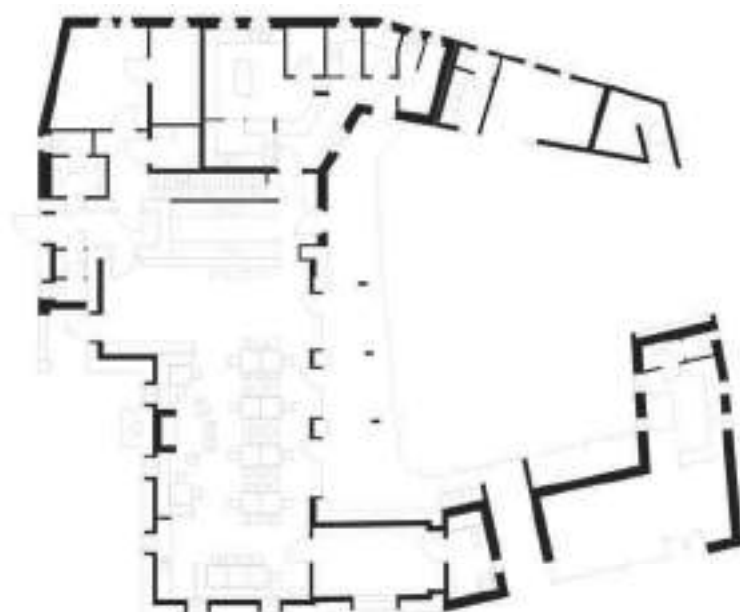
A turistacentrum éttermét bővíti az udvaron kialakított terasz, amelyet az udvarba betérő bakancsos és biciklis turisták is használhatnak

Az oldalszárnyak további funkciókat rejtene, kiszolgálva a látszólag legellentétesebb igényeket is – az egyik oldalon biciklimosó, a másik oldalon meditációra szolgáló fülke várja a hegy szerelmeseit

torba épített irányított fényforrással. Az emeletes ágyak az ablakos fal mentén futó közlekedőre felfűzve, a vonatkupékhoz hasonlóan kettesével alkotnak egy-egy szeparált egységet. A nagyobb csomagok tárolására a szobák előtti közlekedőben elhelyezett, hátizsákok méretéhez igazodó, zárható szekrények adnak lehetőséget. A személyes használatú egységeknek saját jelük van, amely szellemesen a turistaútvonalak négyféle színének és jelzéseinek kombinációjából alakul ki. Bejelentkezéskor mindenki kap egy kártyát a jelével, ezzel nyithatók a saját szekrények. Bakancs a földszinten, hátizsák a folyosón, az ágyig már csak magát vonszolja el a fáradt turista – na meg az elmaradhatatlan laptopot.

Az intim szobák bútorzatát ugyanaz a letisztult, mégis barátságos szín-, forma- és anyagválasztás jellemzi, mint a felső szintekét, ahol az elkerülhetetlen barakkstízszté-

Az intim meditációs tér építészeti megformálása anyaghasználatával, arányaival és fénykezelésével a transzcendencia érzését igyekszik erősíteni, akár direkt szimbolikát is segítségül hívva: falát csillagképeket formáló perforáció töri át

Az épület az Egererdő és a Magyar Természetjáró Szövetség konzorciumi összefogásával épült – mondta Molnár Tamás üzemeltetési vezető (MTSZ). Részeként az Országos Kék Kör fejlesztésének, melyre uniós forrásból nyertünk 2,5 milliárd forintot. Az Országos Kék Túrából, Dél-Alföldi és Alföldi Kék Túrából álló kék körnek a galériatetői beruházás a zászlóshajója, és négy részből áll: a kilátó, a turistaközpont, a gondnoki lakás és a szabadtéri színpad, mely tavasszal készül el. Rendkívül pozitív az új létesítmények fogadtatása, nemcsak a főcél, a természetjárás, és általában a természet megszerettetése szempontjából, hanem a Felső-Mátra szempontjából is. A környéken 15-20 éve mintha megállt volna a levegő, s most az új beruházás új fuvallatot hozott, a Felső-Mátrában katalizálja az új turisztikai, szállásfejlesztéseket, összefogva a többi szereplővel. Ráadásul a környezettudatosság gondolatát, példáját is hirdeti, ami a természetjáráshoz igen közeli eszme.

mát a világos natúr fabútorok, a sok fény, a szellemes, felhasználóbarát szolgáltatások következetes belsőépítészeti megfogalmazása kifejezetten barátságossá varázsolják. A kisebb lakóegységekben ehhez járul az egész házban következetesen végigvitt fali grafika, Alvégi Lóci (Noppa Stúdió) munkája. A stilizált, gyermekien őszinte és derűs vonalas rajzok ugyanazt az ártatlan, természetes, ugyanakkor rafináltan profi eszközökkel közvetített szabadságot tükrözik, mint a ház belsőépítészete. A lakóegységek is a turistajelek színei szerint kaptak megkülönböztetést, a natúr fabútorzathoz és törtfehér falakhoz mindig egy alapszín használata társul. Ezen felül minden lakrész egy-egy erdei állatka jelenlétéről árulkodik: ott üldögél az ajtó sarkában, a lábnyomát pedig otthagytta a falakon. A lépcsőházban a fa belső struktúrájának különböző léptékű nagyításai kerültek az egyes szinteken a falra, az étteremben pedig a túrázás szegre akasztott kellékeivel találkozhatunk. Az egyszerű, geometrikus bútorokkal és bárpulttal, kortárs kandallótűzzel és a köré rendezett 21. századi – azaz szögletes – rönkökkel, minimál teakonyhával felszerelt étterem hangulatát a játékos rajzok, a világos színek, a nagy üvegfelületen át feltárulkozó, hívogató belső udvar és terasz látványa, és a berendezés áttekinthető, sallangmentes logikája avatja barátságos menedékké. A 21. század hozzáadott értékét a leginkább használatos telefontöltővel felszerelt nyilvános állomás képviseli. A részletek igényes megformálására jó példa a közlekedőkben alkalmazott széles fa ablakkeretezés, ahol a klasszikus hegyvidéki faépítészeti kortárs átíratának alkalmazásával szükségből kovácsoltak erényt a tervezők.

Hozzáadott értékek

A belső udvarból, illetve az utcáról közelíthetőek meg a centrum nyilvános funkciói. Az oldalszárnyakban a turistabolt, a kölcsönző és a szervíz mellett biciklimosó, zárható tárolók, és a vallási zárandoklatot végzők számára külön miniuniverzum található. Az egyszemélyes fürdőben az elmélyedést a tér függőleges irányt hangsúlyozó arányai, a meditáció céljára szolgáló pad spirális vonalú megközelítése és direkt szimbolika is segíti: a paddal szemközti fal csillagképekké összeálló lyukain át szűrődik fény a térbe. Az oldalszárnyak és egyéb alaprajzi kiegészítések látszóbeton felületű, maghőszigetelt vasbeton falazattal készültek, amely itt nem trendinek, hanem sokkal inkább a fekete, masszív kőfalak természetes folytatásának hat. A meglévő épületrész kőfalai belső hőszigetelést kaptak. Az épület átalakítása során alapvető szempont volt, hogy alacsony fogyasztással és alacsony fenntartási költségekkel üzemeljen, erről a magas hőszigetelő képességű és jó légzárású szerkezetek alkalmazása mellett a strapabíró anyagok használata és a korszerű

Az étterem belsőépítészeti eszközei jól egyensúlyoznak a minimál egyszerűsége és a természetes barátságosság között

Megítélésem szerint a kilátó és a turistaház megújulásának jelentősége a természetjárók szempontjából kifejezetten markánsan, hatványozottan jelentkezik. Nem is lehetne ez másként, hiszen itt minden szegmens funkciójának és elnevezésének megfelelően lett kialakítva, helyreállítva. Bár számomra kezdetben kissé még idegennek és szokatlan-nak tűntek a turistacentrum épületei, mára ez a vélemény megváltozott. Sőt, a visszajelzéseket, a megítéléseket is figyelembe véve úgy gondolom, nemcsak egy kipipálható projektfeladatot láttunk el, hanem egy igazán jó cél érdekében dolgoztunk. Újat, többet, értéket adtunk a természetjáráshoz.

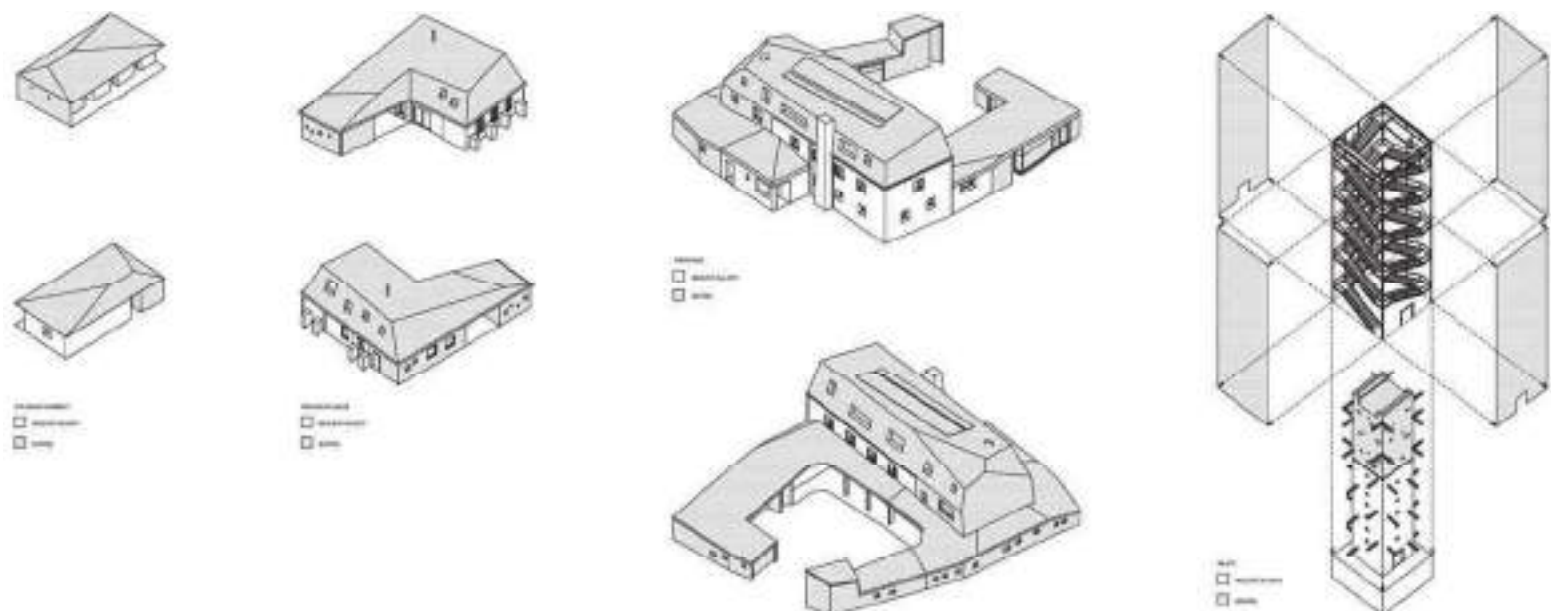
*Németh Csaba,
a Magyar Természetjáró Szövetség szakmai igazgatója*

gépészet gondoskodik. A fűtés levegő-víz hőszivattyús rendszerrel, padlófűtéssel történik, időjáráskövető szabályozással. Hővisszanyerős gépi szellőztetést a belső kialakítás, az alvó- és a közösségi helyiségek kaptak, a használati melegvizet napkollektorok, az áramot napelemek termelik, míg a csapadékvíz a vécék öblítéséről gondoskodik.

A területhez tartozik még egy sátorozóhely, amely tovább bővíti a szállások kínálatát. A hajdani nyilvános vécé felújításával ez a szféra külön vizesblokkot kapott. Az emelkedő terepnek köszönhetően öt égtáj felől szemügyre vehető komplexum szelíd szögtöréseivel harmonikusan illeszkedik a tájba, sötét tetőidomai révén mégis karakteres téri képződményt formál. Ha tapintható makett lenne, minden bizonnyal jól esne a tapintása. Tanulságai

a végiggondolt koncepciónak köszönhetően alapul szolgálhatnak majd a kéktúra útvonalán tervezett további fejlesztésekhez, a kortárs formanyelv sikeres alkalmazása pedig a példa lehet az eltérő helyi karakterekhez igazodó, más-más építészeti formálásban testet öltő, korszerű igényességre.

Zöldi Anna

REJTETT ERŐMŰ

Kaoshiung Nemzeti Stadion

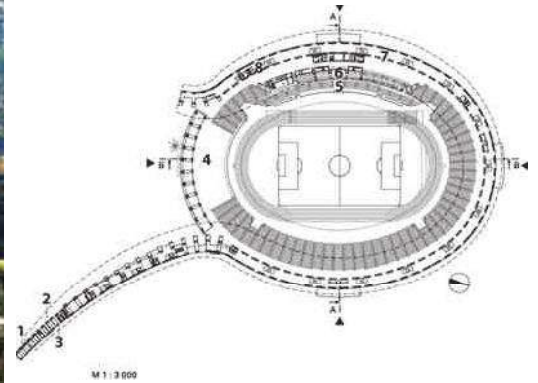
Építész:
Toyo Ito

A tető korántsem végtelen:
valahonnan valahová tart

**A kinyíló stadionforma
madártávlatból**

**A nyitott formában
minden megtalálta helyét**

1. jegypénztár
2. iroda
3. kerekesszék- és gyerekocsi-tároló
4. mobilülések
5. alsó lelátó
6. páholyok
7. öltözők
8. kontrollszobák

Rejtett erőmű. Sokan így hivatkoznak Kaoshuing egyik büszkeségére, Tajvan legnagyobb stadionjára, amit a 2009-es Világjátékokra (World Games) építettek, és végleges formájában 2013-ban készült el. Az elnevezés teljesen jogos. A stadion tetején elhelyezett 8844 nap-elem nemcsak az épület energiafogyasztását fedezi, hanem az évenként 1,19 gigawatt energia a környező épületek energia igényének nyolcvan százalékát is biztosítja. Ez a különlegesség már önmagában is elég lehetne arra, hogy a stadiont kiemelje kortársai közül, de Toyo Ito természetesen nem érte be ennyivel. Az épület ellentétek egyensúlyára épül. Az építész dinamika és stabilitás, áramlás és mozdulatlanság különleges elegyét gyúrta egybe, ami egyszerre érződik monumentális és grandiózus épületnek, de egyben könnyed és környezetébe illeszkedőnek is.

A stadion tervezése egy japán építész számára mindig különleges kihívás. Egyrészt adott egy komoly hozott örökség, hiszen az 1964 évi tokiói olimpiára tervezett Kenzo Tange Yoyogi stadion¹ mind a mai napig erős hatást gyakorol a kortárs építészetre. Az épület a modern japán építészet szimbóluma lett, hiszen eredetien ötvözte a hagyományokat a modern funkcióval és tartalommal. Fontos volt az is, hogy az épület egyedi kialakításával sikerrel kerülte el a monumentális hatást, ami a japán építészet Achilles sarka. A japán építészetben stadionoknál mind a mai napig ez a mérce, viszont a feladat egyre nehezebb, mert az idő múlásával a stadionok mérete és a nézőszám is egyre növekszik. A Kaoshiung Nemzeti Stadion befogadóképessége 55 ezer fő. Egy ekkora épületnél természetesen a monumentalitást bármennyire is oldani igen bonyolult feladat, különös tekintettel arra, hogy Tajvanról van szó, ahol a grandiózus kompozíció egyáltalán nem kerülendő, hanem kifejezet-

ten támogatott és elvárt megoldás. Ez az ellentmondás könnyen szétfeshíthatná egy építészeti koncepció kereteit, arra kényszerítve a tervezőt, hogy végül vagy az egyik vagy a másik javára döntsön. A stadion legnagyobb erénye, hogy a japán mester ezt a kihívást nem akadályként értelmezte, hanem megragadta a lehetőséget, hogy a két ellentét szintéziséből valami teljesen újat hozzon létre.

**Kenzo Tange Yoyogi Stadionja
1964-ből**

A kettősség a teljes stadion megformálását végigkíséri. Az épület szerkezeti rendszere két részből áll: egy szerkesztett lelátóból (aminek kialakítását természetesen merev szabályok határozták meg) és egy könnyed tetőszerkezetből, aminek dinamikus, lendületes megformálása egyértelműen Toyo Ito kézjegyét viseli. Bár a tető magassága változik, a szerkezeti rendszer végig ugyanaz marad. A lelátók merev zónájában vasbeton pilonok sorakoznak, a tetőt pedig az ezekre helyezett acélszerkezet tartja. A konzolosan emelkedő acélrácsot átlós acélbordák merevítik mindkét irányban. Ez lehetővé teszi, hogy a földrengésálló szerkezet kellően stabil és könnyed lehessen. Ez az acélhálós kialakítás arra is kiválóan alkalmas, hogy a héjazatnál és a tetőfelületbe integrált nap-elemeknél hagyományos négyzetes sík elemeket használhassanak, miközben a felület összehatásában íves marad-

¹ Palmer, Allison Lee: *The A to Z of Architecture*. Scarecrow Press, Lanham / Toronto / Plymouth, UK 2009, p. 265.

A masszív lelátó és a könnyed tető

hat. A szerkezeti rendszer hatásosan kerüli az egyedi és változatos elemek alkalmazását és előnyt kovácsol a stadion méretéből, hiszen ekkora léptéknél a sík elemek összehatása is íves marad.

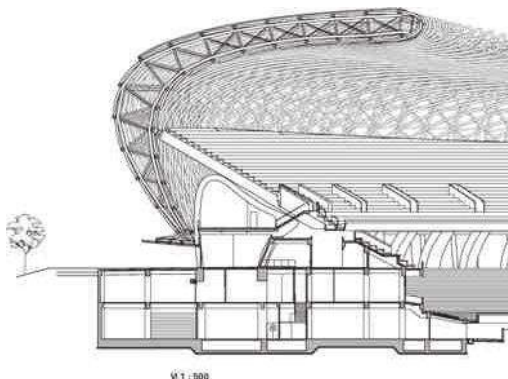
A kettősség az alaprajzi rendszerben is visszaköszön. Az épület hossz tengelye mentén az egyik oldalon nyitott, míg az ellenkező oldalon zárt marad. Ezzel az építész két problémát kezel egyszerre. Egyrészt a stadion szimmetriáját megszünteti, ami a monumentalitás mellett a japán építészet másik sarokköve. Másrészt ez a megoldás nem pusztán a nagy tömeg feloldása, hiszen az építész az egyik szimmetriát valójában egy másikra cseréli. A megnyitott forma ugyanis valójában egy kaput formáz, aminek két oldala valójában nem egyezik meg, a tető mozgásban van, sőt a kapu motívumból kilépve

Aszimmetrikus lezárás

A stadion vége a lezárt ívvel és kinyíló tetővel

A lelátó metszete

metszet és aszimmetrikus hosszmetset) találkozik, és egyben értelmet nyer: az építész úgy tartja meg egy kapu motívummal a grandiózus térhatást, hogy a tömeg minden monumentalitástól mentes marad. Toyo Ito megoldása így nemcsak egy különleges teret és formát ad, hanem több ennél: a Kaoshiung Nemzeti Stadion egy olyan egyedi építészeti alkotás amiben a japán és tajvani térszemlélet szintézise valósul meg.

A vasbeton és acél találkozása

továbbhalad. A grandiózus hatás így adott, viszont azt nem szimmetrikus kompozíció, hanem a tér mélysége és a tető dinamikus formálása adja. Ez az a pont, ahol a szerkezet kettős jellege (merev lelátó és könnyed tető) valamint az alaprajz szerkesztése (szimmetrikus kereszt-

Gutai Máttyás

Építész: Toyo Ito
Generáltervező: Takenaka
Építtető: National Council on Physical Fitness and Sports (NCPFS), Kaohsiung
Generálkivitelező: Fu Tsu Construction
Statika: Takenaka, Hsin-Yeh Engineering Consultants
Gépészet: Takenaka, Teddy & Associates Engineering Consultant Ltd, Lee & Associates
Világítás: Lancaster
Tájépítészet: Takenaka, Laboratory for Environment & Form
Belsőépítészet: Takenaka, Ricky Liu & Associates Architects + Planners
3D modellezés: Lead Dao Technology and Engineering
Fotó: szerző, (légifotó, Kenzo Tange stadion: wikimedia)

A város bejáratánál, kilátásra komponálva

VÍZ – ÍV – TÖMEG

Kisvárosi tanuszoda, Constantina (Sevilla), Spanyolország

A Új helyszín

B Zöldterület bebefoglalása

1. Korábbi állapot

- Elszigetelt telek a városi helyszínen

2. Tervezési elvek

- Viszony a városi közterekhez

- Új növényzet a környezetbe illesztéshez

3. Geometria

- Koncentrált épület

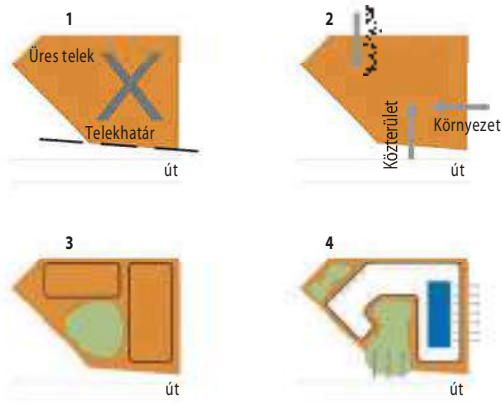
- Közterület fenntartása

4. Környezet

- Rugalmas geometria

- Új terek

- Külső és belső viszonya

Andalúzia éltető folyója a Guadalquivir, melynek széles völgye két magasra szökő hegyléc között kanyarogva éri el már Gibráltáron túl az Atlanti óceánt. Sevilla nem csak pozíciójából adódóan, hanem kulturális sokszínűségével is fővárosa a tartománynak, bár az ismertebb történeti központok inkább a hegyekben találhatók. A déli hegyvonulat, a Nevada csúcsai között bújik meg Granada, a mórok sokáig kitartó fellegvára, míg Cordoba fantasztikus mecsetegyüttesével a folyó mellett, az északi hegyek lábánál található. A természetes területhatárt is jelentő hegyekre az átjárók lankáiban meghúzódó utak futnak fel. Cordoba és Sevilla között félúton, egy ilyen ősi átjáróba telepedett be Constantia falucskája. Fehérre meszelt falú, földszint-emelet-tetőteraszos zárt sorú házai a központban mind méretben (egy-két szinttel), mind anyaghasználatban (téglaburkolat és mázas kerámiák) városi rangot mutatnak ma már – de a település gazdagodása inkább a további, főút melletti területek beépítését hozta. A kisváros legdinamikusabban fejlődő részén, a déli bejáratnál a főút mellé került a tanuszodát és mozgástermet magába foglaló sportlétesítmény, amely a

közei iskola diákjainak és a környező településrész lakosainak mozgásigényét egyként kiszolgálja.

A 6500 lakosú városkában az odaérkezés meghatározó pontjára pozícionálták a közösségi sportépületet. Az egykori gyümölcsös ültetvények látványát a terjeszkedő településszövet magánházainak zárt beépítései és magas kerítései mára jórészt megszüntették, így a legelső épített elemet jelentő ház tervezésekor az építészek alapkoordinációs elemként kezelték, hogy az emléképből megtudjanak menteni valamit a ház létrehozásával. Ennek megfelelően csak egy főtömeg fordul ki az utcára, és részben az épülettömegek által határolt öbölre koncentráldik a főútról lelépő gyalogos megérkezés. A ház belső világa a fennhagyott további kertészre fordul, amely mögött feltárul a hegyek érintetlen lankáinak látványa is.

A telepítés racionális kompozíciós szándéka kétségkívül a fő funkció elemet jelentő uszodatér kelet-nyugati tengely mentén történő elhelyezése. Csak ennek az épületemnek a magassága billen túl a környező családi házak léptékén – az út felé enyhén felbillentett tető sík az uszodatér belmagasságát is növeli, ugyanakkor középület-léptéket ad a háznak. A medence бүтүjét logikusan zártan tartó homlokzatformálás mellett egy koncentrált nyíláselem jelenik meg a bejáratí nézetén, amely az uszodatér mellett futó külső közönségfogalmi zóna végébe elhelyezett kávézót jelöli. E mellett lép be a sportolni

vágyó egy enyhén emelt téröbölbe, amely az utca felől alacsony kerítéssel és az épülettömegek ölelő kompozíciójával nyugodt félátriumot biztosít az érkezőknek. Legelső zónája teljes belátást enged a sportközpont életébe: a szélfogón túl a medencetérig, az öltözők előtt elhaladó bejáratí folyosó mellett pedig (intimitást biztosító lamellákon keresztül) a kis tornateremig. Az átlátásnak köszönhetően feltárul a ház életének aktuális aktivitási szintje. A telekbelsőben elrejtőző mozgásterem visszaforduló tömegeleme redukált arányokkal köszön vissza a medencetér tömegének középületes gesztusára.

E kinti átmeneti tér enyhe szintemelkedése látszólag öncélú magasztosság e kompakt-kicsi középületnél. A telek lejtési adottságait továbbkomponáló szándék azonban nagyon racionális döntésen nyugszik: az utcavonaltól elrejtő terepből következően e kis megemeléssel a valójában földszintes épület alá hátulról már terepszinten lehetett betolni a medencetér gépészetét, amely így alapozásban is racionálisabb szerkezetválasztást eredményezhetett. A kis épületkomplexum nem kívánt amúgy sem különleges szerkezeteket, de ezek gondos megválasztásával az építés folyamata és költségvonzatai is jól kontrollálhatóak voltak: a teherhordó szerkezetek vasbeton lemezes és zsaluköves öntöttfalas rendszerét csak a legszükségesebb helyen, a medencetér felett váltják fel nagyobb tartószerkezeti elemek, a legszűkebben vett medenceszélesség felett átfutó ragasztott fatartók. Az

Kicsi középület, közösségi terekkel a megközelítés felé

Építész:
**Fernando
Suárez
Corchete**

Félátrium tér mint átmeneti zóna

1 Az építésziroda változatos funkciókat formáló házaira mindig jellemző a modernista funkcionális rendből eredeztethető kompaktság, melyet a nyílások koncentrált elhelyezésével szinte képileg komponált tömegek jellemeznek:
<http://www.suarezcorchete.com/02_lproyectos.html> [utolsó belépés: 2016. március 14.].

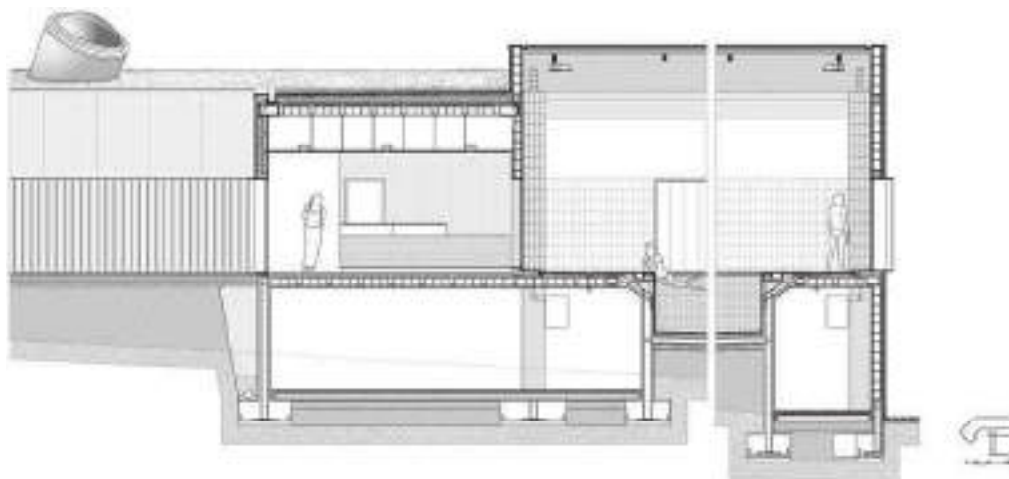

A belső aktivitás kívülről sejtethető

A bejárat fogadótér –
minden mértéktartó méretrendben jól koordinálva

nek igencsak kétséges a fenntarthatósága a jellemző klimatikus viszonyok mellett.

A mérnöki költségudatosságot érzékeny építészeti-alkotói döntésekkel lehetett elérni. A nyílások koncentrált megjelenése együtt jár a precíz funkcionális renddel¹ – az alaprajzot nézve mi sem tűnik természetesebbnek, minthogy a bejárat előcsarnok a medencetér felé vezetője is,

Szerkezeti metszetrajz

építészet mindig is jellemző, kellő mértékű mérnökiesség mellett az alkotóművészi gondosság is mértéktartó: az egyszerű falszerkezetet fedő kimért vastagságú hőszigetelést végül magas minőséget biztosító szálcement burkolattal lehetett ellátni, melynek illesztés-rajzolata természetesen hozható párhuzamba a modernista formaképzéssel. A gondosság talán a zöldtető esetében billen csak meg: a visszaadott természet gondolata szép a tektonikus tömegekkel, de a vékony réteg-

a koszos és tiszta folyosó az épület középtömegének homlokzati síkján vonul végig, az uszodater délről, a tornaterem északról kap nagy felületű megnyitást. A belső zónába helyezett öltözőkre felülvilágítók kerültek. E kompakt alaprajzi kompozíció mindent megfelelően ellát – a félátrium térrel kiegészülve pedig a mediterráneumra jellemző külső-belső életvitel természetes használati rétegzettségét is beépíti a használatba. A többször hangsúlyozott racionalitás és művészség kettőssége itt érthe-

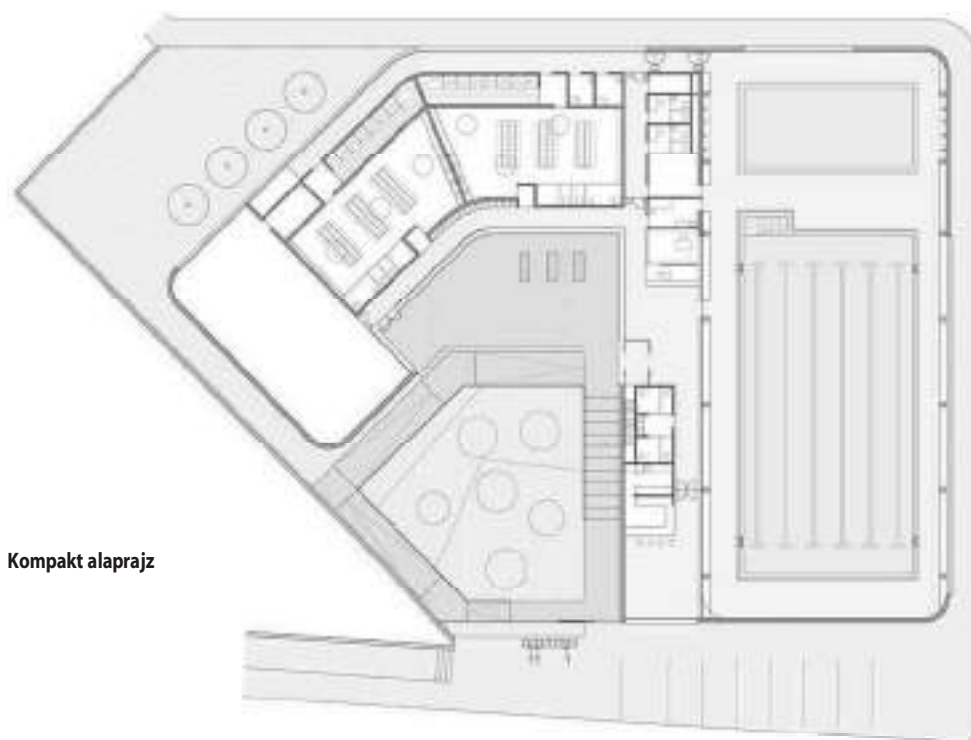

A kismedence mögött
a kert intenzív látványa

tő talán meg leginkább: a funkionalista alaprajzi konfigurációt a szabad alkotóművészi ívkompozíció írja tovább a félátrium ölelő vonalrajzában, ahol a nyílások nagyvonalú kezelése és az épülettömegek leheletfinom formálási mozdulatai egységet alkotnak.

Vukoszávljev Zorán PhD

Az uszodater és a bejárat fogadótér
vizuálisan egymás mellett

Kompakt alaprajz

Építésszek: Fernando Suárez Corchete, Miguel Ángel Gómez Casero, Lorenzo Muro Álvarez
Munkatársak: Víctor Baztán Cascales, Antonio García González, Pilar Correa Sánchez
Társtervezők: José María Mateos Eguía (gépészet), Ricardo Díaz Garrido (tartószerkezetek)
Megbízó: Secretaría General para el Deporte, Andalucía Tartományi Kormányzat
Kivitelező: ETOSA Obras y Servicios Building, S.L.U.
Fotó: Fernando Alda

Az íves lezárás a kisebb
és nagyobb struktúrák közös eleme

ZSÁKBAN TÁNCOLNI – SZABADON

Interjú Bodrossy Attilával, a győri városi uszoda tervezőjével

Építész:
Bodrossy
Attila DLA

Győrnek ezidáig nem volt tisztességes, a város igényeit ellátó, sportolásra, versenyzésre is alkalmas uszodája. A két nyilvános (25 méteres) fedett uszoda egyike sátras fedésű (annak idején ideiglenes jelleggel épült), a másik uszoda árterületre került, el is önti a víz rendszeresen. Egy új, 50 méteres medencével rendelkező uszoda lehetőség a Győrben rendezendő Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivál (EYOF) rendezésével jött el.¹ A beruházások első ütemeként az uszoda végre felépült. Építésztervezőjével, Bodrossy Attilával az épület létrejöttéről, tervezési szándékairól, a körülmények hatalmáról beszélgetek.

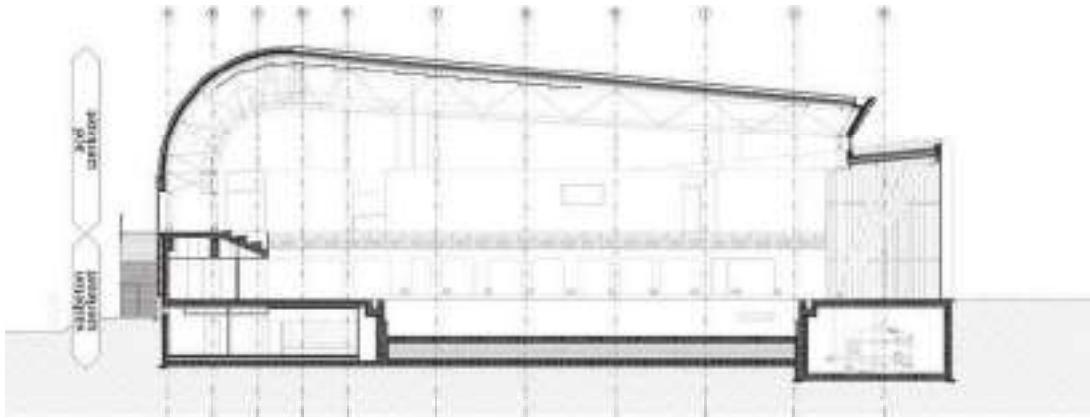
Szeretsz zsákban táncolni?

Igazán szabadon keveset táncoltam életemben, talán az egyetlen kivétel beszélgetésünk helyszíne, a győri Szechenyi István Egyetem Építész Műteremházának tervezése volt, ahol mi magunk voltunk a megbízók, és más nem nagyon szólt bele. Ezen kívül nem emlékszem, hogy ne zsákban kellett volna táncolnom, legfeljebb abban különböztek a munkák, hogy milyen szűk volt a zsák.

Kötöttségek persze mindig vannak, és bár a kész épületnél ezek már senkit nem érdekelnek, meg kell jegyezni, hogy az új győri uszoda esetében a korlátok már szinte ésszerűtlen akadályoknak tűnnek. Egy ilyen helyzetet hogyan lehet megfordítani és jól kijönni belőle? Kezdjük a helyszínnél!

Alapvetően azért került ide az uszoda, mert Győr városa 2017-ben megrendezi az Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivált, és az a városi döntés született, hogy a hiányzó létesítményeket egy helyen, a Bercsényi ligetben a Dózsa sporttelep területén kell elhelyezni. Az Olimpiai Fesztivál szempontjából ez nyilván kedvező, de a későbbi használat szempontjából nem ideális, mivel Győr lakosságának javát adó lakóterületek a város másik felén helyezkednek el. Győrnek nem volt 50 méteres fedett uszodája, ezért az egész várost szolgálnia kell. A tervezésnél alapvető személyes szempontom volt, hogy elsősorban a győriek mindennapos használatának feleljen meg, és persze emellett legyen alkalmas versenyek rendezésére is.

A tervezési területen levő konkrét helyszínt az határozta meg, hogy ez a terület volt a város tulajdonában

Metszet a medencetérén át

akkor, amikor uszodát akartak építeni. Ezért adva volt egy nagyon szűk telek, amiről azért lehetett tudni, hogy később bővíthet, és össze lehet majd vonni a Bercsényi liget további területeivel. További hátrányos adottság, hogy a terület déli oldalát családi házak hátsókertjei határolják. A telek előnye, hogy két oldalról is megközelíthető, így el lehetett választani a közönségforgalmat a gazdaságitól, továbbá hogy északi oldala természeti környezet, a volt ártéri erdő felé kapcsolódik. A kötöttségekből és lehetőségekből született meg az épület alapkonceptiója: a lakóterület felé zárt, az északi terület felé teljes hosszszalonon megnyíló nagyvonalú uszodatér. Ehhez igazodott a lelátók – a medencét három oldalról határoló – kialakítása is.

Volt egy másik furcsa kötöttség: az egész olimpiai épületegyüttesnek volt egy látványtervekben megjelenő virtuális építészeti koncepciója, amihez a megbízó kérésére igazodni kellett. (Nem nehéz kitalálni, hogy ez a koncepció végül nem valósult-valósul meg...)

Igen, valóban. Ez a koncepció hullámos-íves, fehér és ezüst színű fém dobozokat képzelt el a területen. Az első tervváltozatomban egy faszervezetű uszoda volt, amelyet emiatt el kellett vetnem. Így lett az uszoda acélszerkezetű és fémborítású. Az acélszerkezet abból a szempontból jól jött, hogy a már említett alapkonceptiót, amelyet én egy behajlított kézfejként képzeltem el, ezzel a szerkezettel lehetett legjobban megvalósítani.

A tervezési helyszín, a Bercsényi liget tulajdonképpen a Rábca folyó korábban betemetett folyómedre, amely egy részben gondozott, részben megújításra váró zöldfelület. Jelezt-e valamit, hogy az uszoda ebbe a volt mederbe, pontosabban annak végpontjára kerül?

Mindig fájlaltam, hogy a betemetett folyómeder a Bercsényi iskolával elépítésre került, s a jelenlegi tervezési terület már elszakad a Bercsényi liget többi, összefüggő részétől. A helyzetet javítandó az épületegyüttes beépítésére az volt a vízióm, hogy az épületek úgy helyezkedjenek el, mint egy folyómederben a hajók, és megmarad-

jon a terület vizuális átláthatósága. Ezt a területre kiírt tervpályázaton meg is fogalmaztam, sajnos egy negyedik hellyel kellett beérem, így ez az elképzelés nem valósul meg.

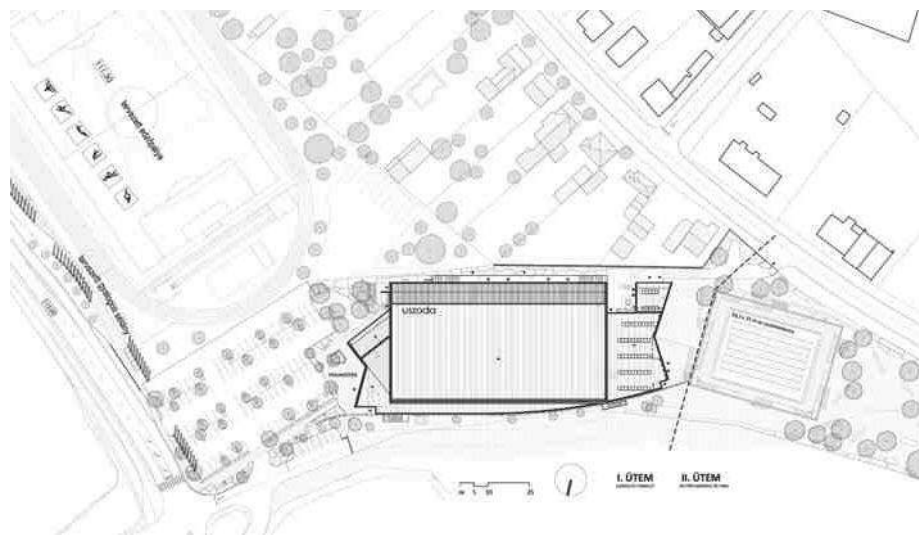
Ami az uszoda konkrét elhelyezését illeti, az adottságok maximális kihasználásával arra törekedtem, hogy a meder fősodrából elhúzzam az épületet, és ide az épület előtere és parkolói kerüljenek.

Beszéltél az épület alapvető gesztusáról, amely elsősorban a belső térben jön át tisztán. Az uszoda használójaként is megérősíthetem, hogy nagyvonalú, ugyanakkor barátságos, a természettel kapcsolatot találó tér jött létre, amelyben jó tartózkodni és úszni. A szerkezet kialakítása, szerkesztésmódja és a felhasznált anyagok alapvető szerepet játszanak ebben.

Fontos volt, hogy olyan acélszerkezetet tervezzünk, amely önmagában állékony, és hogy ne kelljen merevítőmagokat alkalmazni. A háromszögletű térbeli rácsostartó a déli oldalon ívesen lefordul a vasbeton lelátóra, a déli felnyíló üvegfalnál „v” alakú acéloszlopok biztosítják a hosszszoldali merevséget. Alapvető elhatározás volt, hogy semmilyen acélszerkezeti elemet ne takarjunk el. Amellett, hogy mindig szerettem megmutatni az épület szerkezeteit, az uszoda vizes terében szabadon hagyott szerkezet a korrekt korrózióvédelem lehetőségét is biztosítja.

1 Az ifjúsági sportolók számára rendezett versenyen az EOB 48 tagállamból a nyári játékokon 9 sportágban 3000-3200, a téli játékokon 8 sportágban 1600-1800 ifjúsági sportoló vesz részt. Az első Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztivált 1991-ben Brüsszelben rendezték, az első Téli Európai Ifjúsági Olimpiai Fesztiválra két évvel később Aostában került sor. A 2017-es játékokat Győr a Magyar Olimpiai Bizottsággal karöltve közösen rendezi. A rendezvény programjairól és szervezeti felépítéséről bővebben lásd <<http://gyor2017.hu>> [utolsó be-lépés: 2016. március 22.].

Helyszínrajz

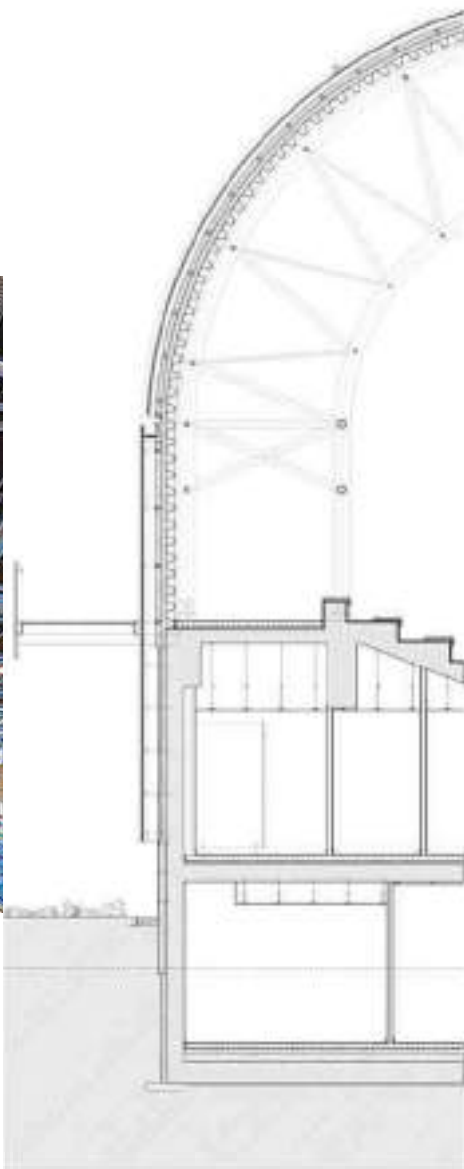

Hatalmas üvegfal a park felé

Az íves átmenet tervben és rajzon

Az is fontos volt, hogy ne kelljen tűzvédő festéket alkalmazni. Ehhez az alkalmazott anyagokat úgy kellett megválasztani, hogy a várható tűzidőtartam kisebb legyen, mint az acélszerkezetek tűzállósági határértéke. Így fa-szerkezeteket csak korlátozottan alkalmazhattam, a meghatározó belső burkolatok anyaga kerámia, a barátságos belső kialakításának érdekében a fa színére és textúrájára emlékeztető felületekkel. Még valami összefügg

a tűzvédelemmel: annak érdekében, hogy minél egységesebb és átláthatóbb belső tér alakulhasson ki, az uszodater kiürítését – beleértve a lelátókat és galériákat – egy ütemben, a szabadba kellett megoldanunk. Ez nem volt egyszerű feladat, de így nem kellett átmeneti füstmentes tereket kialakítani.

A következő kérdés a tömegalakításra vonatkozik. A szigorúan szerkesztett medencetér főtömegét lazább szerkesztésű, néhol esetlegesen tűnő melléktömegek veszik körül. Mi volt ezzel a szándékod?

Jó kérdés, nehéz is rá tökéletes választ adnom, hiszen a végeredmény szempontjából az indokok már lényegtelenebbek. A bejárat tömeg szögtörése a tervezett környező beépítés koordináta-rendszerét veszi fel, ugyanis az eredeti elképzelés szerint egy teniszcsarnok folytatta volna ennek beépítési vonalát. Teniszcsarnok azonban nem lesz, csak egy edzőpálya, így ez a gesztus már nehezen magyarázható. A további törések már ebből, illetve a telek adottságaiból következtek. Hozzáteszem, hogy funkcionális szempontból – a törtvonalú telek kihasználhatósága miatt – jól jött a kötetlenebb tömegalakítás.

Az épület helyzete nehezíti a bejárat kérdését, erről már korábban is beszélgettünk. Tudom, hogy volt egy határozott elképzelés az érkezésről, de azzal, hogy két közönségszembélyeztetéssel – egyet a nagyobb sporteseményekhez, egy másikat a hétköznapi használatához – bizonytalanná válik a napi érkezés, első alkalommal én is a „nagy” bejáraton akartam bemenni. Nem tudok mit mondani, ezt én is észleltem (Attila nevet). Amikor kész lett, és szembesültem vele, azt mondtam, ez nem jól sikerült. Azt el kell mondani, ha az eredeti tervek alapján készül el a bejárat környezetrendezése, az segített volna. De elismerem, akkor sem ideális ez a rávezetés. A napi bejáratot egyébként azért helyeztem az északi oldalra, hogy a belépő már érkezéskor áttekinthessen a medencetérre.

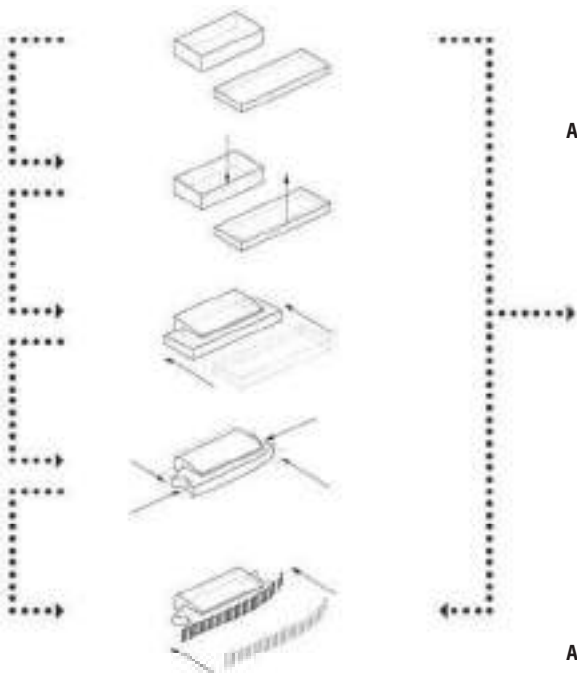
Ez működik is, és nagyban megkönnyíti az érkező tájékozódását az épületben. A medencetér üvegfalának külső térben továbbfutó faoszlopai is erre a látványra történő rávezetést hangsúlyozzák?

Igen, az egyik cél ez volt. A másik, hogy egy olyan helyzetet kívántam teremteni, ahol az érkezés tere a medencetérhez hasonló viszonyba kerül a természeti környezettel: elválaszt és összeköt.

Kik voltak a munkatársaid az uszoda tervezésénél?

Büszkén mondhatom, hogy három olyan fiatalt építész, Salacz Orsolya, Agg Róbert és Fátrai Bálint, akik tanítványaink voltak itt az egyetemen. A velük való közös munka nagy inspirációt jelentett számomra.

A lezáró oszlopsor

A koncepció vázlata

A bejárat

Hetvenéves múltál. Ha néha bemegyek munkahelyedre, a „Dimenzió”-ba, ugyanaz a kép fogad, amit még akkor láttam nap, mint nap, amikor együtt dolgoztunk. Ülsz az asztalodnál és rajzolsz. Pauszra, skiccpauszra, ceruzával, csőtollal vagy mostanában spéci filctollakkal. Az engedélyezési terveidet végigrajzold, és a kiviteli tervekhez is ontod a részleteket. Mellette tanítasz az egyetemen, előadást tartasz, korrigálsz, a hallgatók szívesen választanak konzulensnek. Mi motivál?

Máshoz nem értek. Vagy pontosabban nem tudom, hogy az építészethez értek-e, de máshoz nem, az biztos. Természetesen érzem magamon az éveket, ha lassulva is, de szívesen csinálom azt, amiben azt gondolom, tudok még letenni valamit. Ilyen egyszerű. Illetve még valami motivál. Az én korosztályom életéből az elmúlt rendszer elvett jó pár évtizedet. Persze meg lehetett kísérteni akkor is építészettel csinálni, de valójában nem sok esély volt rá egy olyan rendszerben, ahol a kivitelező adott

volt, és gyakorlatilag az épület összes, amúgy silány minőségű anyagát és szerkezetét meghatározta. Számos másféle kötöttsége ellenére is élvezem ezt az új helyzetet és az ebből adódó lehetőségeket.

Czigány Tamás DLA

Engedélyezési terv

Építész: Bodrossy Attila DLA
(Dimenzió Tervező Kft.)

Építész munkatársak: Agg Róbert, Fátrai Bálint, Juhász-Salacz Orsolya (Dimenzió Kft.)
Tartószerkezet: Serfőző István (LMS-Terv Kft.)

Épületgépészet: Gasztonyi László, Ziska Gábor (Komplex Iroda Kft.)

Épületvillamosság:

Dr. Hodossy László

Medence gépészet: Tuzson Balázs

Sporttechnológia: Judik Zoltán

Úttervezés: Bogár Zsolt
(Hidro-Plan Kft.)

Közműtervezés: Németh Gábor
(Hidro-Plan Kft.)

Kerttervezés: Nagy András,
Hencz Helga (Kertművek Kft.)

Tűzvédelem:

Szűcs László (Pellio Kft.)

Kiviteli terv

Generáltervező:

Kádár Mihály (TSPC)

Építész tervezők: Kádár Mihály,
Haaz Imre, Kiss Márton (TSPC),
Bodrossy Attila, Agg Róbert,
Fátrai Bálint, Juhász-Salacz Orsolya (Dimenzió Tervező Kft.)

Tartószerkezet: Szántó László
(Exon 2000 Kft.), Serfőző István
(LMS-Terv Kft.)

Épületgépészet: Vörös Tamás
(Perfect-Plan Kft.)

Épületvillamosság: Bukta V.
Gabriella (Kinterv Kft.)

Medence gépészet:

Tuzson Balázs

Sporttechnológia: Erdei László

Úttervezés: Nyitrai Zsolt

Közmű tervezés: Németh Gábor
(Hifro-Plan Kft.)

Kerttervezés: Hencz Helga
(Kertművek Kft.)

Tűzvédelem: Szűcs László
(Pellio Kft.)

Fotó: Zsitva Tibor

KONTRASZTOS ALKALMAZKODÁS

Sportközpont Csomádon

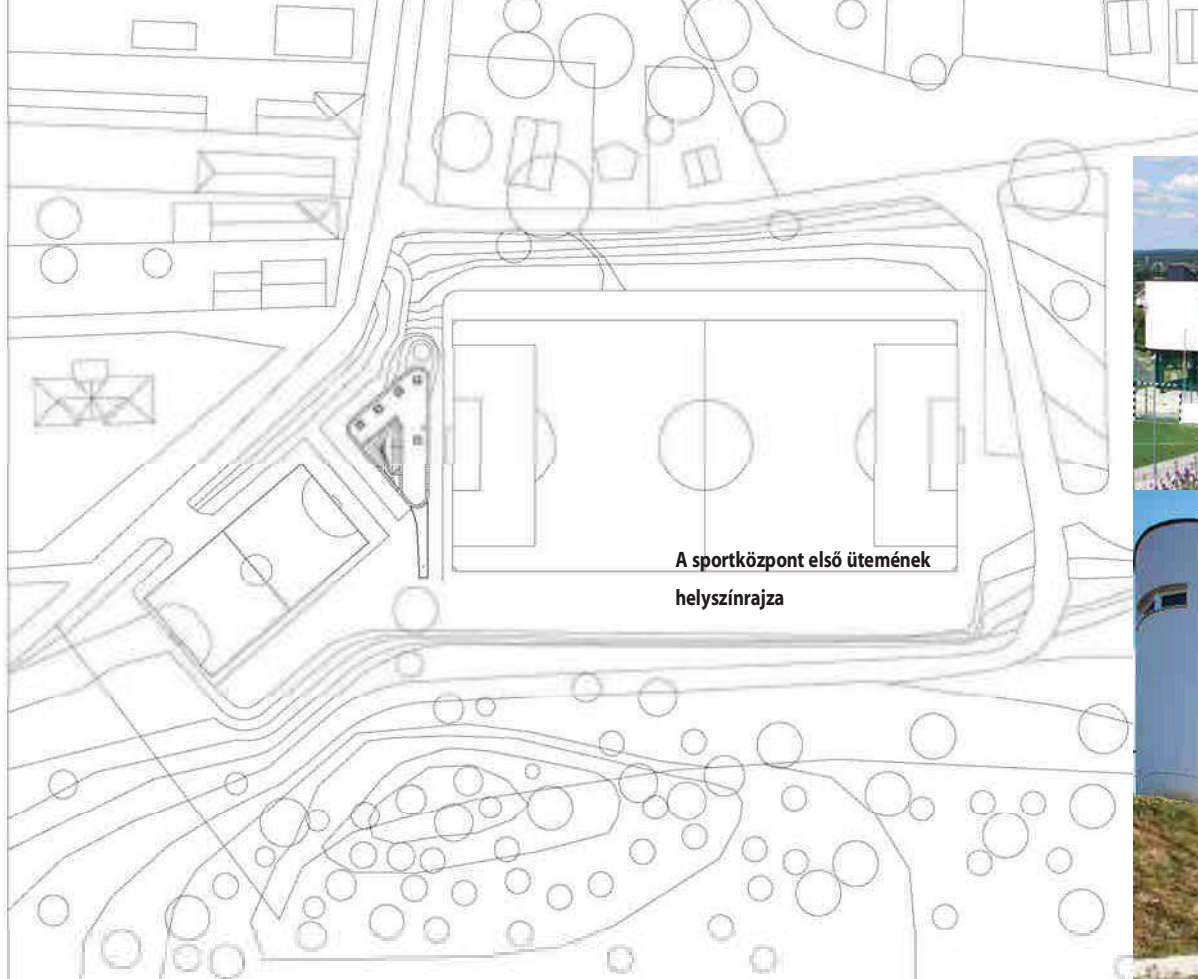
**A sportpályák közé ékelődő
geometrikus tömeg**

Csomád község templomától induló út végén, tereplépcsőre ültetve tárul fel a fehér színű, geometrikus formavilágú sportközpont. Az észak-pesti agglomeráció községeinek új, városias funkciójú épülete Weiskopf András, a BME Építésmérnöki Kar Építőművészeti Doktori Iskola doktorandusz hallgatója és Kolossa József DLA doktori témavezető egyetemi docens és vezető tervező közös munkájának eredménye.

Az önkormányzat megbízásból eredetileg tervezett épületegyüttes programja idővel változott és ütemezett megvalósításra módosult. A sportközpont első ütemeként elkészült, kétszintes épület a két meglévő sportpá-

lya – a felnőtt és utánpótlás bajnoki mérkőzéseinek helyet adó nagypálya és a főként fiatalabb korosztályokat szolgáló műfüves pálya – közé ékelődik be. Az épület emeletéről induló, domboldal felé nyúló lelátóterasz a második ütemként tervezett, a nagypálya déli oldala mentén végighúzóódó terepbe rejtett épületrész tetejére, a nézőtérre is átvezet majd.

A sportközpont megjelenését a telepítéshez felhasználható terület és az épület belső tereinek működése határozta meg. Ehhez igazodik a lekerekített háromszög alapú, lapostetős épület építészeti eszköztára is, amely kontrasztot képez a környező jellegzetes falusi házak

A sportközpont első ütemének
helyszínrajza

formavilágával. Az épület feszesen szerkesztett, kompakt tömege a műfüves pálya felőli homlokzaton nyílik csak fel. A nyitott épületrészen egy áttört, homlokzati átkötés tartja fent tömeg vizuális egységét az emeleti szinten. Az idekerült, fémlamellából álló kulisszaelem utal a megbízás korábbi fázisában tervezett fa lécváz burkolatra, és védi a mögötte lévő nagy üvegfelületet az arra tévedő labdáktól. A felnyitás által létrejött udvar a belső közlekedő bevilágítását biztosítja. Ezen a homlokzaton keresztül lehet bejutni a belső terekbe, illetve erre van tájolva a büfé fedett terasza is.

Az épület emeleti szintjén a hazai, vendég- és bírói öl-

tözők, egy klubszoba és további üzemeltetési helyiségek találhatóak. Az emelet funkcióitól függetlenül is működhető földszinten a büfé és a szurkolókat kiszolgáló egyéb helyiségek és tárolók kaptak helyet.

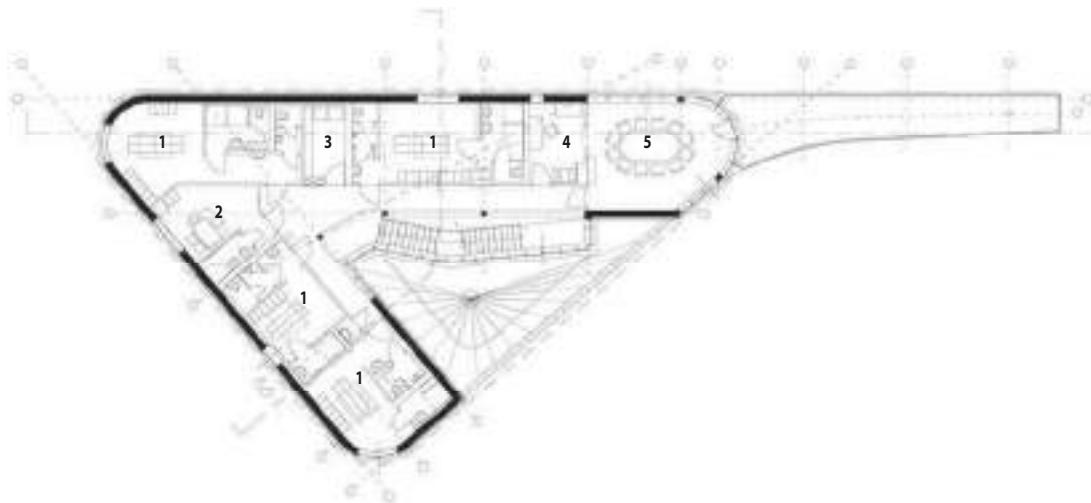
Az épület alapvetően kevés elemmel operál, szerkesztését az egyszerűség jellemzi, ami szerkezeti és csomóponti szinten is megjelenik. A sportközpont tartószerkezetét vasbeton pillérváz és vasbeton födémlemezek alkotják. Az egyszerű, fehérre vakolt dryvit homlokzatot a korábban már említett függőleges falécburkolat védte volna a labdák okozta hatásoktól. Jelenleg ezt a szerepet a költségek optimalizálása céljából az udvart határoló

Építész:

Kolossa
József DLA,
Weiszkopf
András

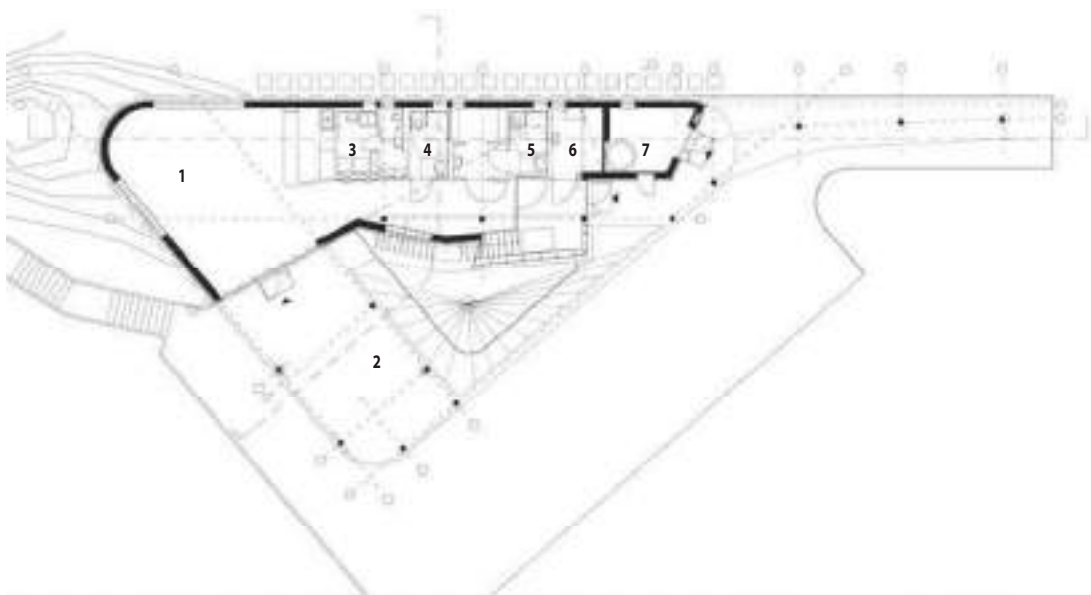

A klubterem nézete
a lelátóterasz felől

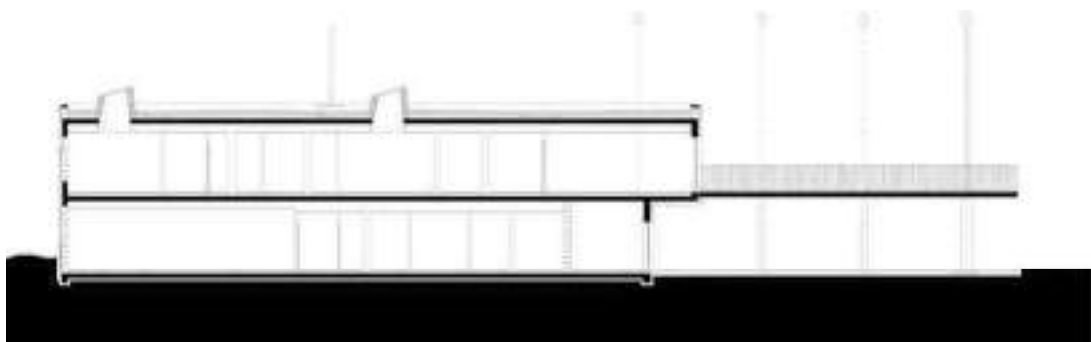
Emeleti alaprajz

- 1 öltöző
- 2 bírói öltöző
- 3 mezterelő
- 4 iroda, teakonyha
- 5 klubterem

Terepbe illesztett földszinti alaprajz

- 1 büfé, fogasztótér
- 2 fedett terasz
- 3 büfé, kiszolgálótér
- 4 női mosdó
- 5 férfi mosdó
- 6 gépészet, mosókonyha
- 7 raktár

Hosszmetszet a lelátóterazon át

homlokzati átkötés és a pályákat körülvevő, kifeszített háló vette át.

A homlokzaton alkalmazott színek a sportközpont belsőépítészeti kialakításában is megjelennek. A festett fehér falak kontrasztot képeznek a sötétszürke greslap padlóburkolattal, a feketére festett fa korlátelemezekkel és az oszlopok színével. A hazai csapat öltözőjében – és a kültéri grafikában is – feltűnik a kék szín. A településen

hagyományosan elterjedt, „csomádi kék” alkalmazása az épület modern funkciója ellenére finom kapcsolatot teremt a csomádi nemzetiségi hagyományokkal.¹

Árkovics Lilla

¹ Boros Györgyné – Sinkó Mihályné:

Szülőföldünk – lakóhelyünk: Csomád.

Csomád Község Önkormányzata, Csomád
2006. pp. 20.

Kontrasztos belsőépítészeti
kialakítás a lépcsőházban

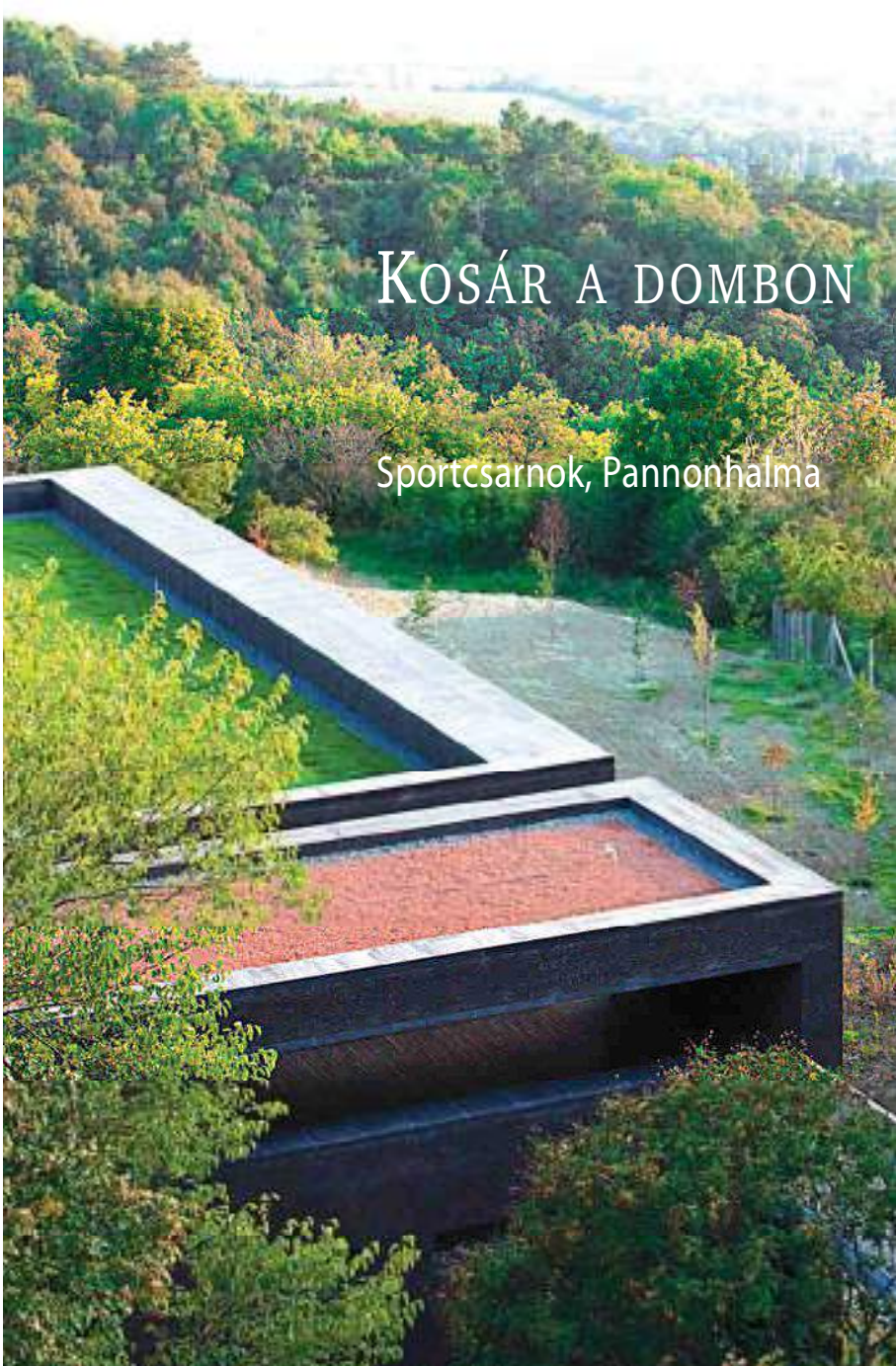

Utazás a hagyományokra.
A hazai csapat otthozója

Építész: Kolossa József DLA,
Weiskopf András
Műszaki ellenőr: Áts Géza
Építész munkatársak: Kolossáné
Bartha Katalin, Babos Annamária,
Gönczöl Zsófia
Külső grafika: Máthé Dóra
Statika: Mózes László
Épületgépészet: Mangel Zoárd
Villamosság: Piller Tamás
Kivitelező: Tildi Bau Kft.,
Keresztes Kristóf
Építtető: Csomád Önkormányzat
Polgármesteri Hivatal
Polgármester: Klement János
Fotó: Bujnovszky Tamás

KOSÁR A DOMBON

Sportcsarnok, Pannonhalma

Klasszikus arányú nyílások
a völgy felé

Két egyszerű téglalapforma –
fentről ennyi látszik

A sport talán az egyetlen területe a mai európai kultúrának, ahol a görög-római klasszikus értéképek szinte érintetlenül maradtak meg.¹ Céljait tekintve a test klasszikus ideálok szerinti formálása, a léleknek önművelésre, ügyességre, bátorságra, kitartásra, ésszerű tervezésre való nevelése, egybecsengenek a bencés tanítás alapelveivel.

A pannonhalmi bencések alapításuk óta foglalkoznak tanítással. Annak idején István király is itt taníttatta fiát, Imrét. Az iskola mindvégig megőrizte rangját, és ma is egyike az elitképzést nyújtó magyarországi oktatási intézményeknek. Az iskola életében mindig is fontos szerepet töltött be a sport, ugyanakkor a korábbi tornaterem már jó ideje nem tudott megfelelni az igényeknek. Az új sportcsarnok megépítéséhez szükséges anyagi forrásokat részben úgynevezett TAO forrásból, részben az öregdiákok közvetlen adományaiból sikerült előteremte-

ni. Az építkezés helyszínét az apátság egykori gyümölcsöskertjének, a Hospodárnak az iskola felé eső részében jelölték ki. A telepítés legfontosabb kérdése a műemléki környezetbe való illeszkedés volt. Az új épület téglalapot formázó alapkontúrja rövidebbik élével csatlakozik a meglévő épületek alkotta kompozícióhoz. A kapcsolat nem közvetlen, a parkoló, a várjáról felvezető kőút és néhány fa választja el egymástól a tömegeket. A tornacsarnok tiszta geometriájú kubusa félig a domboldalba tolva találta meg a helyét. Ennek a pozíciónak több előnye is van. A gimnázium bejárata felől nézve nem jelenik meg új épülettömbként, járható zöldtetete egyfajta kilátó-platformként egészíti ki a teret. A földbesüllyesztés másik előnye energetikai vonatkozású, hiszen kevesebb a lehűlő homlokzat, a föld pedig állandó hőmérsékletű határoló felületként a temperálásban segít. A há-

¹ Groys, Boris: *Az utópia természetrajza.*
Kijárat, Budapest 1997, p. 52.

Építész:
Gutowski
Robert

Híddal és föld alatti folyosóval is
csatlakozik az új csarnok a régi
együtteshez

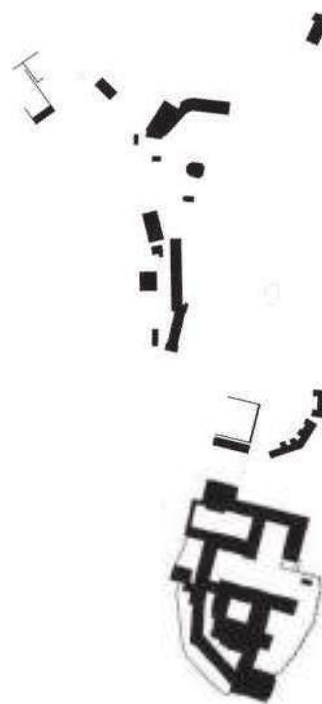

A híd esti fényben

Vázlattervi légifotó:
a tömbök alig látszanak

romszintes épülettömeget keskeny hasíték osztja két részre. Ez főnről is érzékelhető, de leginkább lent, a főhomlokzaton látszik. Funkcióját tekintve, a hasítékban egy kültéri lépcsőn a tudunk lesétálni a tetőteraszról egészen a kőútig. A gimnázium felőli oldalon a kisebbik egység tartalmazza a megérkezés és a kiegészítő sporttevékenységek termeit illetve a vizesblokkokat. Tömör állóhasábjá pilonként tartja az egyszerű, pallóra emlékeztető hidat, mely a gimnázium előtti út szintjével közvetlenül köti össze az épületet. Innen érkező tágas loggia fogadja a látogatót, mely egyúttal a bejárat előtti átmeneti tér szerepét is betölti. A nagyobbik tömb a játéktér tartalmazza. A homlokzaton erőteljesen megjelenő tartópillérek és a hatalmas ablakok klasszikus arányokat idéznek. Ugyanakkor ez a főmotívum távolról nézve is érvényesülni tud, és jól illeszkedik a gimnázium épület-

Helyszínrajzi vázlat a meglévő tömbökkel

együttesének kompozíciójába. A külső megjelenést leginkább meghatározó téglaburkolat az apátság támfalaival kerül diskurzusba. A fa-, beton- és cinkelemek nyers karaktere a tájba illesztést segíti. Az épületbe megérkezve, a külsőhöz hasonló letisztult egyszerűséget tapasztalhatunk. A belsőépítészeti elemek mind strapabíró, robusztus megoldások. Az egyszerű fehér vakolt felületek visszahúzó nyugalmát a zöld és narancssárga elemek vidámsága egészíti ki, ugyanakkor ellensúlyozza a kinti anyaghasználat spártai szigorát is. Maga a kosárlabdapá-

Nyers karakterű anyagok

Szabványos méretű csarnok közel kétszáz fős lelátóval

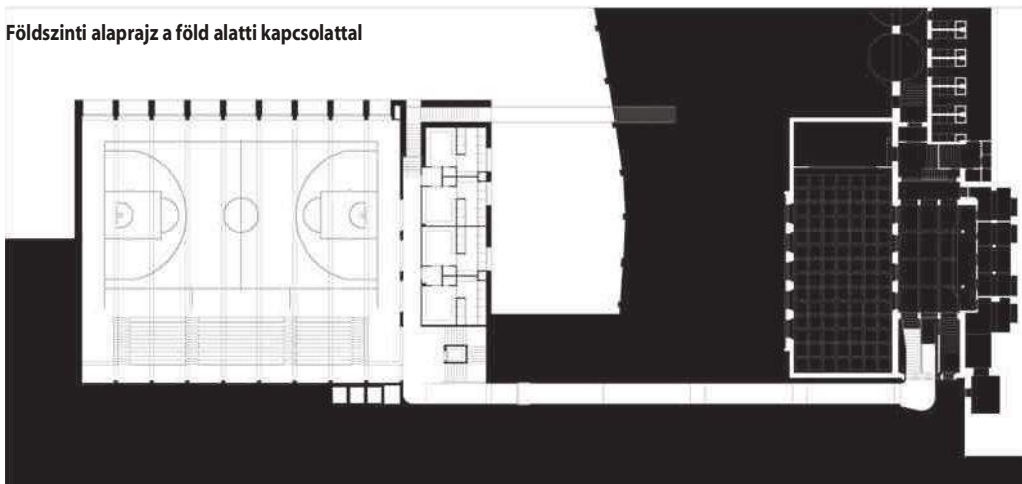
férőhelyes lelátó áll a nézők rendelkezésére. A pálya függönnyel két részre osztható így egy időben két tornarát is tudnak tartani. Rossz időben pedig fedetten közelíthetik meg a diákok az épületet a gimnáziumba átvezető alagúton keresztül.

A sport a mozdulatok nyelvén fejezi ki a tökéletességre törekvő mondanivalóját. Ugyanakkor a sport játék, a szabályok változhatnak, ezért a határok értelmezése mindig nyitva marad. Az épület az architektúra mozdulatlanságával, ad biztos háttérrel ennek a folyton változó, dinamikus világnak.

Botzheim Bálint

lya megfelel a mai szabványoknak, korszerű sporttechnológiai elemekkel szerelték fel, méretét tekintve pedig négyszerese a régi tornateremnek. A csarnok alkalmas a diákolimpia fordulónak megrendezésére is, így ezentúl házigazdaként is fogadhatják a vendégcsapatokat, 180

Földszinti alaprajz a föld alatti kapcsolattal

Építész: Gutowski Robert
(Gutowski Építész Kft.)

Munkatársak: Dely-Steindl Barnabás, Boczkó Ákos, Rabb Péter, Perneki Emese, Benke Anna, Kovács Hunor, Tóth Gergely

Eredeti tervezők: Hidasi Lajos, Kiss Tibor (gimnázium épülete)

Épületszerkezetek: Horváth Sándor, Tombi Gergely

Kert: Páll Attila

Statika: Kerek István, Pintér Tamás, Sziklai Ferenc, Balázs Gábor

Híd: Gilyén Elemér, Mátyássy Dániel

Talajmechanika: Móczár Balázs

Épületgépészet: Lakner László

Sporttechnológia: Judik Zoltán

Akadálymentesítés: B. Iszak Zsuzsanna, Busics György

Épületvillamosság: Kolb Dóra

Tűzvédelem: Mikus Ferenc

Lift: Sütő Ferenc, Kinder György

Megbízó: Pannonhalmi Bencés Gimnázium Alapítvány, dr.

Várszegi Asztrik főapát, Hardi Titusz iskolaigazgató

Projektvezetők: Rábai László, Pannonhalmi Főapátság, Barcza István, Pálffy-Józsa Kristóf, Pannonhalmi Bencés Gimnázium

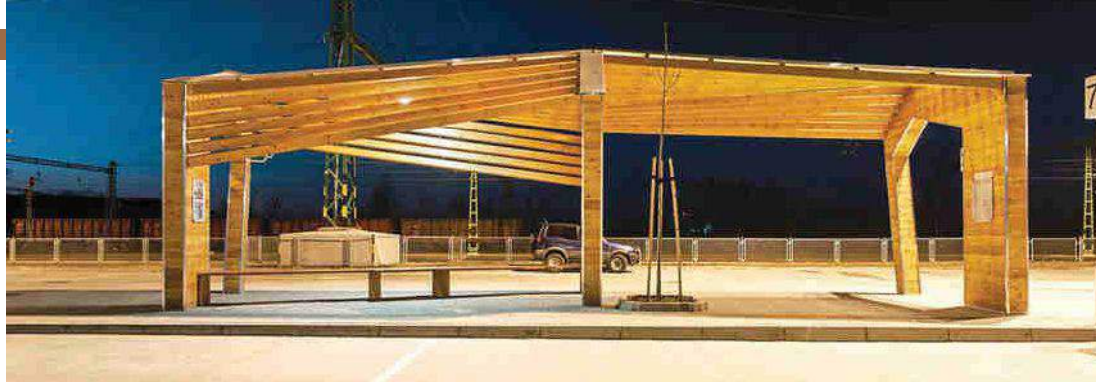
Kivitelező: Knáb János, Katona Ferenc, Vértesaljai Ádám, Horváth András, Miklós Gábor, Merkbau Kft.

Műszaki ellenőr: Beck Sándor (É.S.Beck Kft.)

Pályázat: Radnai Károly, Brinning Tímea (SporTax Zrt.)

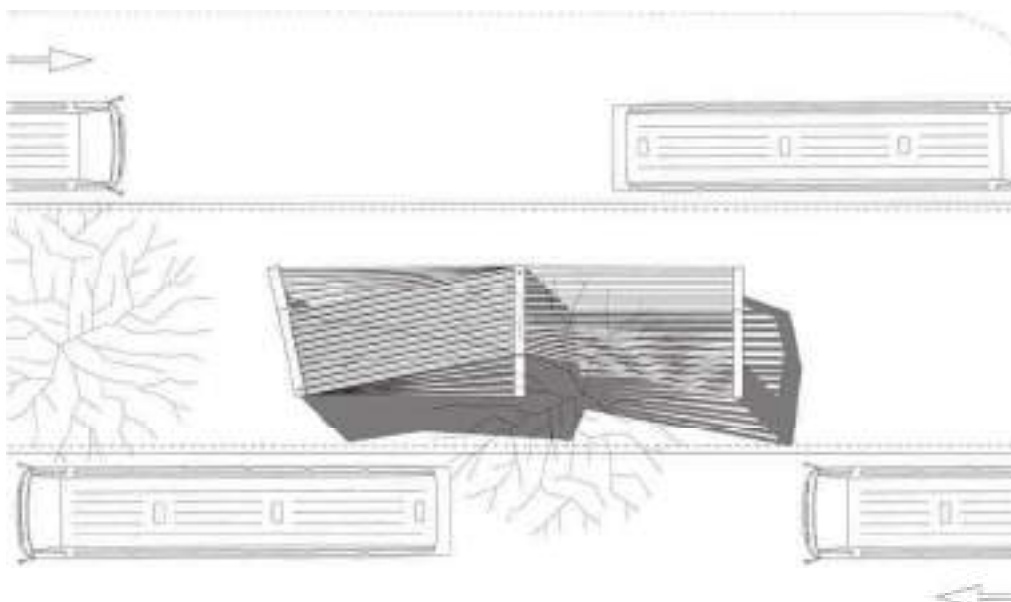
Fotó: Bujnovszky Tamás

Építész:
Kendik
Géza,
PappZoltán,
Gönczöl
Zsófia

MEGÁLLÓDA

Buszmegállók, Szentgotthárdi Kistérség

Építészet alapjai, I. félév – tervezzünk buszmegállót! Sokan átestünk a feladaton, több-kevesebb sikerrel. Azóta már azt is tudjuk, hogy sokszor a kis feladatok jelentik a legnagyobb kihívást. Az A4 Stúdió számos nagy projekten van túl, de a szentgotthárdi kistérség egységes arcú buszmegállóinak tervezését ezekhez hasonló műgonddal kezelte.

A program eleinte nagyobb volumenűnek tűnt: a Vasi Volán, a Gysev és Szentgotthárd város önkormányzata közös finanszírozásában megvalósuló beruházás elsődleges szempontja volt, hogy az elavult szentgotthárdi buszvégállomás korszerűsítése mellett a kistérség négy településén (Alsószőlőnk, Felsőszőlőnk, Kétyölgy, Szakonyfalu) is új megállók épüljenek. A meglévő busz-

A párosával összekapcsolt esővédő beállók két irányba szolgálják ki az utasokat

A ragasztott fa tartószerkezetek a ház archetipikus keresztmetszeteinek állásonként változó geometriájú, kortárs átíratái

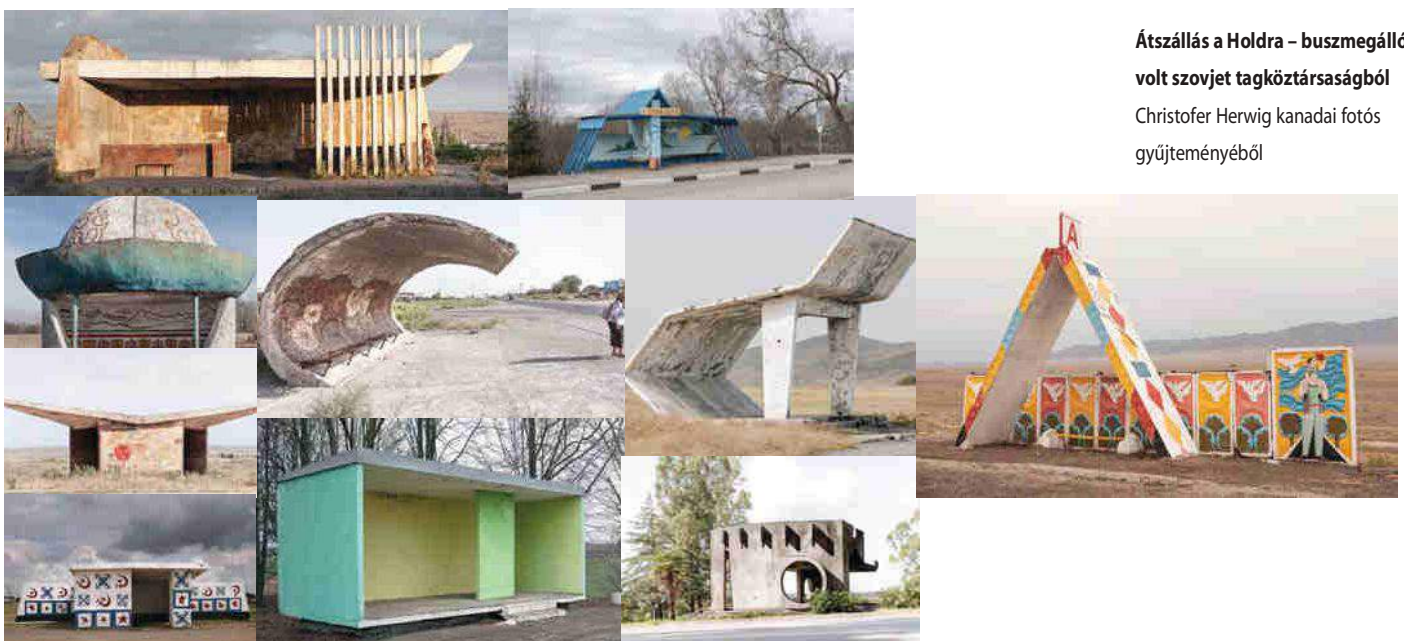
pályaudvar közelsége miatt nem volt szükség külön váróteremre, csak két esővédett várakozóhelyre, amelyek egyenként négy buszmegállót szolgálnak ki azonos távolságból. A peron mindkét oldalán buszmegállók sorakoznak, így fontos szempont volt, hogy a beállók mindkét irányban működjenek, a terület továbbra is jól átlátható-átjárható legyen. A tervezők kezdettől egységes, hasonló alapelemekből építkező rendszer létrehozására törekedtek, mely a kis településeken épülő megállók esetében ugyanúgy alkalmazható, mint a buszvégállomáson.

A program végső alakulását erősen befolyásolta az építészek számára talán meglepő költségvetési különbség, amely egy közlekedési beruházás esetében a felszíni és a föld alatti létesítményekre fordítandó költségek között fennáll, és jellemzően öt százalék körül mozog, ami a föld feletti létesítményeket illeti. Így a tervezők által

kezdetben javasolt, nagyobb igényű, összefüggő peronlefedést felváltotta a falusi buszvárók nagytestvéreiként kialakított, faszervezetű esővédett beállók sorozata.

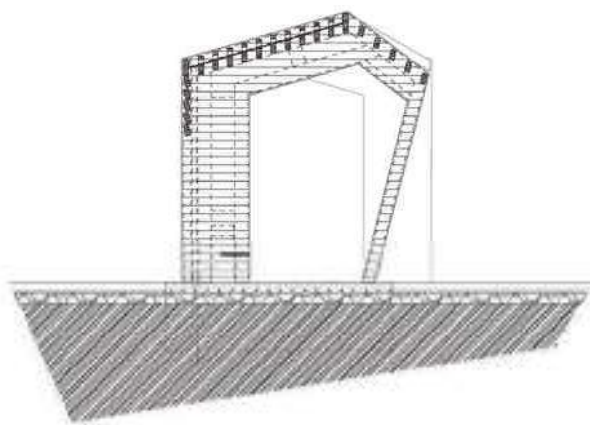
Nem kell azt hinnünk, hogy egy egyszerű buszmegálló tervezése nem tartogathat építészeti bravúrokat. Hogy mennyire nincs így, arról a világhálón pár kattintással meggyőződhetünk. A kompakt funkció olyan kompakt és szellemes szerkezetek kialakítására inspirál, amelyknél az egyediség sokféle hangon megnyilvánulhat: kifejezheti az adott tájegység karakterét, a tervező építészeti vízióját, humorát, felfogását a közösségről vagy éppen a tektonika iránti csodálatát. Christopher Herwig kanadai fotós 12 évet töltött azzal, hogy végigfényképezze a volt szovjet köztársaságok buszmegállóit, és albumát látva nincs mit csodálkozni megszállott lelkesedésén.¹ A sokszor a semmi közepén álló abház, örmény, grúz, kazah, ukrán vagy épp moldáv építészeti csodák olyan színes és

- 1 Lásd <<https://www.facebook.com/Soviet-Busstops>> [utolsó belépés: 2016. március 21.]. Az alábbi hivatkozásoknál csak az online cikkek hozzáférési helyét tesszük közzé, az utolsó belépési időpontok megegyeznek – a szerk.
- 2 <<http://kepek.444.hu/2015/05/30/krumbach-yuri-palmin>>
- 3 <<http://iho.hu/hir/hintas-zenes-buszmegallok-montrealban-121119>>

Átszállás a Holdra – buszmegállók a volt szovjet tagköztársaságok

Christofer Herwig kanadai fotós gyűjteményéből

szerteágazó palettáját adják az eső-nap-szél elleni menedék prototípusának, amilyen változatos volt a Szovjet-unió kényszerűen összezárt népeinek kultúrája. A jellemzően vasbeton bunkereken megjelenő díszítőelemek hol az adott népcsoport hagyományos motívumait idézik, hol az orosz avantgárd futurisztikus geometriáját, és itt-ott a sarló-kalapács is felbukkan. A meghökkentő szerkezetek ugyanakkor néhol komoly statikai bravúrt jelentenek, olyannyira, hogy párszáz év múlva minden bizonnyal a földönkívüliek keze nyomát véljük majd felfedezni rajtuk ufó-hívó utódaink.

Munkaközi modell – a kivitelező szombathelyi asztalos, Bodovics Árpád munkája

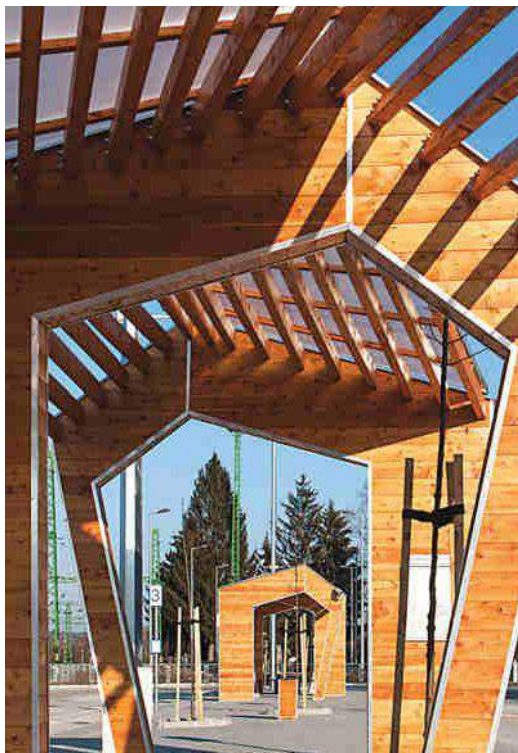

Csavaros látvány, játék a szögekkel – a tartók eltérő alakjából adódó hiperbolikus felületeket hosszirányú szelemenek rajzolják ki. A tető átlátszó fedést kapott, a tartók szárán lefordulva véd a szélől és naptól egyaránt

Egyvalamire egyértelműen felhívják a figyelmet ezek a mini univerzumok: a buszmegálló közösségi tér, még ha átmeneti jelleggel és korlátozott alapterületen működik is. A szovjethatalom nem véletlenül pazarolta energiáját ezekre a látszólag perifériális építészeti létesítményekre, ahogy a metróállomásokra sem: a közlekedési létesítményekben több ember fordult meg, mint a nagygyűléseken, üzenetközvetítésre tehát mi sem lehetett alkalmasabb, mint a birodalom nagyságát hirdető lendületes építészet. Hogy aztán a vasbeton űrállomásokon a helyi kultúra motívumai találtak otthonra, az már a kultúrantropológia tárgykörébe tartozik, ahogy a semmi közepén megjelenő emberi civilizáció eme szimbólumainak további elemzése is.

A buszmegálló mint üzenet toposzát a nyugati kultúra is felfedezte magának. Egy osztrák kisváros, a vorarlbergi Krumbach hét új autóbuszmegállóját egy művészeti projekt keretében meghívott norvég, japán, chilei, spanyol, kínai, belga és orosz építészek tervezték.² Dietmar Steiner, a Bécsi Építészeti Központ (AZW) munkatársa szerint „csak a legjobbak képesek kicsiben nagyot alkotni” – ezért kérték fel a Pritzker díjas Wang Shut, a belga Architecten de Vylder Vinck Tailleu, a spanyol Ensamble Studio és a Mies van der Rohe-díjra jelölt RintalaEggertsson Architects irodát, Smiljan Radicet Chiléből, Alexander Brodskyt Oroszországból és a japán Sou Fujimoto-t, aki nekünk Zenemúzeumot épít majd a Ligetben. A takarékos osztrákok brandépítés terén beérték egy buszmegállóval, annak viszont megadták a módját. A nyugati kultúra megállói minimalista dizájnt ötvöznek high tech minőséggel, regionális ízekkel és az átmeneti-

séget és a természet közelségét sugalló faszerkezetekkel. Ezek a megálló-szobrok ugyanúgy kikötők a nyugati életforma dzsungelében, mint a bumfordiságukban túl-dimenzionált, a környezetükkel éles kontrasztban álló szovjet betontestvéreik a tagköztársaságok sivatagában. Oltalmat jelentenek és összezárnak, ha csak rövid időre is. Az összezárt pillanatait pedig érdemes tartalmasan eltölteni. Montrealban és Londonban e célból hintákat szereltek a megállóba, a kanadaiak ráadásul összehangoltan mozgatva dallamot voltak képesek lejátszani.³ Baltimore-ban a megálló birtokba vehető street art jelleget öltött, ahol a helyi lakosság tétlen várakozás helyett kiélhetti mozgásigényét. Hazánk intellektuálisabb művészetet visz az utcára: Dabason testi élmény helyett szellemi élvezetet kínál a Trafik kör kivitelezésében megvalósult megálló, ahol magvas idézeteket olvashatunk a buszra várva, amelyeken azután a dugóban rekedve elmerenghetünk. Így vagy úgy, a buszmegállók számtalan lehetőséget rejtnek magukban az időjárás viszonyosságai elleni védelem megteremtésén és a tömört szatyrak lepakolásának lehetőségén túl is.

Az A4 stúdió felismerve a funkciójában egyszerű építmény megformálásában adott lehetőségeket, egyszerű helyszíni összeszereléssel előállítható, ugyanakkor a szokásos buszmegállóknál barátságosabb környezet kialakítására törekedett. A két irányba működő beállókat a ház archetipikus keresztmetszetét formázó fatartók sorolásával alakították ki. A tartók közti tetősíkokat szelemenekkel összekötve jött létre a hullámzó tetőfelület, az esővédő belterében pedig a két oldalról használható pad. Az egyszerű logikájú szerkezet áttörtsége, költői fény-árnyék játéka kiragad a hétköznapi rohanásból, a várakozás idejére izgalmas vizuális élménnyel gazdagít. A ház alakú tartók kortárs nyelven idézik a buszmegálló kis településeken szokásos toposzát, a kunyhót, és ezzel a környékbeli falvakon telepítendő megállóknak a 21. század

építészetét kifejező alternatíváját adják. A népi építészet faszerkezeteinek kortárs átírata a hasonló, átmeneti funkciójú építményeken nyeri el igazán a hitelességét. E tekintetben az A4 Stúdió munkája az osztrák példákkal rokon, a fa használatával a megálló egyik oldalán húzódó vasúti terület fémes ridegségét igyekeztek oldani a megálló másik oldalán induló családi házas beépítés felé. A funkcionális igényeket kielégítő, ugyanakkor épület-szobor minőséggel megformált pavilionsor a jövőben odatelepítendő növényzettel kiegészülve nyeri el végleges, a mostaninál is barátságosabb formáját.

A kivitelezés során a tervezők igyekeztek a helyi tudásra alapozni. Elsőként a Nyugat-Magyarországi Egyetemhez fordultak, ahol U. Nagy Gábor személyében találtak partnerre abban, hogy a faszerkezetet az egyetem műhelyében gyártsák. Sajnos ez az együttműködés nem valósult meg, ahogyan JAF Holz-cal felvett kapcsolat sem járt eredménnyel. Végül egy szombathelyi asztalos, Bodovics Árpád személyében találtak rá arra a lelkes csapattagra, aki a tervezők ambícióját folytató elhivatottsággal látott neki a munkának. Elsőként 1:10 arányú makettet készített a szerkezeetről, és nem sajnálta a fáradtságot a teliholdnál készült éjszakai makett-fotóktól sem. Minden egyes csomópontot legyártott a tervek szerint, szakmai tanácsaival segítette a végleges változat kialakítását, úgyszólván végig „együtt játszott” az építésszel. A kivitelező fa iránti szeretete találkozott a tervezők kortárs formanyelven megfogalmazott gondolataival, így jöhetett létre az építmény, amely modellként szolgálhat arra, hogyan jelenhet meg a 21. század építészeti és vizuális világa kisvárosi vagy vidéki környezetben is.

Zöldi Anna

Kortárs buszmegállók Európában

- 1 Alexander Brodsky
- 2 Rintala Eggertsson Architects
- 3 Ensamble Studio
- 4 Daily Tous Les Jours, Montreal
- 5 mmm..., Baltimore
- 6 Sou Fujimoto
- 7 Architecten de Vylder Vinck Tailleu
- 8 Smiljan Radic
- 9 Ligetvári István, Dabas
- 10 Wang Shu

Építész: Kendik Géza, Papp Zoltán, Gönczöl Zsófia (A4 Stúdió)
Statika: László Viktor
Fotó: Bujnovszky Tamás

Homlokzati törés és eltérő nyílások
jelzik a nyugati kórus és a hosszház
találkozását

EGY ÁLOM BETELJESÜL

Református templom a budai Svábhegyen

Építész:
Szécsi
Zoltán DLA,
Ónodi Szabó
Lajos

1995 novemberében furcsa plakátok kezdtek gyülekezni a hegyvidéki hirdetőtáblákon: „Református istentisztelet a Svábhegyen! Minden vasárnap az Istenhegyi Szent László-plébánia hittantermében.”

A budahegyvidéki református egyházközség ebben az évben ünnepelte fennállásának jubileumát, amelynek alkalmából gyűlekeztörténeti kiállítással készült. Bár ekkorra már csaknem feledésbe merült a svábhegyi gyülekezet, a kiállításához szükséges kutatómunka során előkerült iratok és tárgyak, köztük egy úrvacsorai kehely felirata minden kétséget eloszlatott afelől, hogy a közösség már 1910-ben is fennállt.¹

De a történet még régebbre nyúlik vissza. A Diana úti elemi iskolában működő református hitoktatásról elsőként egy 1887-es keltezésű bejegyzés ad számot a Budai Református Egyházközség iratanyagából. Egy évvel később, nagypénteken az önálló gyülekezetté még nem vált, de 1885-től helyi bizottságba szerveződő budai kálvinisták már nemcsak a Várban, hanem egy istenhegyi nyaralóban is összegyűltek,² s mivel ez kiemelt keresz-

tény ünnep volt, feltételezhetően az egész ház megtelt hívekkel. 1894-től Szenthe Lajos gyógyszerész kínálta fel neobarokk patikájának szolgálati lakását, amely további hat éven át adott otthont az ünnepi istentiszteleteknek a fogaskerekű közelében.

1853-tól a svábhegyi református kolónia tagja volt a kora tavasztól késő őszi Költő utcai házában élő és alkotó Jókai Mór is. Jókai közvetlenül nem, de a fővárosi reformátusok nagy támogatójaként a háttérből egyengette az itteniek életét is. Unokahúga, a nyaranta szintén itt időző Jókai Jolán és férje, Hegedüs Sándor védnökei lettek az 1901-ben megalakuló svábhegyi templomépítő bizottságnak.

A templomépítési igény két évvel azután fogalmazódott meg, hogy a Skóciából érkező Andrew Moody misziós lelkész rendszeres igehirdetésbe kezdett báró Eötvös József az idő tájt vendéglőként működő villájában. Az ezt követő évtizedek a hivatalokkal folytatott tárgyalások és az adománygyűjtés jegyében teltek, mialatt a közösség napról napra csendesen gyarapodott. Hamar

időszerűvé vált a költözés. A rendszeres vasárnapi istentiszteleteket jobb híján a Diana úti iskola tornaterme fogadta be, amely még a II. világháború után is a hívek menedéke maradt egy ideig. A háborúk azonban felőrölték a gyülekezet vagyonát. Az adományokból vásárolt telket 1917 végén el kellett adni, és bár az 1930-as években – Szabolcska László lelkipásztori tevékenysége alatt – a viszonylagosan önálló gyülekezet újra lábra állt, a háború elvesztése és a kommunizmus később ellehetetlenítette működését. A „szabadsághegyi prédikálóállomás” utolsó szállása a Diana úton bérelt klasszicista Hild-villa volt 1965-ig.

Az ezt követő három csendes évtizedben felnövekvő generáció már csak hallomásból ismerte a régi svábhegyi híveket, de jöttek újak, akik megvetették az újakezdés alapjait. Elsőként a Szent László katolikus plébánia hitanterme, majd a Német Kisebbségi Önkormányzat használaton kívüli épülete fogadta be a kezdeményezést. A történelmi pillanat 1999. július 24-én jött el, amikor a Hegyvidéki Önkormányzat ötven évre átengedte a Felhő utca 10. szám alatti telek használatát templomépítés cél-

jára, épp egy évszázaddal azután, hogy Andrew Moody elkezdte működését. Az alapkövet 2003 áprilisában tette le Szabó István püspök és Berta Zsolt lelkipásztor, de a templom az azóta eltelt további 13 év után sem tekinthető késznek.³

Az első építészeti koncepciót Szécsi Zoltán vázolta fel, amit több mint tíz évnyi tervezés követett. Szécsi az

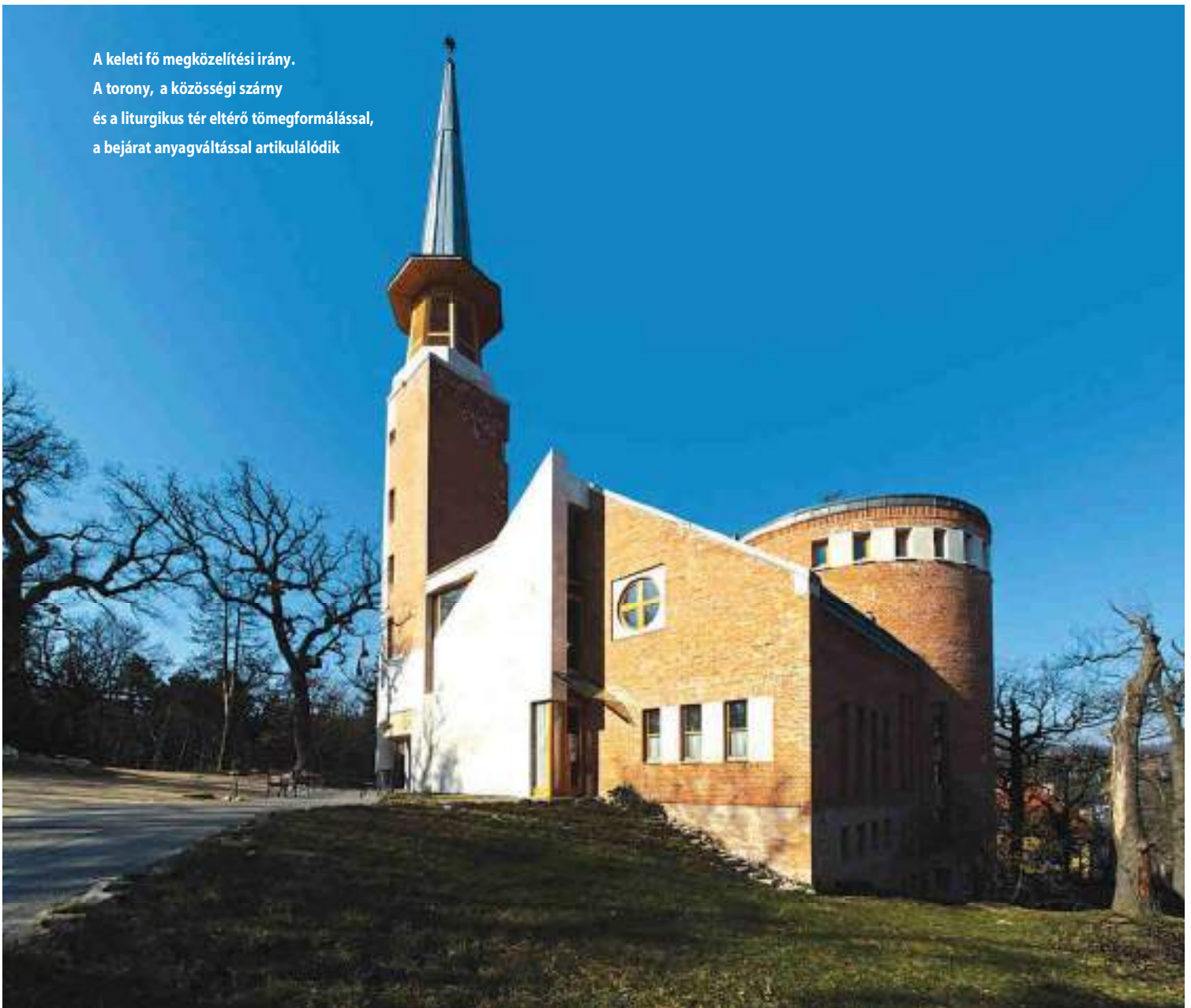
Templom a hátsó kert felől. A földszintet a templomhajó, az emeletet jelenleg a lelkészlakás foglalja el

A keleti fő megközelítési irány.

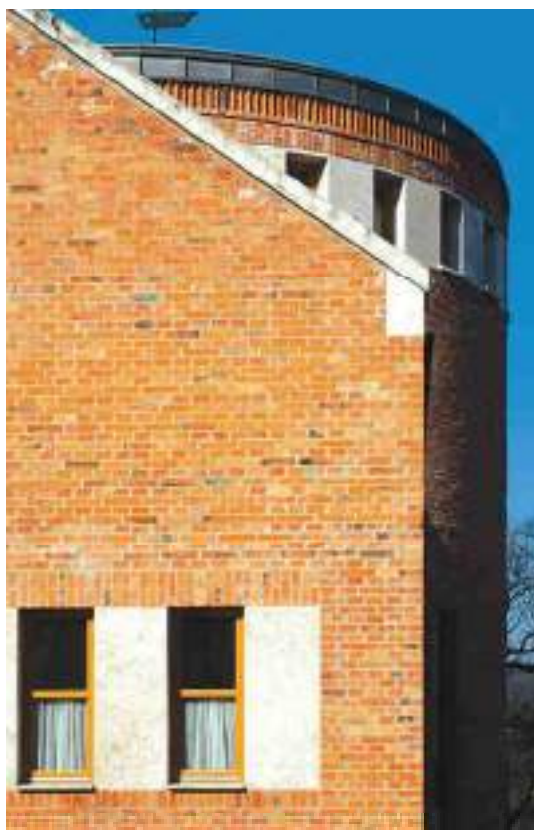
A torony, a közösségi szárny

és a liturgikus tér eltérő tömegformálással,

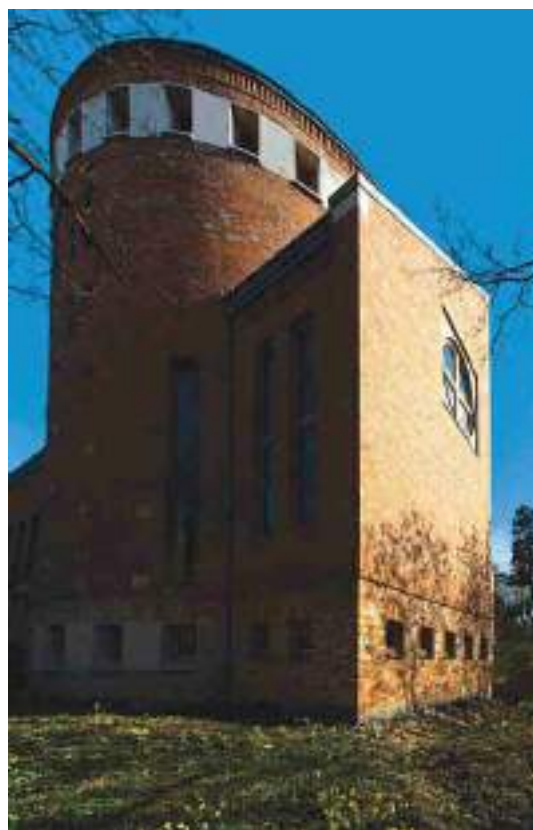
a bejárat anyagváltással artikulálódik

Absztrakció és bújtatott historizmus. Párkányok és klasszikus arányú nyílások keverednek modern horizontális falmezőkkel

Az alsor sor termek kitekintenek a lábázati sávban
(belső kép)

Liturgikus tér a karzat nyugati szárnyáról nézve

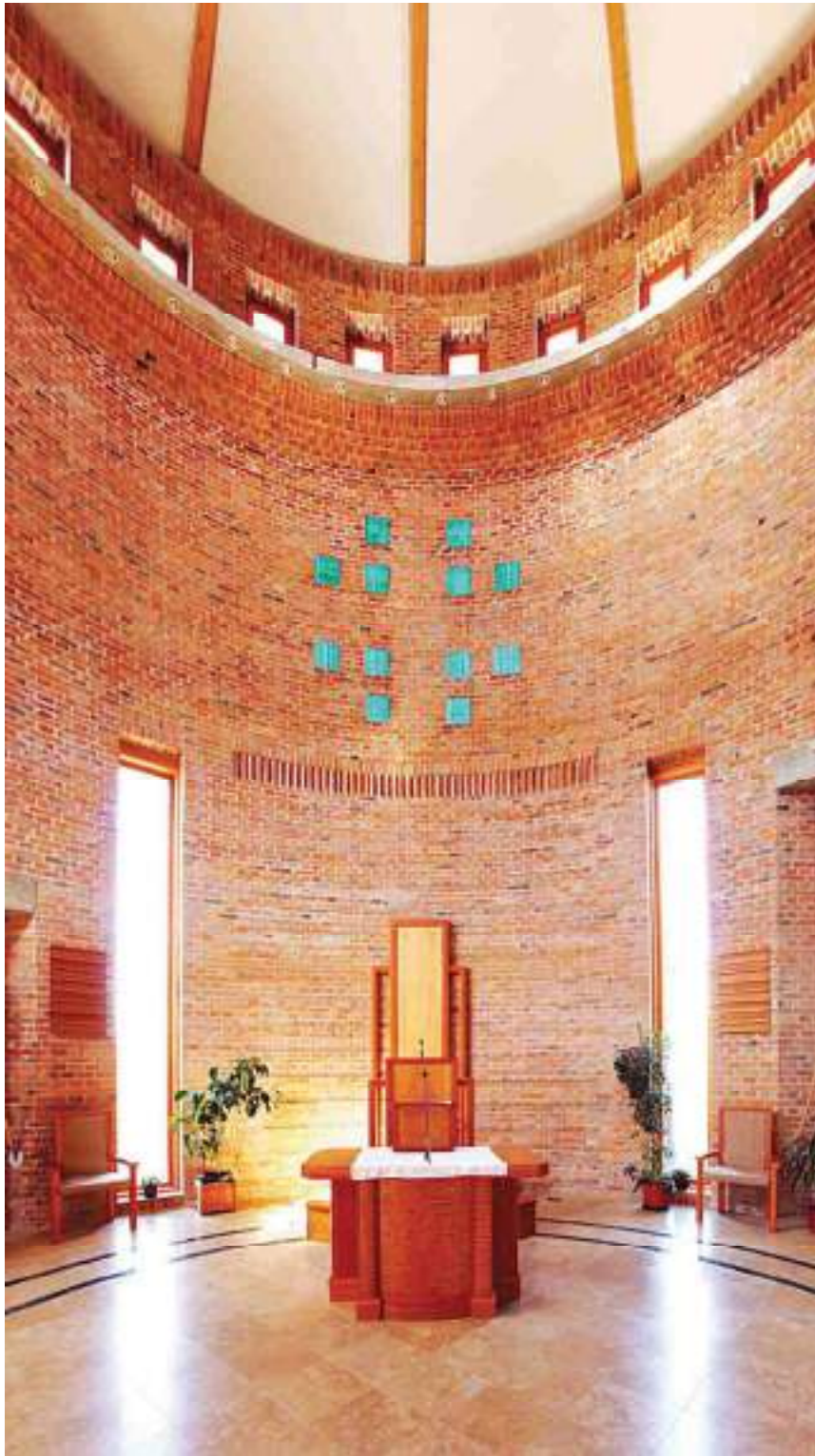
észak-európai modernizmus kedvelője, akinek Svédországban is alkalmat volt szakmai gyakorlatot szerezni, közeli kapcsolatba került Sigurd Lewerentz műveivel, megismerte a mester stockholmi épületeit, továbbá Björkhagenben és Klippanban épített templomait. Mint Lewerentz tervei esetében, az újszerű és a hagyományos a Svábhegyen is konfliktusba kerül egymással, de ezt termékenyen feloldja a személyesség, az egyéni és történeti asszociációkban bővelkedő építészeti vízió. A nyers-beton és a téglapuritán használata, a latinkeresztet rejtő alaprajzi szerkesztés és a templom tömegéről finoman leváló 'campanile' együtt olyan időmetszetbe helyezik az épületet, amelyben a IV. századi kereszténység, a hánytatott sorsú magyar reformátusság és a százéves svábhegyi gyülekezet sorsközössége mindenki számára érthetőbbé válik. A templom egyúttal kísérlet a lejtős terpadottságok kiegyenlítésére, a lakás és a gyülekezeti tér funkcióinak összehangolására, a zártság és nyitottság, a puritán síkok és mesemondó részletek, végül az irányított és centrális tér közti egyensúly megteremtésére.

Az épület érdekes rokonságot mutat Szontágh Pál hasonló kérdéseket felvető borsodnádasdi evangélikus templomával (1934), de említhetők jelenkori példák is a hazai építészettörténet részben feltáratlanul maradt „téglamodern” hagyományából. Török Ferenc felsőpakoyni (1994), Nagy Tamás dunaújvárosi (1996), Fejérdy Péter csepeli (2000), vagy Szóják Balázs mátrakeresztési (2008) temploma más-más léptékben, de ugyanazt a

tengelyes-centrális morfológiát írta át régi-új téglavariációkra,⁴ amelyre Szécsi Zoltán és Ónodi Szabó Lajos műve is rátalált.

A közösség évszázados küzdelmét lezáró hosszú tervezési folyamat kitermelte a maga értékeit és kompromisszumait. A tervek szerint az együttes két szabadon álló tömege nyitott udvart fog majd közre, amely a lejtős telek magasabban fekvő bejáratához egységes burkolattal kapcsolódhat.⁵ Jelenleg a parókia és templom kettősét ideiglenes megoldás egyszerűsíti – a lelkészlakás a templom emeletére költözött –, de nem érinti számottevően a templom térrendszerét. Az épület arányosan metszett tömege többszörösen összetett belsőt rejt, és inkább egy barlang kiválásához hasonló logikának enged – mintha a vékony talajtakaróval borított kőzet architektúráját folytatná a földfelszín fölött. A sziklára épített ház a hegy mélyesszenciáját teszi láthatóvá, amihez evangéliumi (Mt 7,24-27) és helytörténeti olvasatok egyaránt társulhatnak. Az utóbbit erősíti az utcára félprofillal forduló homlokzat: a finom törésvonal, a téglakő egymást ki-pótló mezői, az ablakszemes oromfal és az égbe nyúló, nyolcszögletű toronysisak egyaránt a Kárpát-medence ismerős építészeti formakincséből merítenek.⁶

Az istentisztelet és a lakás funkcióit egyesítő épület felidézi a közösség magánrezidenciákon töltött éveit. A főbejáratról és a védettebb kert felől egyaránt megközelíthető előtér egyfajta találkozóhely, ahol a hívek üdvözölhetik egymást a liturgia előtt és után. Innen alacsony belmagasságú hajó nyílik. Az oldalról feltáru-
ló tér vasbe-

Az istentisztelet központja. A centrális teret párkánnyal elválasztott tamburos kupola koronázza

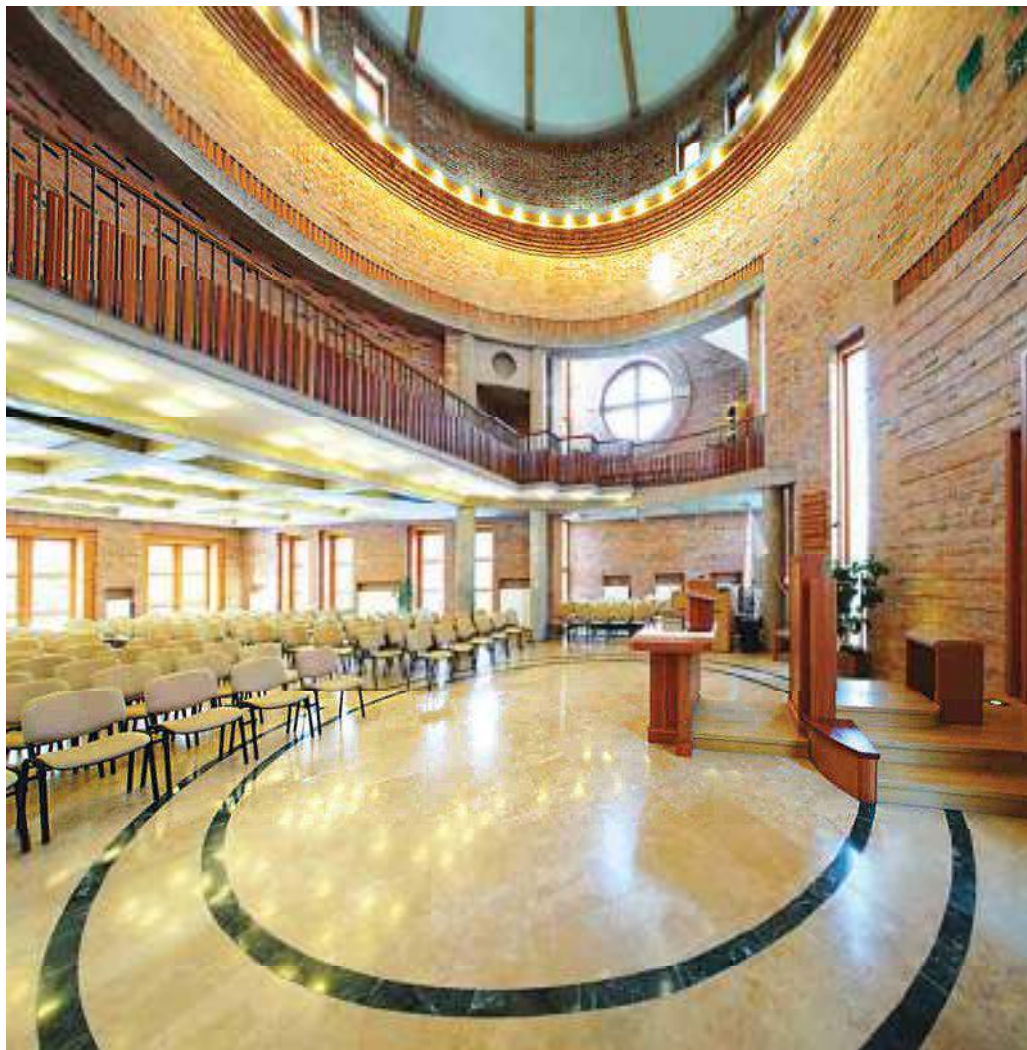
ton gerendázata fakazettás födémét idéz: a nyersséget sugárzó anyag láthatóan az emlékezés szolgálatába áll.

A délről megvilágított csarnok parapet nélküli nyílásával vizuálisan inkább a kerthez kapcsolódik, de az istentisztelet központi cselekménye egy zártabb és emelkedettebb, habár az előzővel összetartozó helyiségben zajlik. A centrális tér masszív falak között formálódik, a magasba szökő szerkezet hengeres tamburja nyomott záradékú kupolát hord. A kétszintes tér puritán határoló felületeit az eredeti tervnél gazdagabb téglaköltemény

élénkíti. Itt egy pillanatra kutatni kell, vajon a kidolgozott részletek odaillő frázisok-e a tértörténet tágabb összefüggésében.

Ismerős motívum az övkonzolok alatt futó absztrakt párkány, rég látott megoldás a falazat belső síkja és a falba rejtett oszlopok közti lépcsős, bélletszerű átkötés. Lépcsős lemetszéssel végződnek a karzat túlfuttatott födémlemezei is a körbe és a téglalapba foglalt traktusok határán. A sarkokon jelentkező mértani konfliktus utal a tér befejezetlenségére. A központi tér két harántirányú

- 1 A gyülekezet történetének összefoglalása során Berecz Ágnes Hegyvidéki História sorozatban megjelent részletes tanulmánykötetére támaszkodom. B.Á.: *A svábhegyi református gyülekezet története 1888–2012*. Tarsoly Kiadó, Budapest 2013.
- 2 A nyaraló tulajdonosa Bikfalvi Máthé Domonkos, Jókai Mór és Mikszáth Kálmán által is megörökített, akkoriban igen népszerű utazó fogorvos volt. Lásd Berecz, Ágnes: *id. mű*, p. 19. A hatszáz ember befogadására alkalmas budai központ, Pecz Samu Szi-lágyi Dezső téri temploma 1893–1895 között épült, tehát ebben az időben még nem állt.
- 3 A közösség kezdetben régi helyén, a Diana utcai iskolában, de 2003 októberétől már az altemplomban, 2007-től pedig a templomban tartotta az istentiszteleteket – mindig olyan állapotban és körülmények között, ahogy lehetett. A templomszentelésre 2013 októberében került sor.
- 4 A hazai téglamodern hagyomány oknyomozását tudományos közlemény keretében publikáltuk. Lásd Katona, Vilmos – Vukosavljev, Zorán: *Modern Tradition and Liturgy. The Ways of Modernism in Hungarian Church Architecture. Architektúra & urbanizmus*, vol. 46, no. 1-2 (2012), pp. 2-23, különös tekintettel pp. 10-15.
- 5 A terveket helyzetértékelő valomás keretében közli Szécsi, Zoltán: *Identitás – a svábhegyi református templom. Építészfórum*, 2015. augusztus 7. CEST 11:50. Hozzáférhető: <<http://epiteszforum.hu/identitas-a-svabhegyi-reformatus-templom>> [utolsó belépés: 2016. március 8.].
- 6 Rokonlelkű modern népies kísérlet volt a Határainkon túl élő magyarok református emléktemploma Budakeszin, Basa Péter terve (1999). Vö. Lőrincz, Zoltán: *„Ne hagyjátok a templomot...” Új református templomok 1990–1999*. Kálvin Kiadó, Budapest 2000, pp. 90-91.

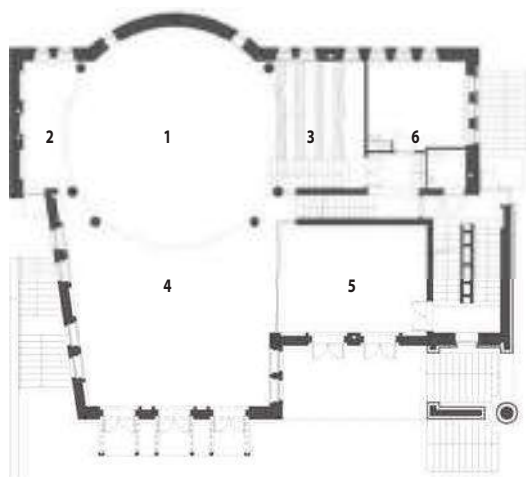

Nézet a keleti kórus emelvénye felől. A térben az apszis, a rózsablak, a négyzetes pillér és a kazettás mennyezet egyszerűsített átírata is megtalálható

bővületével és az apszissal latinkeresztté egészül ki, ami az utóbbi üvegkompozíciójával együtt a keresztény egység erős üzenete. A liturgikus tér a mellékhajók és a hosszaház szószerkeire irányuló tengelyével azonban jellegzetesen református marad.

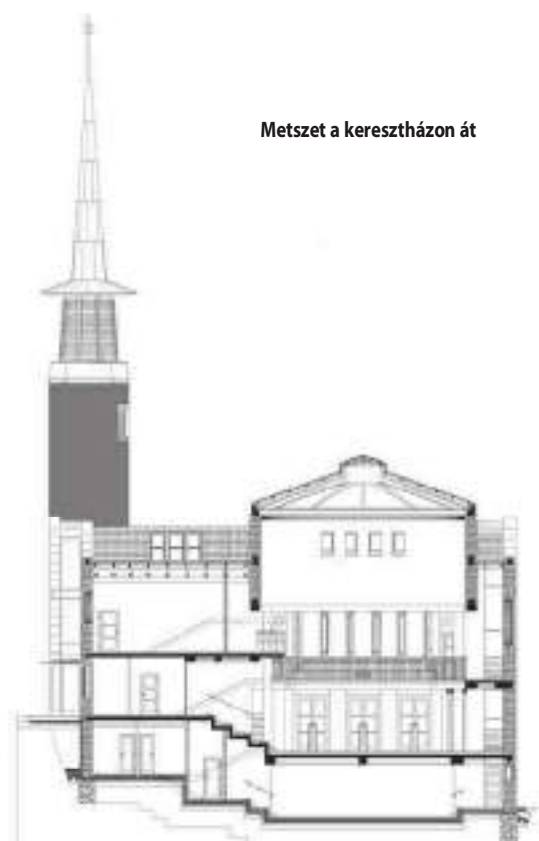
A jelképeken túl a kereszt-alaprajznak vitathatatlan gyakorlati előnyei vannak: egyik szárában a zenekar, másikban a kórus kaphat helyet, amely koncertek és per-

Metszet a keresztházon át

Földszint alaprajz

1. az istentisztelet központja
2. nyugati kórus
3. keleti kórus fél szint eltolásban
4. hajó
5. előtér
6. hivatal

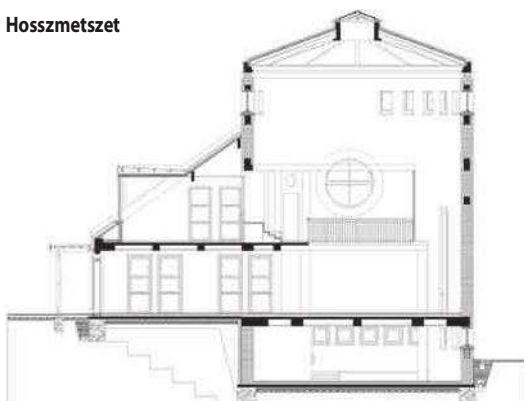

formaszok alkalmával beolvad a nézőtérbe. Ez kvázi lelátóként fél szint eltolással kapcsolódik az épület vertikális térfűzéséhez, melynek templomi tornáca a zömében fiatal párok és családok által használt karzat. Ahogy a falakon innen, élet zajlik azokon túl is: a karzat mögött gyermekszoba, egy emelettel lejjebb hittanterem és a lelkesedés otthona, munkahelye található. A függőleges közlekedő legfelső pontján a torony bejárata, az alagsorban egy közösségi terem foglal helyet. Volt idő, hogy az istentiszteleteket még idelelt kellett tartani, ahol ma már csak az egyház hétköznapi zajlanak, mert az ünnepekre készen áll az Úr háza. A sötétből feltört a napfényre és végre révbé ért Svábhegy református gyülekezete.

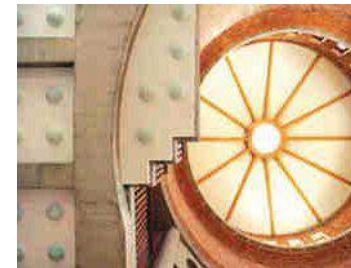
Katona Vilmos PhD

Hosszmetszet

Élő textúra. A fugák közé normál, üveg- és mészhomok téglák is szorultak

A bejáratnál mészkőburkolatú lépcső fogad

Áthidalt formai konfliktus. A centrális geometriájú tér és az ortogonális gerendázat találkozása

Megbízó: Budahegyvidéki Református Egyházközség, Szabó István püspök (2001); Svábhegyi Református Gyülekezet, Berta Zsolt lelkipásztor (2014)
Építész: Szécsi Zoltán DLA, Ónodi Szabó Lajos
Építész munkatársak: Jakus Péter, Sámsondi Kis Gergely, Fáy Piros, Csibi Zoltán, Szák-Kocsis Ákos, Tóth Gergely
Belsőépítész: †Mikus Tibor
Bútorterv: Mikus Lilla
Tartószerkezetek: Szabó Imre
Épületgépészet: Zsoldos Géza
Épületvillamosság: Makó Jánosné
Kertterv: Sylvester Edina
Útterv: Horváth Zoltán
Generálkivitelező: Poncz Kft., Tér Kivitelező Kft.
Kőmunkák: Rácz László
Fotók: Francsics László

Környezettudatos sportlétesítmények: feloldhatatlan ellentmondás vagy egyedülálló lehetőség?

A fenntartható és jövőtudatos megoldások térnyeréséből nem maradhatnak ki a sport- és szabadidő-létesítmények, illetve a bennük tartott rendezvények sem. Ugyanakkor nem nehéz megérteni, hogy ezek rendkívüli kihívásokat rejtenek magukban ebből a szempontból, és ez egyaránt igaz a globális sportrendezvényekhez szánt, valamint a kisebb közösségek napi igényeinek kielégítésére tervezett épületekre. Melyek ezek a tényezők, és van-e olyan áthidaló megoldás, amely segít csökkenteni a létesítmények és események ökológiai lábnyomát? Cikkünkben ezt járjuk körül, néhány nemzetközi példával alátámasztva, bár a terjedelem miatt épphogy csak bepillantást nyerhetünk a kérdéssel kapcsolatos szempontrendszerekbe.

A sportszarnokok, arénák, stadionok, uszodák és tornacsarnokok számos különböző okból igazi rémei a környezettudatosságra törekvő tervezőknek: sok olyan tényező van ugyanis, amely igencsak megnöveli ezen épületek ökológiai lábnyomát. Ilyen például, hogy gyakran gigantikus vasbeton és egyéb szerkezetekről van szó, és az építőanyagokat sokszor nagy távolságból kell odaszállítani. Óriási légtérket kell kifűteni, a zuhanyzók és nyilvános mosdók pedig nagyon nagy vízfelhasználást jelentenek. A nagyméretű terek megvilágítása általában számottevő arányban mesterséges fényt igényel, ráadásul egy szabadidőközpont a hosszú nyitvatartási idő alatt hatalmas forgalmat bonyolít le. A specializált sportlétesítmények viszont épp ellenkezőleg: ideiglenes használat mellett sokáig üresen állnak, esetleg hosszú távú hasznosításuk kérdésessé válik. Egy több tízezer nézőt vonzó sporteseményen ráadásul elképzelhetetlen mennyiségű hulladék keletkezik, az olyan különleges elemek, mint egy tökéletes minőségű gyeppel vagy egy jégpálya pedig szintén elképesztő energiát emésztnek fel.

A gigantikus méretek és számok miatt azonban éppen ez a terület az, ahol az odafigyelés igen látványos eredményeket tud produkálni, legyen szó felújításról vagy új épületekről, illetve bármilyen nagyságrendű sportrendezvényekről.

„A stadionok és sportszarnokok sokszor úgy pazarolják az energiát, mintha nem lenne holnap, és hatalmas hulladékhegyeket hagynak maguk után” – véli Andrew Cohen szakújságíró, az athleticsbusiness.com szerzője, aki azonban optimistábban folytatja. „Ugyanakkor a törvényi szabályozásnak és a környezettudatos megközelítés előretörésének köszönhetően globális szinten mégis azt mondhatjuk, hogy egyre javulnak a tendenciák, ráadásul a fejlesztői és üzemeltetői szándék találkozott a technológiai fejlődéssel is.”

Ezzel összhangban ma már nem szokatlan, hogy sportszarnokok azon a téren is versengenek, melyikük nyeri el a „legzöldebbnek” járó kupát, és egyfajta közvélemény-formáló tényezőként igen komolyan tudják venni példamutató, szemléletformáló szerepüket. Mindebben segítenek az olyan szervezetek is, mint az Egyesült Államokban 2010-ben megalakult Green Sports Alliance.

Amennyiben megvan az elhatározás egy környezettudatos létesítmény létrehozására, a fenntartható épületminősítő rendszerekhez (ld. LEED vagy BREEAM) lehet fordulni sorvezetőért. E rendszerek ugyanis

kategóriákba rendezett szempontrendszert kínálnak fel, így még a tervezés megkezdése előtt át lehet gondolni, mely szempontok milyen megoldási lehetőségeket kívánnak. „A működőképes és fenntartható épület titka ugyanaz, mint általában a jó designé: a helyszín és az építési terület adottságainak intelligens kihasználása” – jegyzi meg Andrew Cohen. Lássuk, hogyan birkóznak meg a kérdéssel a közelmúlt fejlesztései!

A Philadelphia Eagles stadionjának felújítása, Egyesült Államok

A közel 70 000 néző befogadására alkalmas, néhány éve felújított stadiont sportesemények és koncertek megrendezésére használják. A 11 000 napelemnek és 14 szélturbinának köszönhetően szinte a teljes elektromosenergia-fogyasztást fedezi a helyszíni előállítás, bár a tudatos tervezésnek és üzemeltetésnek köszönhetően az energiafogyasztás

A Philadelphia Eagles felújított stadionja / fotó: steve eng/flickr.com

összességében is 33%-kal csökkent. A vízfogyasztás a monitoringrendszer kiépítésének és a korszerűsített rendszereknek köszönhetően 21%-kal esett. Ilyen lépték mellett elképesztő megtakarítást jelenthet az olyan tényezőkre való odafigyelés, mint hogy a létesítményben minden papírhalmi újrahasznosított anyagú, ami évi tíz tonna elsődleges papír gyártását teszi feleslegessé. A felhasznált tisztítószerkezei fele, közel évi 650 liter szintén környezetbarát.

Rengeteget számít az is, hogy odafigyelnek olyan „apróságokra”, mint hogy a média számára készített háttéranyag az 50 000-es nyomtatott példányszámról az online elérhetőség miatt 2000-re csökkent. A hulladékgyűjtés rendszere pedig egyértelműen az újrahasznosítás arányának minél nagyobbra növelését célozza. A stadion személyzete a humort hívja segítségül a látogatók bevonásához, a piszoároknál például a következő felirat virít: „A sört itt hasznosítsd újra, a dobozát viszont inkább a kinti gyűjtőkben.”

FIFA: zéróenergiás főhadiszállás és Zöld Célok (Green Goals)

Bár a szervezet nemrégiben sajnos más okból került reflektorfénybe, egy jóval példamutatóbb törekvésre is köthető a nevükhöz. A 2006-os futball világbajnoksághoz kötődően indították el azt a rendezvényszer-

A FIFA zürichi főhadiszállása / fotó: Ed Coyle/flickr.com

Az Arizonai egyetem Wells Fargo sportsarnoka napelemes tetővel

kép: Arizona State University/asu.edu

vezési protokollt, amely a Zöld Célok (Green Goals) nevet kapta – ez a tapasztalatok alapján továbbfejlesztve a jövő globális rendezvényeinek szervezője is lesz.

A zürichi állatkerttől nem messze, a FIFA Strasse 20. szám alatt található a szervezet új főhadiszállása, amely a svájci Tilla Theus építés

koncepciója alapján épült. A fosszilis energiahordozók teljes mellőzése, a hőszivattyúk alkalmazása és a szén-dioxid-kibocsátás nullára csökkentése jellemzi az épületet.

Az olimpiai játékok szervezői szintén a FIFA-éhoz hasonló sorvezetővel jelentkeztek: a londoni olimpia például minden idők legzöldebb olimpiájaként aposztrofálta magát. A kitűzött célok egy részét kitűnően, másokat viszont kevésbé sikerült teljesíteni – előbbihez sorolhatjuk, hogy a londoni olimpiai stadion tetőszerkezetéhez használt acél kétharmada újrahasznosított. Az egyszeri rendezvényekre szánt létesítmények újrahasznosításának, hosszú távú üzemeltetésének kérdése

Az NBA Green Week részeként ismert sportolók csatlakoztak a szemétszedő fiatalokhoz / fotó: Joe Murphy/NBAE

szintén megkerülhetetlen a fenntarthatóság szempontjából, ez azonban már egy újabb cikk témája lehet. Annyit azonban érdemes megjegyezni, hogy a flexibilitás és a multifunkcionalitás alapkövetelmények ebben a tekintetben – ahogy alapvetően minden sportlétesítmény esetében is.

A környezettudatos megoldásokat felvonultató budapesti Groupama Arénáról a Metszet magazin 2014. november-decemberi számában olvashattunk.

Ongrádi Melinda

Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete

Napelemekkel felszerelt stadion, az Estádio de Pituacu Braziliában

kép: Deutsche Welle/flickr.com

Tervpályázatok

Mecanoo iroda könyvtárépületei

Az utóbbi időkben könyvtárakra specializálódott Mecanoo újabb épület tervezési jogát nyerte el. A holland építészcsapat a Kaohsiungi MAYU architects+-szal közösen kapott első díjat a tajvani Tainan Közkönyvtár tervpályázaton.

Az elmúlt évtizedben gyökeresen megváltozott a könyvek formája és így a könyvhasználat kapcsolatos szokásaink is. Az internet elterjedésével, az e-könyvek és a tabletek megjelenésével a digitális információk térmérete soha nem látott méreteket öltött. Az információ mindenki számára könnyen elérhe-

ők felé. A könyvraktárak és könyvespolcok mellett médiaszobák, workshop-termek és a digitális információhoz jutás lehetőségei jelentek meg. A csendes, egyéni kutatószobákat felváltották a nagy, tágas és nyitott közösségi terek, oktatótermek és gyerekfoglalkoztatók. A könyvtárakban több új szolgáltatás jelent meg: éttermek, büfék, mozi- és hangtermek várják a látogatókat, a próbatermekben és stúdiókban zenészek vagy médiaművészek gyakorolhatnak. Az építészek körében leginkább ismert példák az átalakulásban is élen jártak: az OMA által 2004-ben tervezett Seattle Központi Könyvtár (01) és Toyo Ito 2001-ben jegyzett Sendai Mediatheque (02).

A holland Mecanoo iroda az elmúlt időszakban leginkább könyvtárépületekkel foglalkozik. A csapat bővíti és újítja fel Mies van der Rohe 1972-ben tervezett Martin Luther King Jr. Emlékkönyvtárát Washington D.C.-ben, és az építésziroda tervezi meg a New

rendszerében is fontos szerepet játszik. A látogatók ezekben az egymással összeköttetésben lévő és áthatással rendelkező rotundaszerű belső terekben mozoghatnak a szintek között átvéló hidakon és a térbe állított mozgólépcsőkön. Az épület kör formájú, fém elemekkel rendelkező homlokzata a város tradicionális, fejlett fémiparára utal.

Az új Tainan Közkönyvtár is hasonlóan szigorú, geometrikus tiszta horizontális tagolású formavilággal fog rendelkezni. Az alkalmazott sémát az építészcsapat „időtlen designnak” nevezi. Az épület alapterülete felfelé fokozatosan növekszik, így nagy konzolokat hoz létre, amelyek árnyékot biztosítanak a transzparens, két földem között osztatlan üveghomlokzatnak és az épület körüli udvaroknak. A nagy hőterhelés kiküszöbölése érdekében a legfelső szinteken az épület dupla homlokzatot kapott, amelyen a város ősi térképeinek lenyomatai fedezhetők fel. Az épületben a

1

2

3

4

tővé és egyszerűen megszerezhetővé vált. Több munka- vagy kutatófolyamat és -forma megváltozott, mobilizálódott. Mindezek miatt a könyvtárépületekkel szemben támasztott igényeinket is újra kellett definiálni. Az új könyvtárépületeknek más feltételeknek kell megfelelniük, mint a múlt században épült hasonló intézményeknek. A könyvtárolási és -kölcsonzési funkció helyett a hangsúly áttolódott a teljes spektrumot lefedő médiamegosztás, a közösségi találkozóhely biztosítása, az oktatási és az információcserét érintő funkci-

York Közkönyvtár Midtown Campus részlegének teljes átalakítását és fejlesztését. A Mecanoo legismertebb épülete a Birminghami Könyvtár, Anglia legnagyobb tanuló, információs és kulturális központja, amely kiszolgálja és egyesíti a különböző korú és háttérrel rendelkező városiakat. A racionális geometrikus tömegekből álló épület meghatározó eleme a köztér felé kinyúló konzol, amely külterületeket csatol az épületbelsőhöz, a bejárat közelében megfelelő védelmet biztosít, és nagy tetőkertet rejt magában a felső szinteken. A belső tereket szervező központi elem a négyzetes terekben álló, kör alaprajzú belső udvar, amely természetes fényt enged be az épület középső traktusaiba, és az épület szellőztetési

közvetlen könyvtári funkciók mellett tanulószobák, 200 fős előadóterem, kávézó, gyerekfoglalkoztatók és játszótér is helyet kapott. Az épület körül egy föld alá süllyesztett köztér is megjelenik, amely különböző szociális és társadalmi események, kiállítások és gyűlések megtartására is alkalmas. A 35.000 négyzetméter területtel rendelkező épület a különféle tainani kultúrák, emberek és tradíciók között kívánja elősegíteni és tovább mélyíteni a kapcsolatot.

1 Seattle Központi Könyvtár, USA – OMA, 2004

2 Sendai Mediatheque, Sendai-sin, Japán – Toyo Ito, 2001

3 Birminghami Könyvtár, Anglia – Mecanoo, 2013

4 Tainan Közkönyvtár, Tajvan –

Képenként – válogatás a közelmúlt pályázati terveiből:

5

6

5 Tatabányai vásárcsarnok és piac –

Vikár és Lukács Építész Stúdió, első díjas pályamű

6 Lakóház tervezés, Párizs –

SeARCH, első díjas pályamű

7 Balti Mű emlékmű –

Aidan Doyle és Sarah Wan, első díjas pályamű

8 Nyugat-Shanghai Munkások Palotája, Kína –

Schmidt Hammer Lassen Architects, első díjas pályamű

9 Creek torony, Dubai –

Santiago Calatrava, első díjas pályamű

Amikre érdemes figyelni

közeledő határidővel leadható

pályázatok:

Normafa pavilon

beadási határidő: 2016. 04. 20.

Velence „Újra-alkotó” Központ

beadási határidő: 2016. 04. 30.

London Internet Múzeum

beadási határidő: 2016. 05. 18.

Burián Gergő

7

8

Kultúrák találkozása – Építészkongresszus 2016

A 13. Nemzetközi Építészkongresszust 2016. március 16-án a Pesti Vigadó Dísztermében, „kultúrák találkozása” témakörben tartották meg. A kongresszust a Metszet folyóirat és Magyar Építőművészek Szövetsége közösen rendezte. *Csanády Pál* főszerkesztő üdvözölte az öt és fél száz megjelentet. A levezető elnöki tisztet *Tima Zoltán* Ybl-díjas építész vette át. *Fekete György*, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke házigazdaként köszöntötte a résztvevőket. Az utóbbi két évben a Vigadóban 28 kiállítást, 60 koncertet és 30 kongresszust rendeztek. *Albert Dubler*, emeritus UIA elnök hangsúlyozta, hogy nagy az igény az építészetre, és a konferenciák sorozata, így ez is a folyamatos tanulás része. *Sáros László* DLA, a MÉSZ elnöke elmondta, hogy vasárnap érkezett haza Isztambulból, ahol az UIA II-es régió ülésén vett részt. Továbbította Deniz Incedayi UIA alelnök üzenetét a kongresszusnak.

A délelőtti első előadást Branczik Márta művészettörténész, a Kiscelli Múzeum Építészettörténeti Gyűjteményének vezetője „Építészeti exporttervezés a 60-as és 70-es években” címmel tartotta meg. A

tervezés három formában történt: állami, vállalati és egyéni szinten. Az első exporttervezések az 1950-es években Észak-Koreában kezdődtek Zöldy Emil vezetésével. Azután három kórházat terveztek Szíriában a magyar tervezők. Ezeknek az épületeknek a mai állapotáról, soráról nehéz információt szerezni, de az egyik kórházat jellegzetes tömege alapján az előadó Google felvételen megtalálta. Ezután a fontosabb külföldi munkák felsorolására is sor került: az Orontesz folyó hídja Szíriában, a Conakry üvegyár Ghánában (Szabó István), a pozsonyi hajókikötő, berlini toronyházak, panelos hotelek Bratislavában és Brnóban (Finta József), az algíri olimpiai stadion (Azbej Sándor), iskolák Algírban, a Calabar várostervezés Nigériában (Polónyi Károly), egy drezdai áruház, az oráni műszaki főiskola és végül egy mai példa, Sencsen kínai város kulturális központját a Zoboki-Demeter építészpáros irodája tervezte 2014-ben.

Emre Arolat török építész előadása következett. Az előadó apja, anyja is építész volt: először Isztambulban dolgoztak, majd átköltöztek

Az idei helyszín,
a Pesti Vigadó megtelt

Emre Arolat és Stefano Baroffio jó hangulatú eszmecsereje

Ankarába, de hét év után visszatértek Isztambulba. Arolat Isztambulban végezte el az egyetemet. 1999-ben alapította meg saját irodáját. 2005-ben 25 építésszel dolgozott együtt, 2008-ban 100 építésszel. Ma már Londonban is van irodája, és a szülei is vele dolgoznak. – Isztambulban két nagy projekt kivitelezése van folyamatban: épül egy óriási repülőtér, amely a világon a legnagyobb repülőtér lesz, valamint az északi (3.) Boszporusz-híd, de a legnagyobb hiányosság, hogy nincsenek „mestertervek”, magyar definíció szerint: általános rendezési tervek. A jelenlegi, 11 éve uralmon lévő politikai vezetés külföldi sztár-

”

Köszönöm a lehetőséget, hogy részt vehettem a továbbképzésen. Nagyon tartalmas, jól összeválogatott, érdekes előadásokból álló program volt. Gratulálok a szervezéséhez! Ivány Inke

építészek meghívásával hirdetett nemzetközi pályázatokat a repülőtér irányítótornyára – és egyetlen török építész sem hívott meg a pályázatra. A sztárépítészek toronytervei a legkülönbözőbb inspirációk alapján születtek: minaretimitáció, keringő dervis köpönyege, tulipán, sirály, hattyú vagy valami elfajzott állat, netán pulyka, ami az ország angol nevének felel meg: turkey. Az iroda munkáiról a Rizotti Kiadó könyvet jelentetett meg. Lakópark kő és fa felhasználásával Bodrumban, a tengerparton (ld. Metszet 2016/1). Török követség Prágában, textilgyár Edimében, nemzetközi repülőtér Dalamanban. Zorlu Center és négy toronyház Isztambulban. Sancaklar mecset Isztambulban. Ennek az épületnek a tervezése előtt komoly vizsgálatokat végeztek az imádság lényegéről. A Koránban sehol sincs utalás arra, hogy kell kinézni egy mecsetnek? Az imahelyet teljesen új megfogalmazásban tervezték meg a föld alá. A természetes fény a réseken, nyílásokon át hatol le a mélybe. A fényhatásokkal valóban az elmélyedésre koncentráltak. A mihráb-fülke és a minbar modern kialakítású. A minaret szerepét egy vertikális tömb veszi át. A bejárat az amfiteátrális lépcsőkön közelíthető meg. A nagyterem vasbeton födémén látható rajzolat a topográfiai rétegvonalakat követi. A mecsethez étkezőbár is tartozik, a tetejét benőtte a fű, néha egy-egy tehén is ott legel. Az imahely a tájba rejtőzött.

Az ezután következő kerekasztal-beszélgetésen három Magyarországon élő és alkotó külföldi építész vett részt: Anthony Gall, Oliver Sales és Dick Sikkes. A beszélgetést házigazdaként Wesselényi-Garay Andor vezette angol nyelven. A résztvevők először röviden bemutatkoztak. Anthony Gall Ausztráliából jött Magyarországra. Kezdetben festőként dolgozott, majd Kós Károlyról írt könyvet. Erdélyben, a Gyilkos-tónál tervezett kápolnát, Tokajban borászatot, Veszprémben egy mozi átala-

kítását végezte. Ezek a munkák mind megvalósultak, utóbbit a Metszet 2016/1 száma közölte. Felesége magyar. Oliver Sales Nagy-Britanniából öt nap alatt költözött Budapestre, miután nagy elhatározással mindenét eladta. Felesége Ivány Inke magyar építész. Nem sztárnak, hanem kis építésznek tartja magát. Apró házmodelleket készített fából, műanyagból, amiket sorban kirakott az előadói pulpitusra. Szerinte Magyarországon a mesteremberek kiváló munkát végeznek. Feleségével a Duna-parti Olimpiai parkot tervezte (Metszet 2016/1). Hármuk közül a Hollandiából származó Dick Sikkes a legidősebb, ő már negyven év praxist tudhat a háta mögött. Pannónhalmára készített látogatóközpontjában a parkolókat a horizontális tömegű épület alatt helyezték el (Metszet 2016/1). A bemutatkozások után a résztvevők kérdésekre válaszoltak. Gall Hamvas Béla A bor filozófiája című könyvéről beszélt lelkesen, ami angol fordításban nem érthető. Ezért jött vissza Magyarországra, mert bizonyos dolgokat itt lehet megérteni. – Van egyáltalán ilyen érthetetlen dolog Ausztráliában? – vetett közbe kérdést a vitavezető. A krikett, ezt csak ők értik, mondta Sales (a közönség nagyot derült a kérdésére). Sikkes azt tanácsolta a fiatal magyar építészeknek, hogy menjenek külföldre, szerezzenek tapasztalatokat, utazzanak bátran. A kommunikációt nagyon fontosnak tartotta. Ezen kívül megemlítette, hogy a korábbi magyar exporttervezéshez hasonlóan jó lenne, ha a magyar tervezők többet terveznének külföldre.

Louisa Hutton angol, de Berlinben dolgozik. Társa német: Matthias Sauerbruch. Őt projektet mutatott be. Berlinben az Axel Springer nagy média cég székháza 1957-ben épült meg a berlini fal közelében. Korábban szokványos, négyzetes toronyház volt egy lepény alakú nyomdaépület mellett. A vertikális részhez ívesen hajlított, keskeny tömeget társítottak, amelynek külső felületén különféle árnyalatú vörös árnyékolókat helyeztek el. Ezeket az irodákban dolgozók tudják szabályozni, ezért a homlokzat mindig a bent tartózkodók klimatikus érzése alapján változik, módosul. Ha nagyon süt a nap, sokan elhúzzák a ponyvát, így az épület erős vörösben játszik. Ellenkező esetben a kékes üvegfelületek dominálnak. A jó megvilágítási értékek az áramellátás csökkentését tették lehetővé. A természetes szellőzés különlegesen

Gratulálok, köszönjük a konferenciát! Mikó László

”

megoldott. Az elhasznált levegő a kétrétegű klímahomlokzatban áramlik fel a magasba. Az épülettel folytat párbeszédet négy pár kék magasház Kelet-Berlinben. – A második projekt a dessaui Szövetségi Környezetvédelmi Iroda. A jó megközelítés érdekében az irodát a vasútállomás közelébe telepítették. Mérete 800 főre tervezett (egy személy 12,25 m²-es irodát igényel). A sématervet egyenes csíkba fejtették, majd a tervezés során kígyóként feltekerték. A feltekert kígyó közötti átriumot üvegtetővel fedték be. Közös könyvtár és éttermet is létesítettek, amelyet külső vendégek is látogathatnak. Az egész tervezési terület barna ipari övezetből alakult át. Az épület alatt több kilométer hosszú csatorna oldja meg a levegő temperálását: télen a melegítést, nyáron pedig a hűtést. – Münchenben egy biztosítótársaság szokványos, derékszögű, szürke homlokzatú épülettömböt vásárolt meg. Ezt kellett a megbízó igényének megfelelően derűsebbre átalakí-

tani. A homlokzatokat ívessé tették és színes elemekkel díszítették, amelyek bizonyos nézetben uralkodóvá válnak, oldalanként piros-sárga-zöld-kék színekben. – A szintén müncheni Branhorst Múzeum a dinamikus polikrómia példája a homlokzatra helyezett színes kerámia-pálcikákkal, amelyek távolról bézs színű burkolatszínűnek látszanak, közelebről azonban jól érvényesülnek az egyes elemek, amelye-

”

Gratulálok a tegnapi kongresszushoz. Számomra az egyik legjobb élmény volt az utóbbi évek között. Arolat meglepett, hallottam januárban beszélni, fáradt, üres, unalmas volt akkor, most sokkal átütőbben beszélt. Sobejano pedig varázslatos volt... Tiba János

ket egy finn képzőművész készített. – Franciaországban a Boulogne-Billancourt-i Renault gyárkomplexumon belül egy épületet a kinetika alkalmazásával terveztek meg. – A kölni Emánuel evangélikus templomot és közösségi házat a *Metszet* 2016/1 száma mutatta be mint 2015 egyik legsikerültebb német épületét.

Ebéd után folytatódott az előadások. Tima Zoltán levezető elnök úgy jellemezte a madridi Nieto Sobejano Arquitectos iroda munkásságát, hogy „világszínvonal hagyományos építészeti eszközökkel”. A Kossuth téri látogatóközpont tervezése kapcsán a legközelebbi, grazi földalatti létesítményüket kereste fel tapasztalatszerzés céljából. – Enrique Sobejano ismertetését azzal kezdte: Néha kissé hátra kell lépni, hogy jobban lássák, mi is a mozgató rugója az építészetüknek? Bolagnában nyolcvan modellt mutattak be. Granadában földalatti múzeum gyűjti össze az arab emlékeket. Lugóban (Spanyolország) egy ró-

mai torony maradványából alakították ki az emlékhelyet. A grazi földalatti létesítmény mellett a tetőalakzatok kialakítása is érdekes tervezési feladatuk volt. Munkáik felsorolásszerűen: Halle/Saale, Las Palmas: kastélyok. Valladolid, San Sebastian: kulturális központok. Madrid: piac és könyvtár. Córdoba: Kortárs Művészeti Központ (*Metszet* 2015/1 szám). Laulasmaa: Észt Arvo Pärt központ (*Metszet* 2016/1). Marrakesh: Művészeti Központ háromszögű területre. München Karlstor téri hotel átalakítása – ez egy unalmas homlokzatú épület volt, ezért köztes terekre bontották egy függőleges hézag két oldalán felül-alul aszimmetrikusan kitüremkedő, kisebb-nagyobb öblökkel. Már messziről feltűnik a jellegzetesre átalakított homlokzatú szálloda. A bristoli kórház a város legromább épülete volt, ennek homlokzatát felhasította és a síkból kibillentette. Guangzhou kulturális központ: kiindulási alap egy négyszögletes kínai kerámia váza. Felső bevilágító nyílással egy konténert terveztek és 3×3 egységet helyeztek el egymás mellett. A földszintről felemelve 45 m fesztávú hidat alakítottak ki. A 3×3-as tagolás Kínában az íráskutatás eszköze, a kínai írásjeleket tanító sablon. Ez is hozzájárult ahhoz, hogy tervük díjnyertes lett.

Stefano Baroffio az OMA (Office for Metropolitan Architecture) céget képviselte Rotterdamból. A cég 1975-ben alakult meg. Ma már az egész világon vannak irodái: New York, Dubai, Bombay, Hong Kong, Peking 300 alkalmazottal 47 nemzetből. (Az előadó maga olasz származású.) Nagyon fontosnak tartják az ügyféllel való párbeszédet. Az OMA-nak létezik egy tükörcége AMO néven a kutatásokra. Az EU témakörében készítettek egy kiállítást, amelyet bemutattak Brüsszelben, Münchenben és Bécsben. A kiállításon nemcsak a csúcsepítészet alkotásait ismertetik, de az ezeket építő vendégmunkások szociális helyzetét is. Foglalkoznak az Európai Unió zászláival és egy színes vonalkód-

Mint előzőleg is, értékes és távolba mutató! A tömör leírásból egy kicsit ott tudtam lenni én is! Magyar Péter

”

hoz hasonlóan megtervezték az EU közös zászlaját, keskenyebb és szélesebb színes sávokból. Különösen kiemelt feladatként kezelik a műemlékek megővését változatlanul vagy restaurálva. Érdekes emlék a Ruhr-vidéken egy bánya, szénfelvonó és gyárépület. Velencében a Canal Grande partján, a Rialto-híd közelében a Tedeschi palota megővését a belső zártudvar tetejét beüvegezve képzelik el. – Moszkvában a Múzeumgarázst az iroda vezetője, Rem Koolhaas tervezte (*Metszet* 2016/1 szám). A Prada cég termékeit bemutató tereket az egész világon készítik Párizsban és Szöulban: ez egy hat hónapig fennálló pavilon, amelyet négy autódaru forgat más és más oldalára. A tajpeji színház alatt piacot létesítettek. A színházat három nézőtérrel tervezték: 800+1500 főre, összenyitva 2300 főre, 100 m hosszú színpaddal. Az épület 2016 végére készül el. A szirakuzai szabadtéri színházat nagyméretű, magasban haladó körsétány veszi körül. A közepén kör alakú színpad foglal helyet. A sétány és a színpad közötti gyűrűrészen fix ülőhelyek sorakoznak. A gyűrű egyik oldalán egy kisebb, kör alakú nézőtér mobilán körbe fordulhat. Az iroda munkáiról információhoz juthatunk a www.oma.com honlapon.

A közönség által a legjobban várt esemény a tokiói Saana iroda építészeinek előadása volt. Kazuyo Sejima és Ryue Nishizawa japán építé-

Enrique Sobejano

Louisa Hutton

Ryue Nishizawa és Kazuyo Sejima

Köszönet, hogy Mesterszakos hallgatóinkkal egyetemben ott lehettem! Kiss Gyula

szekre azért is volt kíváncsi a népes hallgatóság, mert a budapesti Városligetben a Magyar Nemzeti Galéria és a Ludwig Múzeum együttes programjára meghirdetett nemzetközi tervpályázatot az ő tervük nyerte meg, halmozódó tetőkkel gazdag projektjükkel. Elsőként a lausanne-i egyetemi campus könyvtárát ismertették. Ez a minta jól reprezentálta tipikus épületmegformálásukat. A téglalap alapterületű, 80 m élhosszúságú lyukas födém alatt többféle funkció talált helyet. A vasbeton födém padló topográfiailag hullámzik, dombokat és völgyeket alkot. Ritkásan álló, valószínűtlenül pálcikavékonyosságú oszlopok emelik a nagy kiterjedésű, vékony síklemez-födém, oldalt magas, íves üvegtáblák zárták a teret. – Inujimán, egy rohamosan csökkenő lakosságú, kis japán szigeten megüresednek a falusi házak. Az építészek ezekből a házakból válogatva alakítottak ki múzeumi helyeket. A pavilonok falai általában faszerkezetűek, de készítettek egy gyűrű alakú transzparens pavilont plexiüvegből, ahol a rákasírozott virágos képek mellett ki lehet látni a faluképet. – Párizs melletti kis bányászvároskában létesítettek múzeumot: hat egymáshoz kapcsolódó, téglány alakú pavilont terveztek, és a szobroknak posztamenseket helyeztek el. A szénbányászat már megszűnt. – Egy connecticuti farmon, New Canaanban hitéleti és rekreációs központot hoztak létre. A dimbesdombos vidéken felállított nyolc pavilont kígyózó tetővel kötötték össze. A gyülekezeti terem a „kígyó” egyik végén helyezkedik el, a másik végén a süllyesztett tornaterem ad helyet a kosárlabdapályának. Utolsó példaként a sidney-i galériát mutatták a tenger partján. Befejezésül a városligeti projekt átdolgozott változatát elemezték.

A kongresszus záróelőadásaként Fehérváry Rudolf a helyszínt, a Vigadó épületét mutatta be. Mind az első, mind a második világháború

Szeretnék gratulálni a szerdai konferenciához, szerintem az utóbbi idők egyik legfontosabb építészeti közéleti eseménye volt. Nemcsak a tartalom, de a rendezés és szervezés is nemzetközi színvonalú volt. Rostás Zoltán

idején súlyosan megsérült. Határozatot hoztak lebontásáról, de szerencsére nem hajtották végre. 1968–1980 között állagmegóvást végeztek rajta. 2004–2013 között felújították: a behúzott födémeket ki kellett bontani. Az épület közepén hatalmas lyuk éktelenkedett, a kidőlés ellen a külső falakat acél gerendavázzal rögzítették. A díszterem nagy magasságát a hátsó traktusban két szinttel használták ki. A díszterem fölött a padlástérben 500 m²-es kiállítótermet létesítettek, egyedi felső megvilágító nyílásokkal. Az akadálymentesítést a lépcső miatt itt felvonóval kellett megoldani. A korábbi akusztikai problémákat kiküszöbölték. A folyosón látható magyar és angol nyelvű tablók az akusztikai tervezést és eredményeit dokumentálták. Vezető akusztikus tervező: Kotschy András.

A belsőépítészeti kialakítást Gothárd Erzsébet ismertette, aki 2013-ban elnyerte Az Év Belsőépítésze díjat ezzel a munkájával. Kiemelte, hogy a díszteremben az eredetihez igen közel áll a pasztell színezés. A mennyezet közepén, a magyar címer körül apró nyílású rácsokkal biztosították a szellőzést, de a padlósíntről ez egyáltalán nem vehető észre. A díszlépcsőházban az Árgyélus királyfi főfreskót Than Mór festette. Lotz Károly freskója itt kisebb méretű. A tervezők nagyon remélik, hogy a mennyezeten szereplő színes üvegekupolát egy új megbízás alapján méltóbbra cserélik majd. Az előadások után a két tervező az épület helyiségeinek bemutatására sétát vezetett a leglelkesebb nézőknek.

Gratulálok a konferenciához. Érdekes volt és tanulságos. Oskó Judit

A szünetekben a tucatnyi termékgyártó standjain a közönség az új építőanyagokat és eszközöket tanulmányozhatta az előcsarnokban. A főszponzor a Canon volt. A kiemelt támogatók: Rigips, Caparol, Hörmann, Magyar Rézpiaci Központ, támogatók még: Dirickx, Internorm, KÉSZ, Creaton Tonality, Autodesk, Prefa, Alukönigstahl, Westerwälder Elektro Osmose Müller. A kongresszust az MMA és az NKA támogatta.

A 13. Nemzetközi Építészkongresszus – az előzőkhöz hasonlóan – rendkívül sikeres volt. A Metszet folyóirat szerkesztőségi munkatársai nagy rutinnal szervezték és bonyolították le a rendezvényt. Várjuk a következő évi kongresszust, amely a hazai építésztársadalom legnagyobb közéleti eseménye.

Timon Kálmán

WWW.OKOCITY.HU

ÖKOCITY

KIÁLLÍTÁS

CONSTRUMA 2016. ÁPRILIS 6-10.

CO₂ KIBOCSÁTÁS
CSÖKKENTÉSE

PLUSZ ENERGIA HÁZ

NEMZETI
ÉPÜLETENERGETIKAI
STRATÉGIA

ÉGHAJLATVÉDELMI
STRATÉGIA

KÖZEL 0
REZSIKÖLTSÉG

DEKARBONIZÁCIÓ

REZSIKÖLTSÉG
CSÖKKENTÉS

KÖLTSÉG-
OPTIMIZÁLT
ÉPÍTKEZÉS

AKTÍVHÁZ

FŐVÉDNÖK:

NEMZETI FEJLESZTÉSI MINISZTERIUM
Szabo Zsolt - fejlesztés- és klímapolitikáért,
valamint kormányzati ügyekért felelős államtitkár

SZERVEZŐK:

SAKMAI VÉDNÖKÖK:

JÖVŐNK KÖTELEZETTSÉGEI A JELEN LEHETŐSÉGEI

KLIMAVÉDELMI

BIO HÁZ

ÖKO HÁZ

MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK
NÖVELESE

PASSZIV HÁZ

TEMATIKA:

KÖZEL NETTÓ 0
ENERGIAFELHASZNÁLÁSÚ
ÉPÜLET ÜZEMELÉS KÖZBEN
ÖKO ÉPÍTÉSZET
HŐSZIGETELT ALAPOZÁS
FALSZERKEZETEK, HŐSZIGETELÉSEK
BIO/ÖKO ÉPÍTŐANYAGOK
KÖRNYEZETBARÁT KÖZLEKEDÉS
ÉPÜLETGÉPÉSZET
VILÁGÍTÁS
SZELLŐZTETÉS
VÁROSREHABILITÁCIÓ
HULLADÉKHASZNOSÍTÁS
NYÍLÁSZÁRÓK
TETŐSZERKEZETEK
ZÖLDTETŐK, ZÖLDFALAK,
ZÖLD HOMLOKZATOK
ÉPÜLET ÉS KÖZMŰ AUTOMATIZÁLÁS
ALTERNATÍV ENERGIAFORRÁSOK
FELÜLET FŰTÉS-HŰTÉS
LAKÁSEPÍTÉSI HITELEK,
PÁLYÁZATOK

SZAKMAI TÁMOGATÓINK:

MÉDIAPARTNEREK:

greenedu

ALTERNATÍV

Építéstechnika

Napi.hu

Összeállítás

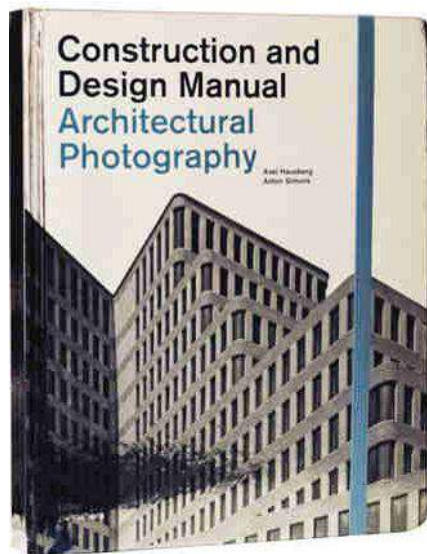
HOME

Ötletgazda

Nyíltan az építészeti fotóról

DOM Publishers: Architectural Photography

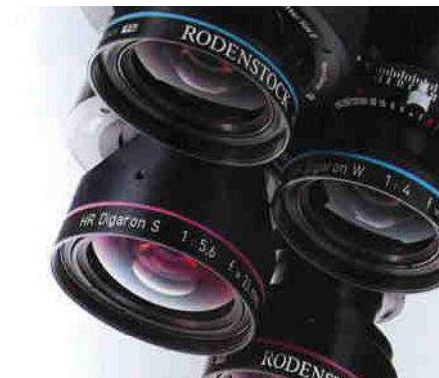
Az építészeti publicisztikában meghatározó szerepe van az épületfotónak. Nemcsak eladhatóbbá tesz egy tervet, ha meggyőző és informatív képek közvetítik, de olyan részletekre és általánosabb összefüggésekre hívhatja fel a figyelmet, amelyre egyetlen más médium sem. Mitől lesz igazán jó egy épületfotó és mik a sajátosságai? Mit tud egy mozdulatlan-ságra kárhóztatott „lakógép”, amire még a szemet gyönyörködtető növényi makróvilág sem képes?

Bár az épületfotóra a mérnöki szakma hajlamos a sokkal objektívebb tervrajzok és műszaki adatok illusztrációjaként tekinteni, a képeknek igen fontos logikai és narratív szerepük van. Más szakterületekkel összevetve a fénykép az építészet közvetítőjeként kötődik leginkább képi és síkbeli meghatározottságaihoz: az épületfotó nemcsak ábrázol vagy dokumentál, hanem az architektúra kiterjesztésévé válik a könyv vagy az újság lapjain. A fo-

tót egy házhoz hasonlóan meg kell tervezni, ha azt akarjuk, hogy hitelesen „folytassa” az épületet a kép világában, feltárva annak mélyebb és közvetlenebb jelentésrétegeit. Ez a szemlélet jellemzi Axel Hausberg, Anton Simons, Christoph Gößmann és Florian Meuser legújabb könyvét.

A szakírókból, szabadúszó grafikusokból és építészekből álló csoport lényegre törően és gyakorlatias stílusban keres választ a „hogyan csináljunk jó képet?” kérdésre. Praktikus célokat szolgál a technikátörténeti bevezetés is, keretes megoldásban a módszertani tanulmányt záró, műszaki eszközöket ismertető fejezettel, melyben nem nehéz felfedezni az

előképek szerepét. A legújabb Fresnel-lencsével felszerelt, hajlítható tengelyű tükörreflexes gépek külső megjelenésükben és működési elvükben is közeledtek az első camera obscurákhoz, csak azoknál lényegesen részletesebb digitális adatrögzítésre képesek. A geodéziai pontossággal beállítható „retrospektív” műszerek kiküszöbölik a megszokott teleobjektívek torzításait, így a kapott kép nem igényel különösebb utókezelést.

A könyv kitér az építészeti fotó alapvető kompozíciós szabályaira is, ismertetve a meghatározó arányok, a rejtett szerkesztővonalak és a rétegződő képsíkok tapasztalati törvényeit, külön fejezetet szentelve a színegyensúlyra

és a megvilágításra. A szerzők szakismereti fölényük ellenére is tiszteletben tartják a fényképész optikai szabadságát: az összehasonlító elemzések az amatőr/profi-oppozíció és a témaválasztás sokkal árnyaltabb problematikája mentén párhuzamosan bomlanak ki. A tanulmány utolsó harmadában szól a számítógépes utómunkáról, amely a precíziós eszközökkel elért hatás költségkímélőbb alternatívája. Ha nem tudnánk, hogyan kerülhető el az adatvesztés, és hogyan őrizhető meg a kép természetessége a grafikai editing vagy a HDR-eljárás mellett, a kötet erre is választ ad. Végül az érdeklődőket közvetlenül is ellátja egy-két tanáccsal: milyen a jó kiállítás, milyen területeken lehet építészeti fotográfusként munkát vállalni, s ennek mi a jogi háttere az Európai Unióban.

Katona Vilmos PhD

Szerző: Axel Hausberg és Anton Simons

Cím: Architectural Photography (Construction and Design Manual)

Kiadja: DOM Publishers, Berlin

ISBN 978-3-86922-194-6

A b s t r a c t s

JIN, JANG AND CONTEMPORARY DIALECTIC 14

TOURIST CENTRE AND LOOKOUT TOWER, GALYATETŐ MÁTRA REGION, HUNGARY BY CSABA KOVÁCS and ÁRON VASS-EYSEN

In recent years there has been a growing trend to invest in outdoor activities leading to a total of 29 lookout towers being built or refurbished. This tower in particular stands out from the others as it also provides overnight accommodation for hikers. Partnered with a recently refurbished hotel, built in 1938, a complete service is provided for tourists. Simple but practical issues have been covered from charging telephones, to providing shelter for all likely visitors.

HIDDEN POWER PLANT 24

SPORTS STADIUM, KAOHSIUNG, TAIWAN BY TOYO ITO

Named by locals as the "Hidden Power Plant" this multipurpose sports stadium generates 100% of the energy required for its own use and more. A further 80% of the energy produced is distributed to the surrounding buildings. This concept of employing the vast roof of a stadium to support the community fulfils many roles: that of providing a dramatic architectural statement, experimenting with engineering techniques and exploring symbolic use of geometric composition.

WATER – ARC – MASS 28

SWIMMING BATH, CONSTANTINA, SPAIN BY FERNANDO SUÁREZ CORCHETE

Located in a small town this indoor swimming pool has been designed to compliment the small scale of surrounding houses. The plan form provides a no fuss approach towards the building's access, changing rooms and swimming pools. The green roof and use of fenestration have been carefully placed to filtered lighting, intimacy and assist in balancing the buildings environmental engineering solutions. Curved walls are directly intended to soften the otherwise hard geometric form.

DANCING IN A SACK – FREE STYLE 32

SWIMMING BATHS, GYŐR, HUNGARY BY ATTILA BODROSSY

Faced with the need to provide a 50m Olympic standard pool, highly restrictive location and time scale, the desire to create an architectural solution can feel like dancing one's way out of a very tight paper bag. The result being a building which clearly expresses the use of steel structural elements, a timber framed colonnade enclosing a safe, yet comfortable place for sport and spectators alike.

CONTRASTING ADAPTION 36

SPORTS CENTRE, CSOMÁD, HUNGARY BY JÓZSEF KOLOSSA DLA and ANDRÁS WEISZKOPF

The geometry of this sports centre intentionally contrasts with the language of the local communities buildings. This bold statement accentuates the sporting activity. Colour is kept to a minimum, only the home team are noted as being "Csomád Blues". Although dynamic in form nothing has been built that fails to serve its purpose.

BASKET ON THE HILL 40

SPORTS HALL, PANNONHALMA, HUNGARY BY ROBERT GUTOWSKI

Sport is one of the few areas of education that has not changed radically, even since the classical Greek-Roman age. The principles of self awareness, skill, courage, perseverance rational thinking are all requirements, as is the basic thinking behind Benedictine education. This building provides a clear rational response to the need for sport education without disrupting its surroundings or other non-sporting activities.

STOP ODE 44

BUS STOP, SZENTGOTTHARD REGION, HUNGARY BY ZSÓFIA GÖNCZÖL, GÉZA KENDIK and ZOLTÁN PAPP

Most architecture students are asked to design a bus stop in their first semester, with varied degree of success. After researching the subject of public transport buildings, ranging from soviet concrete shelters to award winning designs world wide, it was decided that to work in timber would offer a flexible and user friendly solution. The language of this shelter could also be applied to urban and rural locations.

A DREAM FULFILLED 48

SVÁBHEGY REFORMED CHURCH, BUDAPEST, HUNGARY BY ZOLTÁN SZÉCSI DLA and LAJOS ÓNODI SZABÓ

In 1995 flyers carrying the strange message "Svábhegy Reformed worship! Every Sunday at the St. Ladislaus Parish Church" appeared. A Roman Catholic Church helped in establishing a Reformed Church. Following discussion of architectural style it was decided to take inspiration from Mathew 7:24-27 and to build a house upon rock, working in brick and stone, to form an inner sanctum based around a cave-like central place of worship.

Bodrossy Attila DLA

Ybl-díjas építész. 1967-ben végzett az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetemen, 1972-ben a MÉSZ Mesteriskolán. 1986-ig a Győri Tervező Vállalat tervezője, majd főépítész. 1986-tól a Dimenzió Tervező Kft. vezető tervezője, 2008-ig ügyvezetője. 1992-től oktat a Széchenyi Főiskolán, 2001-től 2008-ig a Széchenyi István Egyetem tanszékvezetője, 2002-től egyetemi docens. 2013-ban Kotsis István-díjat, 2015-ben Győr-Sopron megyei Prima díjat kapott.

Corchete, Fernando Suárez (és társai)

A Sevillai Egyetem Építész Iskolájában diplomázott 1992-ben, egy évvel később alapította irodáját Sevillában. 2007 óta a Sevillai Egyetem Építész Iskola docente. Számos díjat nyert, köztük Javier Terrados Cepeda tervezőtársával együtt Spanyolország legmagasabb lakásépítési díját (Premio Nacional a la Calidad de la Vivienda). (Casero, Miguel Ángel Gómez a Sevillai Egyetem Építész Iskolájában diplomázott 1993-ban, 1996-ban a fiatal építészek első díját nyerte az andalúziai építészeti intézettől. Álvarez, Muro Lorenzo a Sevillai Egyetem Építész Iskolájában diplomázott 2004-ben, 2010-ben szerzett mesterfokozatot Építészeti és Műemlékvédelmi szakon ugyanott.)

Gutowski Robert

Építész, a Budapesti Műszaki Egyetemen diplomázott 2001-ben, Ekler Dezső DLA mellett dolgozott 2004-ig, jelenleg a Gutowski Építész Kft. tervezője. A Magyar Fiatal Tudósok Társaságának tagja. 2007-ben elnyerte A Média Építészeti Díját.

Ito, Toyo

1943-ban született Szöulban. 1965-ben diplomázott a Tokiói Egyetemen, majd ezután 1969-ig Kiyonori Kikutake irodájában dolgozott. 1971-ben alapította meg saját irodáját, először Urbot (Urban Robot) néven, amit később Toyo Ito and Associates-re változtatott. Legismertebb épületeiben a két világ kapcsolatának lehetőségét keresi, legyen az interaktív szerkezet (Szelek Tornya, Szelek Tojása) vagy „áramló szerkezetek” (Fluid structure) áthatásából létrejött épület (Szendáj Médiateka, Tama Egyetem Könyvtára, Tajcsung Nemzeti Színház). Toyo Ito építészeti és elméleti munkásságát számos nemzetközi díjjal ismerték el. 2013-ban elnyerte a Pritzker-díjat is.

Kendik Géza

1988-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, az A4 Stúdió tervezője és tulajdonosa. 2009-ben a World Architecture Festival, Future Project kategória győztese, Barcelonában. 2012-ben a Trimo Future Dream Award győztese, Ljubljánban. 2014-ben elnyerte A média építészeti díj közönségszavát és I. díját.

Kolossa József DLA

2001-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, ahol 2007-ben DLA fokozatot szerzett. 2008-ban a Média Építészeti Díját, 2010-ben Pro Architectura Díjat nyert. A BME Lakóépülettervezési Tanszék docente. Jelenleg a Miniszterelnökség Területrendezési és Településügyi Főosztályának főosztályvezetője.

Árkovics Lilla

2016-ban okl. építészmérnök diplomát szerzett a BME Építészmérnöki Karán. 2015-ben Heincz Dániellel Országos Tudományos Diákköri Konferenciát nyert a Műszaki Tudományi Szekción.

Botzheim Bálint

Építész, kutató. A SZIE-YBL-n diplomázott 2009-ben, majd a PTE PMMIK-n szerzett MSc fokozatot 2013-ban. Kapy és társai irodában tervező: 2006–2012. 2009–2012 között a *Régi-új Magyar Építőművészet* szerkesztőségének tagja, azóta rendszeres szerzője. 2008–2012 között az SZIE-YMÉTK-on meghívott oktató. 2013 óta a Mérték Stúdióban parametrikus tervező, illetve a MOME doktori hallgatója. 2015-ben meghívott oktató a BME Középülettervezési Tanszéken.

Burián Gergő

2008-ban szerzett diplomát a BME Építészmérnöki karán. Tanulmányai során félévahallgatáson vett részt a Miami University-n (Oxford, Ohio, USA) és a Norwegian University of Science and Technology-n (Trondheim, Norvégia). 2008 óta a Mérték Építészeti Stúdió, Paulinyi-Reith műterem munkatársa, ahol több sikeres tervpályázat projektvezetője, majd 2013 óta műteremvezető. 2010 óta Breeam Nemzetközi minősítő. 2013-ban mérnök-közigazdász diplomát szerzett a Budapesti Corvinus Egyetemen. 2014 óta a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Építőművészet DLA képzés résztvevője.

Czigány Tamás DLA

Pro Architectura és Ybl-díjas építészmérnök, egyetemi docens.

1980-ban diplomázott a BME Középülettervezési Tanszéken, 1984–86 között az Építész Mesteriskola hallgatója. 1986-ig az Északbudai Tervező Vállalat tervezője, majd a Dimenzió Tervező Kft. alapító tagja és tervezője 1995-ig. 1995-től a Czita Építész Iroda Kft. alapítója és vezetője. 1999-ben DLA mesterfokozatot szerez, 2000-től az Építész Mesteriskola mestere. 2003-tól egyetemi docens a Széchenyi István Egyetem Épülettervezési Tanszékén, 2008-tól tanszékvezető.

Gutai Mátyás

Okleveles építészmérnök, 2007-ben diplomázott a Budapesti Műszaki Egyetemen majd a Tokiói Egyetemen. 2010-ben ugyancsak a Tokiói Egyetemen PhD fokozatot szerzett. Kutatása mellett magyar, japán és portugál építészirodában dolgozott. 2010-ben alapította meg saját építészirodáját, az Allwater Építészirodát, emellett a Budapesti Műszaki Egyetemen oktatott konzulensként. Jelenleg a Tokiói Egyetemen dolgozik kutatóként Prof. Kengo Kuma laborjában, ahol szabadalmaztatott Vízház (hibrid) szerkezetét fejleszti.

Kovács Csaba

Pro Architectura és Reitter Ferenc-díjas építész, belsőépítész. 1986-ban BME Középülettervezési Tanszékén Építészmérnöki oklevelet szerzett, 1993-ban a MIF (MOME) Környezettervező Stúdiójában belsőépítész és bútortervező diplomát szerzett, közben magántervezőként dolgozott. 1992-ben tanulmányokat folytatott Hollandiában, a groningeni Minerva Művészeti Akadémián, 1992-ben és 1995-ben építész tervezőként dolgozott a groningeni Team 4 építészirodában. 1997-től Art Front Építész, Belsőépítész Múterem Kft. alapító ügyvezetője és vezető tervezője, 2009-től a Nart Építész Múterem Kft. alapító ügyvezetője és vezető tervezője. 2003–2006 között részt vesz a Magyar Iparművészeti Egyetem DLA képzésében 2012-től a MOME Építészeti Intézet óraadó tanára.

Papp Zoltán

2002-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán, az A4 Stúdió tervezője. 2009-ben a World Architecture Festival, Future Project kategória győztese, Barcelonában. 2012-ben a Trimo Future Dream Award győztese, Ljubljanában. 2014-ben elnyerte A média építészeti díj közönségdíját és I. díját.

Szécsi Zoltán DLA

1988-ban diplomázott a BME Középülettervezési Tanszékén. A MÉSÉ-ÉK Mesteriskola XI. ciklusát 1990–91 során végezte el. 1989–1990 között a Köztiben tervez Marosi Miklós műtermében, majd az A&D Stúdióban 2000-ig. ESP'63–67 Építészroda Bt. néven 1995-től folytat önálló tervezést. 2000-től az ipartanszék főállású oktatója. Pro Architectura díjas vezető építész tervező, egyetemi docens.

Vass-Eysen Áron

2010-ben szerzett diplomát a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem építész karán. Diplomamunkája Archiprix Prize jelölést és Árkay-díjat kapott. Egyetemi munkássága után megkapta a Junior Prima díjat építőművészet kategóriában. Jelenleg a Nartarchitects stúdióban építész tervező, mellette egyetemi óraadó tanár a MOME Építészeti Intézetében. Szabadidejében építészeti alkotótáborok vezetője hazai és nemzetközi terepen egyaránt.

Weiskopf András

Okleveles építészmérnök, a BME Építészmérnöki Karán 2011-ben végzett. 2011–16 között a BME Lakóépülettervezési Tanszék meghívott oktatója, jelenleg ugyanott tanársegéd.

Katona Vilmos

Építész, szakíró, a *Metszet* főszerkesztő-helyettese. 2008-ban szerzett diplomát a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karán. PhD fokozatát a kar Építészettörténeti és Műemléki Tanszékén végzett ösztöndíjas kutatás, számos külföldi és hazai tudományos szereplés (London AAA, Aberdeen RGU, Luzern HSLU, Basel SAM, Sevilla) után kapta 2014-ben. Kiemelt kutatási területe a kortárs liturgikus építészet. Négy évig a Műegyetem és a soproni Alkalmazott Művészeti Intézet párhuzamos óraadója.

Ongrádi Melinda

Okleveles építészmérnök, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Karán szerzett diplomát. Szakújságíró, fordító, a Magyar Környezettudatos Építés Egyesülete (HuGBC) tagja. 2009-től a HG.hu internetes építészeti és dizájnmagazin szerkesztő-újságírója, majd a Város rovat vezetője lett. Kutatja az innováció, kreativitás, építészet és dizájn határterületeit, és elkötelezetten támogatja a fenntartható és jövőtudatos irányzatokat.

Timon Kálmán

Aranydiplomás építészmérnök, független kutató, építészeti szakíró. 1965-től számos publikáció és könyv szerzője. 1992–1998 között Budapest XVIII. kerületének főépítész. 1998-tól 2002-ig a Magyar Építész Kamara kiadványainak szerkesztője. Az Amerikai Épülettervezők Intézetének (AIBD) tagja.

Urbán Erzsébet

2014-ben diplomázott a BME Építészmérnöki Karán. 2012–2013 között az Építészettörténeti és Műemlék Tanszék demonstrátora, 2015 óta ugyanitt PhD hallgató. Kutatási területe a magyarországi római katolikus egyház épületállományának második világháború utáni változásai, valamint a történeti és kortárs építészeti összeegyeztethetősége.

Vukosavljev Zorán

1996-ban diplomázott a BME Építészmérnöki Karán a Középülettervezési Tanszéken. Diplomadíjas, MTA-OTDT Pro Scientia Aranyérmes, Magyar Állami Eötvös Ösztöndíjas, MTA Bolyai Ösztöndíjas. 2003-ban PhD-fokozatot szerzett. Egyetemi docens a BME Építészettörténeti és Műemléki Tanszéken. Számos magyar és nemzetközi konferencia előadója (Bangkok, Ourense, Washington, Kielce, Velence), építészeti szakíró. A *המרחב הציבורי* című könyv szerzője, az *המרחב הציבורי* templomok társszerkesztője, a *המרחב הציבורי* társ-szerzője.

Wesselényi-Garay Andor

1994-ben diplomázott diplomadíjjal a BME Építészmérnöki Karán. 1995-ben saját építészirodát alapított Osváth Gáborral Gyár, majd 2001-ben önálló irodát W-G-A Psychodesign néven. 2000-től az Alaprajz, 2010-től a *Metszet* folyóirat külsős munkatársa, illetve tanácsadó testületének tagja, 2002-től az *Atrium* magazin építészeti főszerkesztője, 2006-tól pedig vezető szerkesztője volt. Közel háromszáz építészeti tárgyú cikk, esszé, kritika és tanulmány szerzője, a 2010-es Velencei Biennálé magyar kiállításának egyik kurátora. 2011-ig a Debreceni Egyetem Építészmérnöki Tanszékének főiskolai docense. Jelenleg a NYME-FMK Alkalmazott Művészeti Intézet egyetemi docense Sopronban.

Zöldi Anna

1987-ben végzett a BME Építészmérnöki Karán. 1992-ben színdinamikai szakmérnöki diplomát szerzett, 1992–95 között a BME Rajzi Tanszékén doktorandusz. Néhány év tervezőintézeti gyakorlat után szabadúszó belsőépítészként dolgozott, középfolkon építészettörténetet, belsőépítészetet oktatott. 2004 óta rendszeresen publikál építészeti, belsőépítészeti szaklapokban, az építészfórumon, emellett a revizoronline.com kulturális portál építészeti rovatát gondozza. Építész-publicisztikai tevékenységéért 2013-ban Ezüst Ácscezuza díjjal részesült.

Műelemzés avagy objet trouvé a la Boross

Alighanem kivétel nélkül minden műértőnek Vasarely Denfer-korszaka jut eszébe, ahogy ennek az ismeretlen szerző által készített op-art kompozíciónak a kinetikus-optikai jellegű formakapcsolatait értelmezi az aluljáró urbánus kontextusában.

A megfoghatatlan szépségű, ugyanakkor időtlen és univerzális szimbólumokkal telített kompozíció az egyetemes művészettörténet egyszerű csodája. Az újabb kutatások kimutatták, hogy szimbolikájában a magyarok eredetéről és hitvilágáról, a keleti kultúrákkal való kapcsolatáról kialakított nézetek keverednek a világmindenséget jelképező életfa ősi mítoszával és a város önportréjával – valamint sok egyéb feltételezett mondanivalóval. Szimbólumrendszere nem öncélú tartalmakat szolgál, hanem saját korához szóló üzenetet hordoz.

Az előtérben a fekete objet trouve uralja a horizontot. A fekete hengermotívum – mely akár fallikusan is értelmezhető – nincs peckessége teljén, de nem tudjuk, balra dőlése a még nem vagy a már nem percepciójának manifesztuma. De hát így van mindig e magyar ugaron: a még nem és a már nem összeér, és nem tudjuk, vajon balról jobbra vagy jobbról balra kell-e hajbókolnunk. Annál is inkább, hiszen a gyászos alkotmány a háttérnek éppen a harmadik csíkjáig ágaskodik, s három a

magyar igazság. A háttér hét csíkja – a hétszer vágott mező, passuthi értelemben –, a vörös csíkokkal sújtott ezüst (fehér) mező heraldikailag szinte már szájbárogóan egyértelmű utalás. De ezzel a héttel nemcsak a néprajz mélyrétegeiig teremt kapcsolatot a mű, hanem – gondoljunk csak A nő hétszer (Vittorio de Sica) vagy a Hétszer hét (Michele Lupo) című filmekre – a hatvanas évek végének itáliai mozgóképművészetéig.

S mégis, a keleti (sic!) kapcsolat is tetten érhető – nemcsak a pályaudvarral (hic!) – hanem ha a hét horizont feletti hetedik mennyországra gondolunk: aktuálpolitikai hommage-ról is szó van! A hetedik mennyországba vágyó muzulmán menekültekhez lehajló város metaforája végletesen naprakésszé teszi az alkotást. Sőt, ha tudjuk, hogy 2014-re datált a műalkotás, nyugodtan nevezhetjük prófétai látomásnak, amely a menekültek megjelenésére is pontos próféciaát tartalmaz! (Egy kuka van az előtérben, azaz egy év múlva következik be az esemény – így is lett, gondoljunk csak 2015 szeptemberére!)

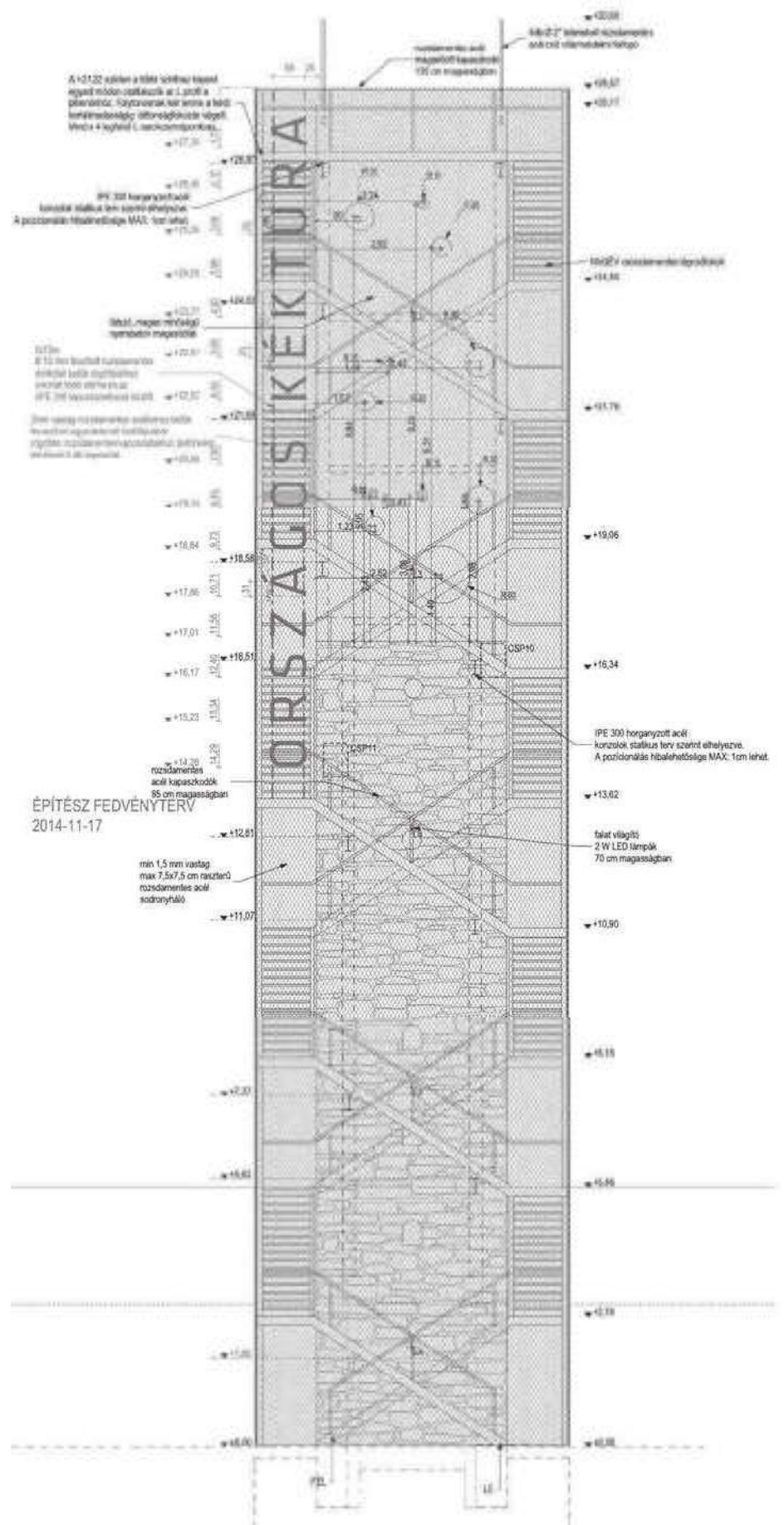
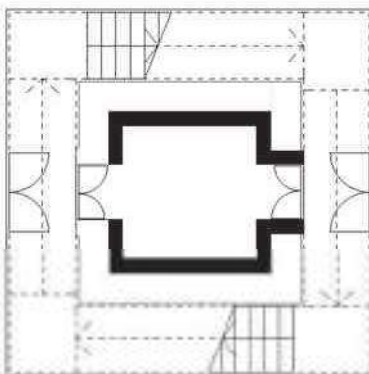
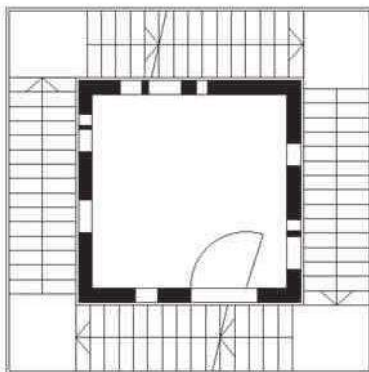
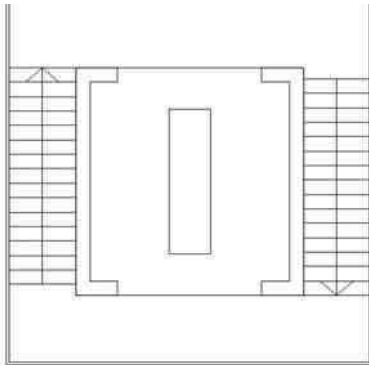
Szöveg: Csépe

Gyűjtés és fotó: Tatai Mária

www.archmaai.com

arch.

Déli homlokzat

„Képtelen vagyok követni,
hogy mikor milyen
építési jogszabály változik...”

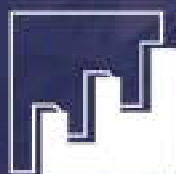
„Rengeteg időm elmegy
azza, hogy megtaláljam a választ
építési jogi problémámra...”

„Bizonytalan vagyok,
hogy milyen jogszabályra hivatkozzam
építési jogi vitámban...”

„Tartok tőle, hogy egyszer
bírságot kapok vagy nem fizetik ki
a munkámat, mert nem ismerem
valamilyen jogszabályt...”

ITT A SEGÍTSÉG:

ÉPÍTÉSI § JOG

PONTOSAN, EGYSZERŰEN, KÖZÉRTHETŐEN

- értesítés minden fontos építési jogi változásról
- közérthető, gyakorlatias magyarázatok a jogszabályok értelmezéséhez
- pontos hivatkozások a hatályos jogszabályokra

www.epitesijog.hu

A PORTÁL HASZNÁLATÁVAL

- ✓ naprakészen tájékozódhat az építési jog dzsungelében
- ✓ értékes mérnökórákat takarít meg a gyors információszerzéssel
- ✓ elkerülheti a fölösleges jogvitákat és bírságokat

Időben értesítjük Önt a jogszabályváltozásokról – iratkozzon fel
az **INGYENES** változásértesítőre!

Tájékozódjon az **ELŐFIZETÉS** lehetőségéről és előnyeiről az Építésijog.hu
oldalon!

Most **10 SZÁZALÉK ENGEDMÉNYT** kaphat az
előfizetés árából, ha ezen az oldalon rendeli meg:
<https://epitesijog.hu/elofizetes10szazalek>
és az űrlapon beírja ezt a kódot: MET-2016-02

Garázskapuk és bejáratí ajtók

Garázskapu és bejáratikapu meghajtások

Iparikapu – rendszerek

Rakodástechnika

Kapuk és ajtók Európa piacvezetőjétől

Ingyenesen hívható zöldszámunk:
06-80-88-75-75 - www.hormann.hu

HÖRMANN
Garage and Industrial Doors